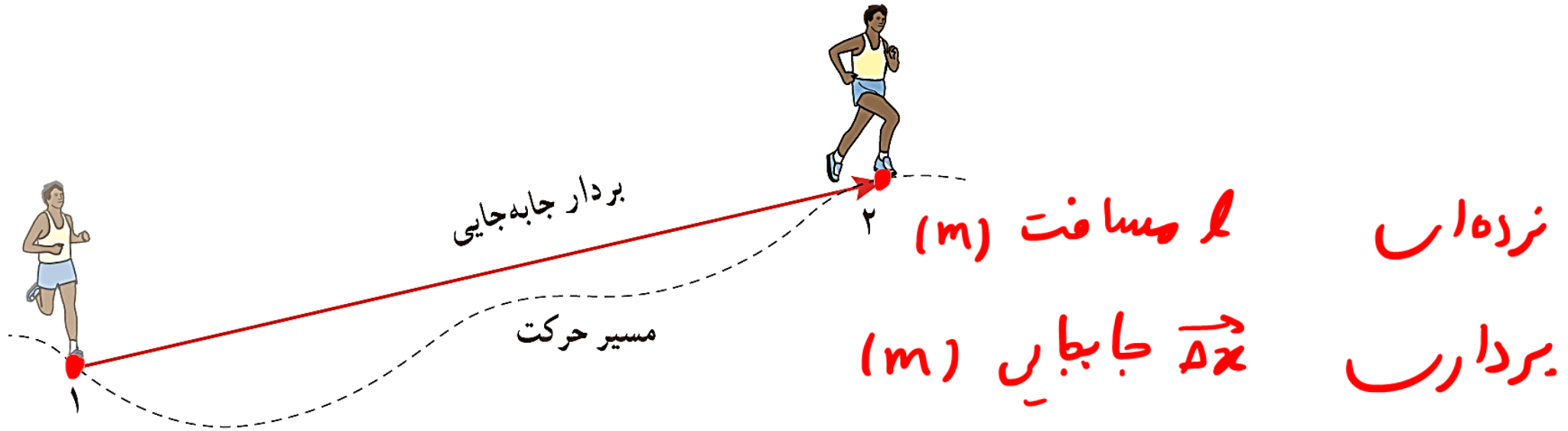

۱-۱- شناخت حرکت

طول این مسیر، مسافت پیموده شده یا به اختصار **مسافت** نامیده می شود.

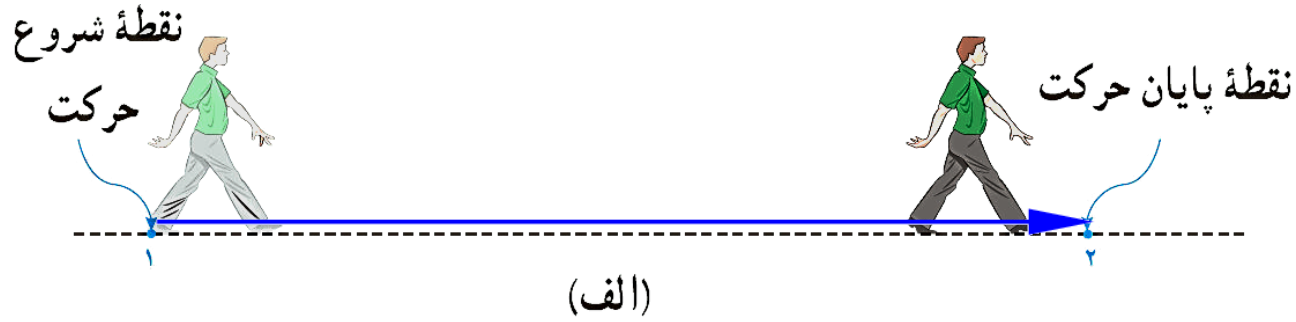
پاره خط جهت داری (برداری) که مکان آغازین حرکت را به مکان پایانی حرکت وصل می کند، **بردار جابجایی** نامیده می شود.

وقتی متحرک در مسیر مستقیم حرکت کنی و تغییر جهت ندهی، مسافت با انحراف جابجایی برابر خواهد بود.

پرسش ۱-۱

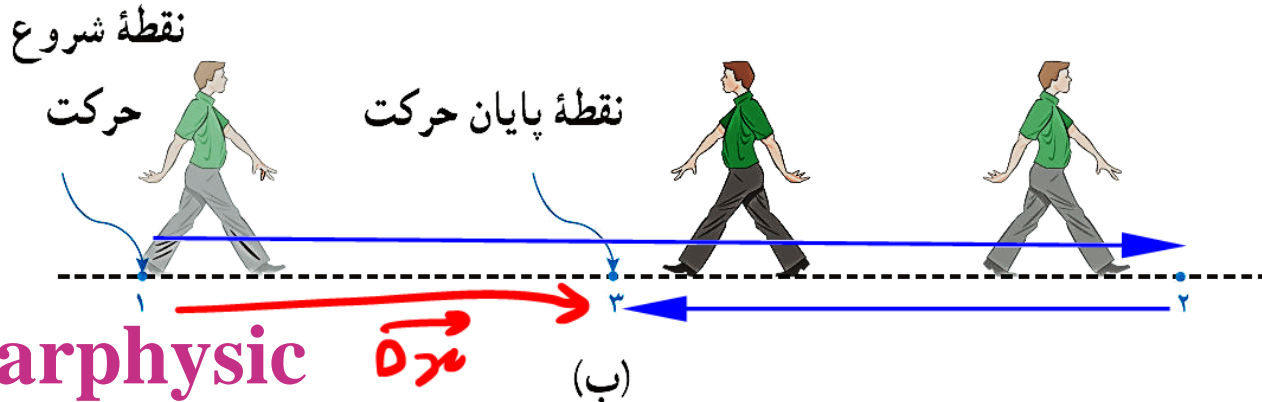
پرسش ۱-۱: ۱- شکل الف شخصی را در حال پیاده روی در راستای خط راست و بدون تغییر جهت، از مکان ۱ به مکان ۲ نشان می دهد. مسیر حرکت و بردار جابه جایی شخص را روی شکل مشخص و اندازه آن را با مسافت مقایسه کنید.

$$|\vec{d}| = s$$

اندازه بردار جابه جایی با مسافت برابر است.

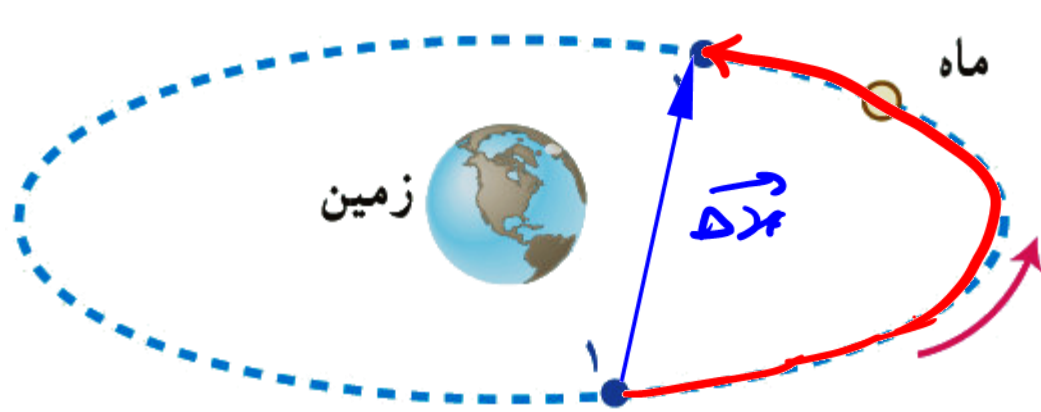
۲- شخص پس از رسیدن به مکان ۲، برمی گردد و روی همان مسیر به مکان ۳ می رود (شکل ب). مسیر حرکت و بردار جابه جایی شخص را روی شکل مشخص و اندازه بردار جابه جایی را با مسافت پیموده شده مقایسه کنید.

$$|\vec{d}| > s$$

پرسش ۱-۱: ۳- شکل زیر مسیر حرکت ماه به دور زمین را نشان می‌دهد. وقتی ماه در جهت نشان داده شده در شکل، از مکان ۱ به مکان ۲ می‌رود مسیر حرکت و بردار جابه‌جایی آن را روی شکل مشخص و اندازه بردار جابه‌جایی آن را با مسافت پیموده شده مقایسه کنید.

مسیر حرکت
(پ)

مسافت از اندازه جابه‌جایی بزرگتر است.

رکت:

$$|\vec{d}| \geq s$$

محمد پوررضا

تندی متوسط و سرعت متوسط

مسافت (m) $\bar{s} = s_{av} = \frac{l}{\Delta t}$ زمان (s) \bar{s} مقدار متوسط (m/s) \bar{s} نردها

جابجایی (m) $\vec{v} = \vec{v}_{av} = \frac{\Delta \vec{x}}{\Delta t}$ زمان (s) \vec{v} سرعت متوسط (m/s) بردار

تبدیلات تندی

محمد پوررضا

$$\frac{\text{Km}}{\text{h}} \xrightarrow{\div 3.6} \frac{\text{m}}{\text{s}}$$

نهایی

$$v \text{ Km/h} \xrightarrow{\div 3.6} v \cdot \frac{\text{m}}{\text{s}}$$

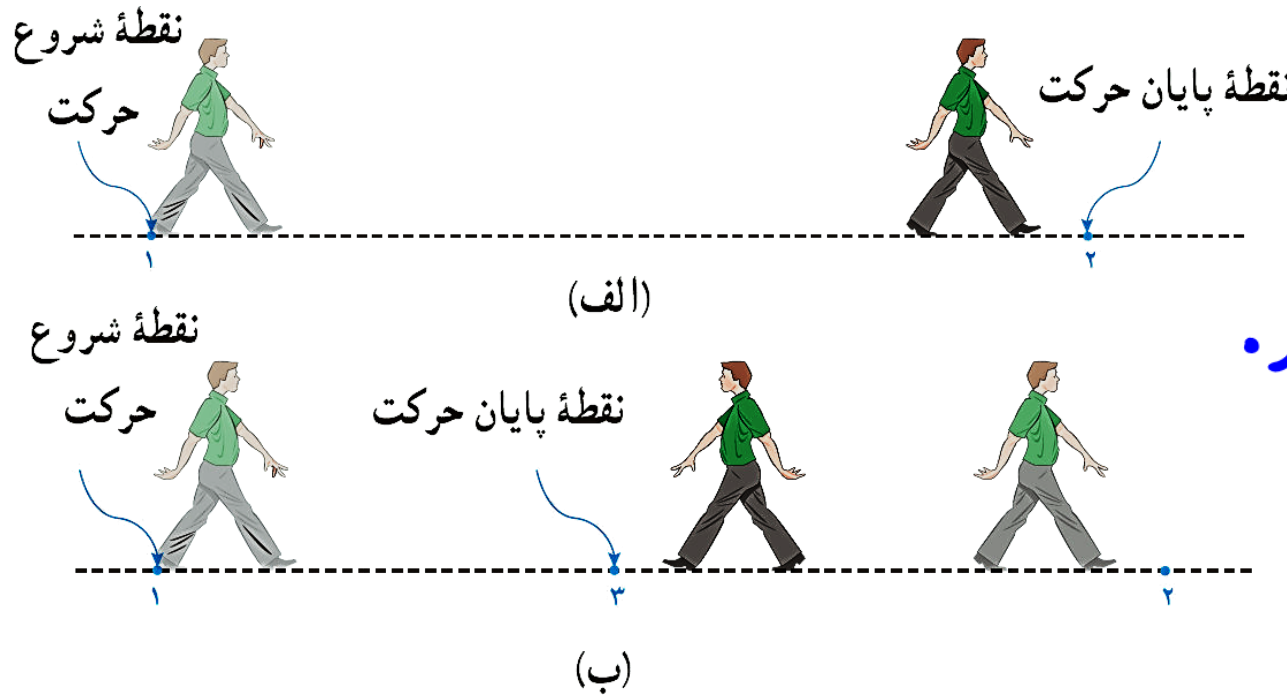
نسبت

$$\frac{v \text{ Km/h}}{v \cdot \frac{\text{m}}{\text{s}}} = \frac{1}{3.6}$$

Km/h	m/s
18	5
36	10
54	15
72	20
90	25
108	30

پرسش ۱-۲: در چه صورت اندازه سرعت متوسط یک متحرک با تندی متوسط آن برابر است؟ برای پاسخ خود می توانید به شکل های پرسش ۱-۱ نیز توجه کنید.

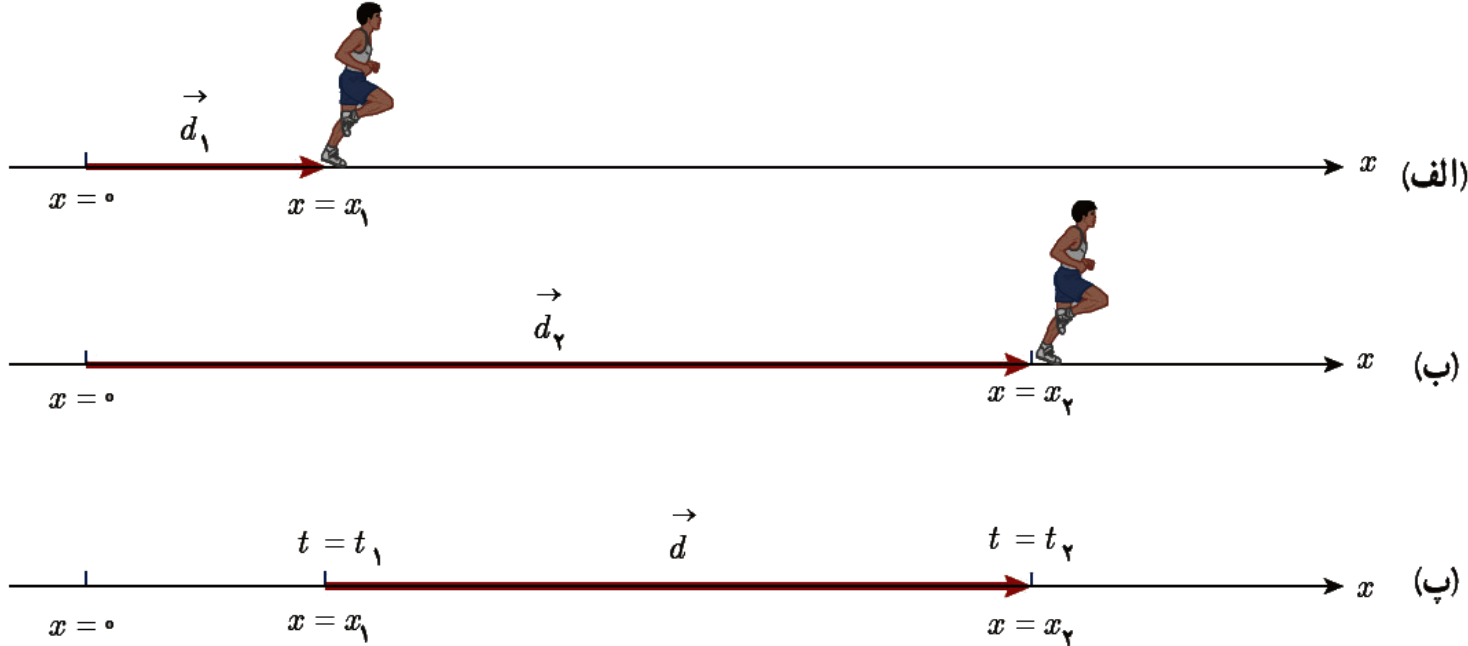

هرگاه متحرک در مسیر مستقیم حرکت کند و تغییر جهت ندهد.

حرکت بر روی خط راست

بردارى که مبدأ محور را به مکان جسم در هر لحظه وصل می کند **بردار مکان** جسم در آن لحظه نامیده می شود.

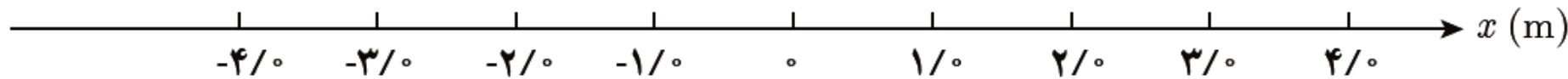
$$x = 0$$

حرکت بر روی خط راست

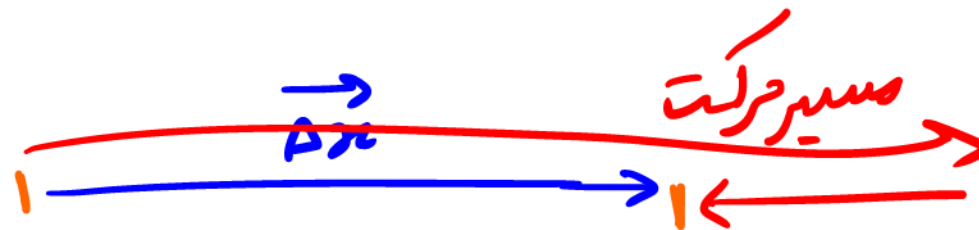
اگر متحرک در جهت محور X حرکت کند جابه‌جایی و سرعت متوسط آن **مثبت** و اگر متحرک در خلاف جهت محور X حرکت کند، جابه‌جایی و سرعت متوسط آن **منفی** خواهد بود:

جهت حرکت منفی ←
→ جهت حرکت مثبت

$$\vec{v} = \frac{\Delta x}{\Delta t} \rightarrow$$

همیشه هم جهت Δx و \vec{v} →

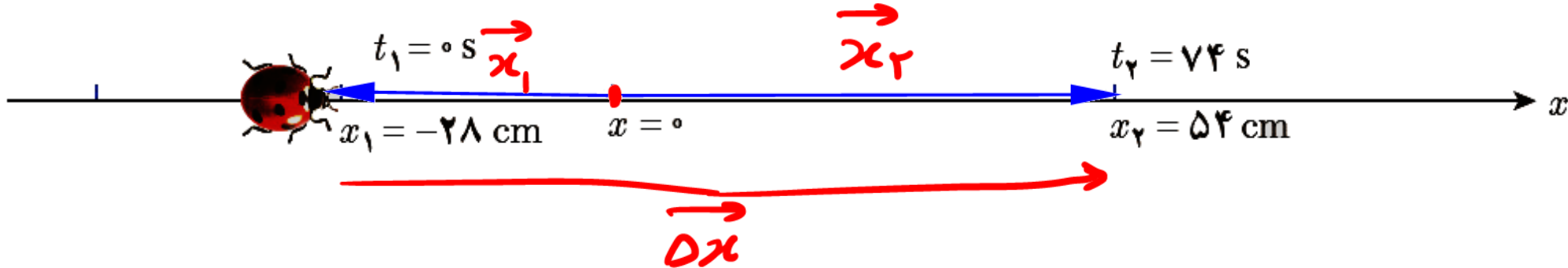
محمد پوررضا

مثال ۱-۲

مثال ۱-۲: کفشدوزکی که در جهت محور x در حرکت است، در لحظه‌های $t_1 = 0$ و $t_2 = 74$ s به ترتیب از مکان‌های $x_1 = -28$ cm و $x_2 = 54$ cm می‌گذرد.

\vec{i} \rightarrow $+$ \vec{i} \leftarrow $-$ \vec{i}

الف) بردارهای مکان در لحظه‌های t_1 و t_2 و بردار جابه‌جایی کفشدوزک در این بازه زمانی را رسم کنید.
 ب) سرعت متوسط کفشدوزک را در این بازه زمانی پیدا کنید.

$$\bar{v} = \frac{\Delta x}{\Delta t} = \frac{54 - (-28)}{74 - 0} = \frac{82}{74} = 1,1 \frac{\text{cm}}{\text{s}}$$

ب.

محمد پوررضا

تمرین ۱-۱

تمرین ۱-۱: جدول زیر را کامل کنید. فرض کنید هر چهار متحرک در مدت زمان ۴s فاصله بین مکان آغازین و

مکان پایانی را طی می کنند.

$$\vec{x}_2 = \vec{x}_1 - \vec{x}_3 \rightarrow -2,5 = -2,5 - x_1$$

جهت حرکت	سرعت متوسط	بردار جابه جایی	مکان پایانی	مکان آغازین	
+	$(2,1 \frac{m}{s}) \vec{i}$	$(8,4 m) \vec{i}$	$(6/4 m) \vec{i}$	$(-2/0 m) \vec{i}$	متحرک A
-	$(-1,4 \frac{m}{s}) \vec{i}$	$(-5/6 m) \vec{i}$	$(-2/5 m) \vec{i}$	$(3,1 m) \vec{i}$	متحرک B
+	$(1,45 \frac{m}{s}) \vec{i}$	$(4,2 m) \vec{i}$	$(8/6 m) \vec{i}$	$(2/0 m) \vec{i}$	متحرک C
+	$(2/4 m/s) \vec{i}$	$(9,2 m) \vec{i}$	$(8,2 m) \vec{i}$	$(-1/4 m) \vec{i}$	متحرک D

$$\vec{v} = \frac{\Delta \vec{x}}{\Delta t}$$

↓

$$v, t = \frac{\Delta x}{4}$$

۱- با توجه به داده‌های نقشه شکل زیر،

(الف) تندی متوسط و اندازه سرعت متوسط خودرو را پیدا کنید.

(ب) مفهوم فیزیکی این دو کمیت چه تفاوتی با یکدیگر دارد؟

(پ) در چه صورت تندی متوسط و اندازه سرعت متوسط می‌توانست تقریباً با یکدیگر برابر باشد؟

$$\bar{v} = \frac{S}{\Delta t} = \frac{88}{\frac{4}{3}} = \frac{88 \times 3}{4} = 66 \frac{\text{km}}{\text{h}} \quad \text{الف)}$$

$$\bar{v} = \frac{\Delta x}{\Delta t} = \frac{60}{\frac{4}{3}} = \frac{60 \times 3}{4} = 45 \frac{\text{km}}{\text{h}}$$

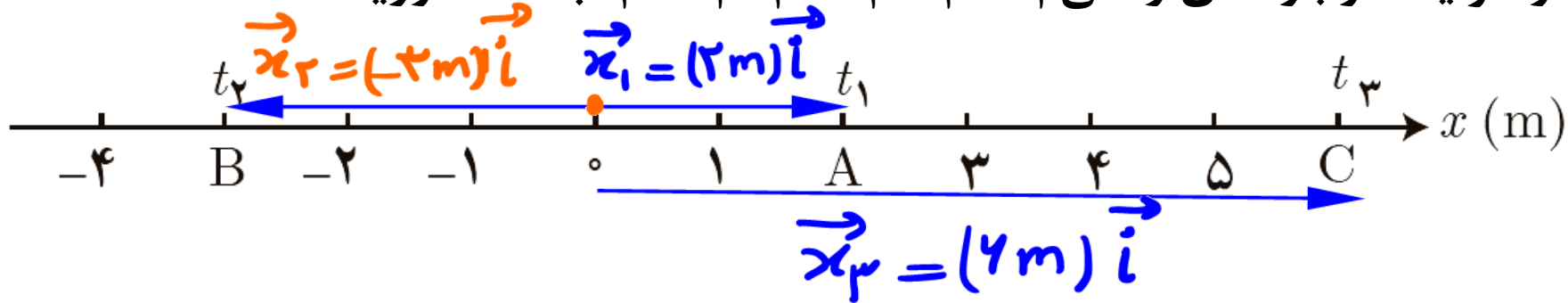
ب) هرگاه متحرک در مسیر مستقیم حرکت کند و تغییر جهت ندهد.

مسائل فصل

۲- متحرکی مطابق شکل در لحظه t_1 در نقطه A، در لحظه t_2 در نقطه B و در لحظه t_3 در نقطه C قرار دارد.

الف) بردارهای مکان متحرک را در هر یک از این لحظه‌ها روی محور X رسم کنید و بر حسب بردار یکه بنویسید.

ب) بردار جابه‌جایی متحرک را در هر یک از بازه‌های زمانی t_1 تا t_2 ، t_2 تا t_3 ، t_1 تا t_3 بدست آورید.

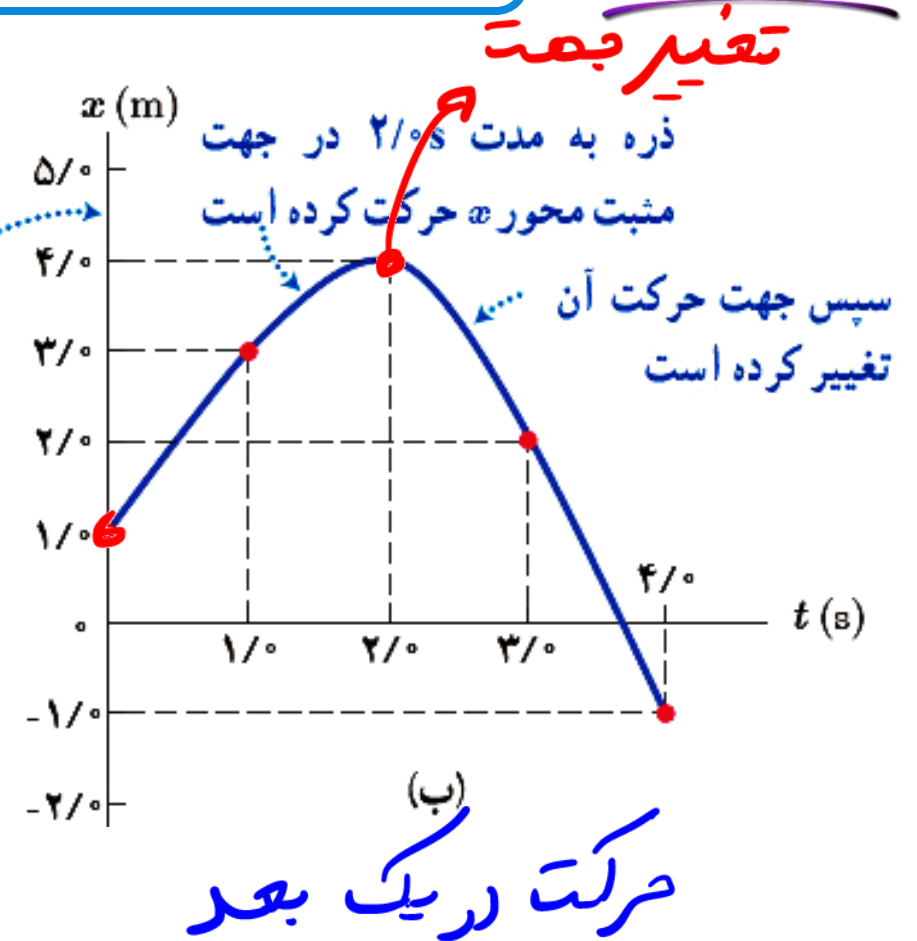
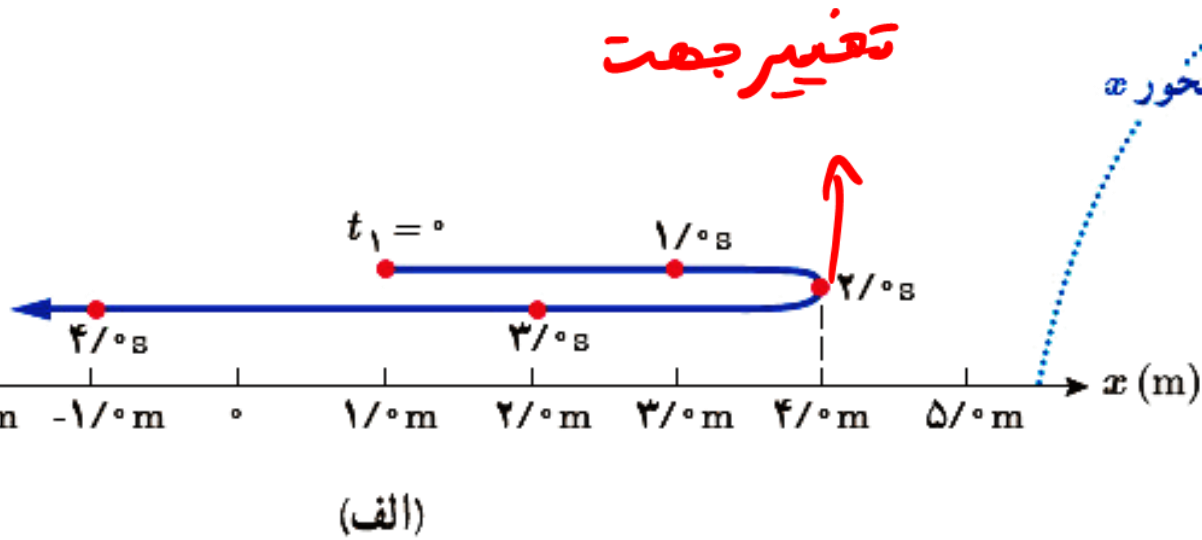

$$\vec{\Delta x}_{12} = \vec{x}_2 - \vec{x}_1 = (2\text{m})\vec{i} - (2\text{m})\vec{i} = (0\text{m})\vec{i}$$

(ب)

$$\vec{\Delta x}_{23} = \vec{x}_3 - \vec{x}_2 = (5\text{m})\vec{i} - (2\text{m})\vec{i} = (3\text{m})\vec{i}$$

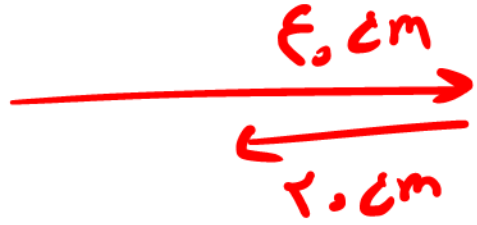
تحلیل نمودار مکان - زمان

محمد پوررضا

مثال ۱-۳

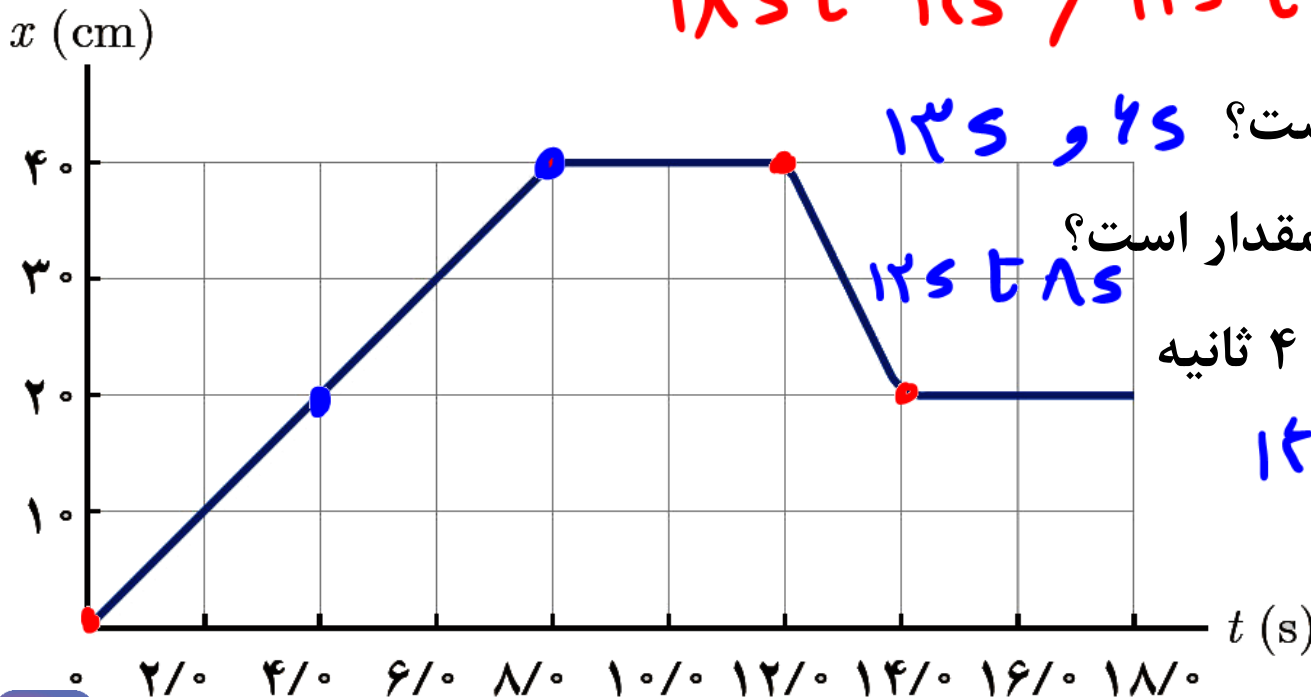
مثال ۱-۳: شکل روبه‌رو نمودار مکان - زمان مورچه‌ای را نشان می‌دهد که در راستای محور X در حرکت است.

الف) در کدام بازه زمانی مورچه در جهت محور X حرکت می‌کند؟ **۸ s تا ۱۳ s**

ب) در کدام بازه زمانی مورچه در خلاف جهت محور X حرکت می‌کند؟ **۱۳ s تا ۱۴ s**

پ) در کدام بازه‌های زمانی مورچه ایستاده است؟ **۱۳ s تا ۱۴ s / ۱۴ s تا ۱۸ s**

ت) در کدام لحظه‌هایی فاصله مورچه از مبدأ ۳۰ cm است؟ **۷ s و ۱۳ s**

ث) در کدام بازه فاصله مورچه از مبدأ محور بیشترین مقدار است؟ **۱۳ s تا ۱۴ s**

ج) جابه‌جایی و سرعت متوسط مورچه را در بازه زمانی ۴ ثانیه

تا ۸ ثانیه پیدا کنید. **سرعت متوسط مورچه ۰ تا ۴ s**

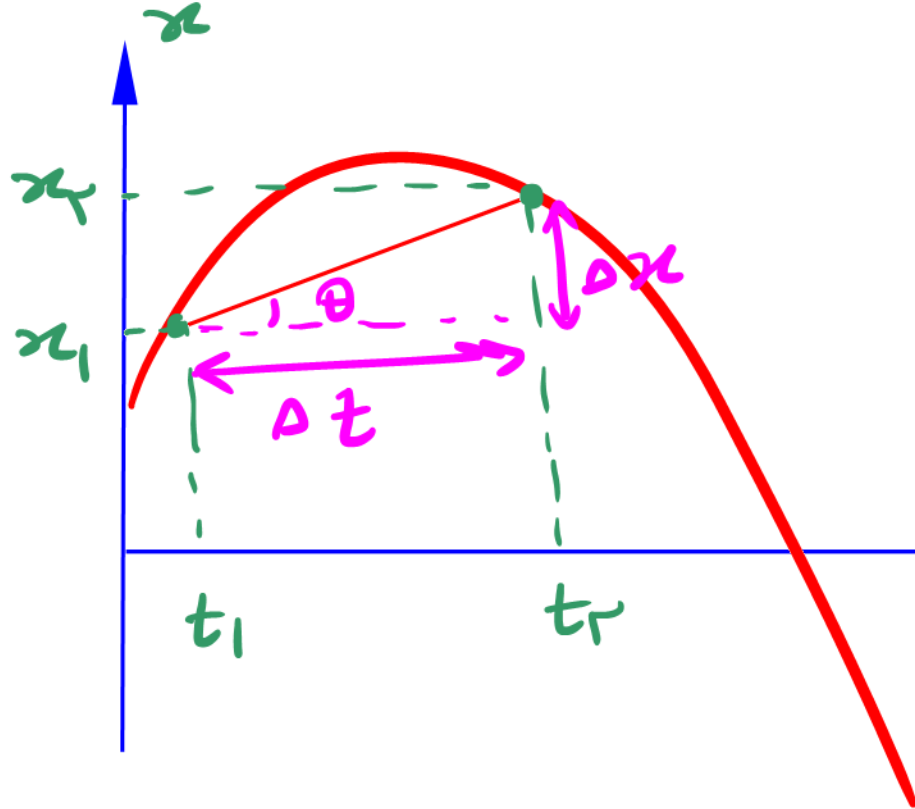
$$\bar{v} = \frac{\Delta x}{\Delta t} = \frac{4.0}{4} \text{ cm/s}$$

$$\bar{v} = \frac{\Delta x}{\Delta t} = \frac{2.0 - 0}{14} = \frac{2.0}{14} \text{ cm/s}$$

محمد پوررضا

سرعت متوسط در نمودار مکان - زمان

سرعت متوسط متحرک بین دو لحظه از زمان برابر شیب پاره‌خطی است که نقاط نظیر آن دو لحظه در نمودار مکان - زمان را به یکدیگر وصل می‌کند.

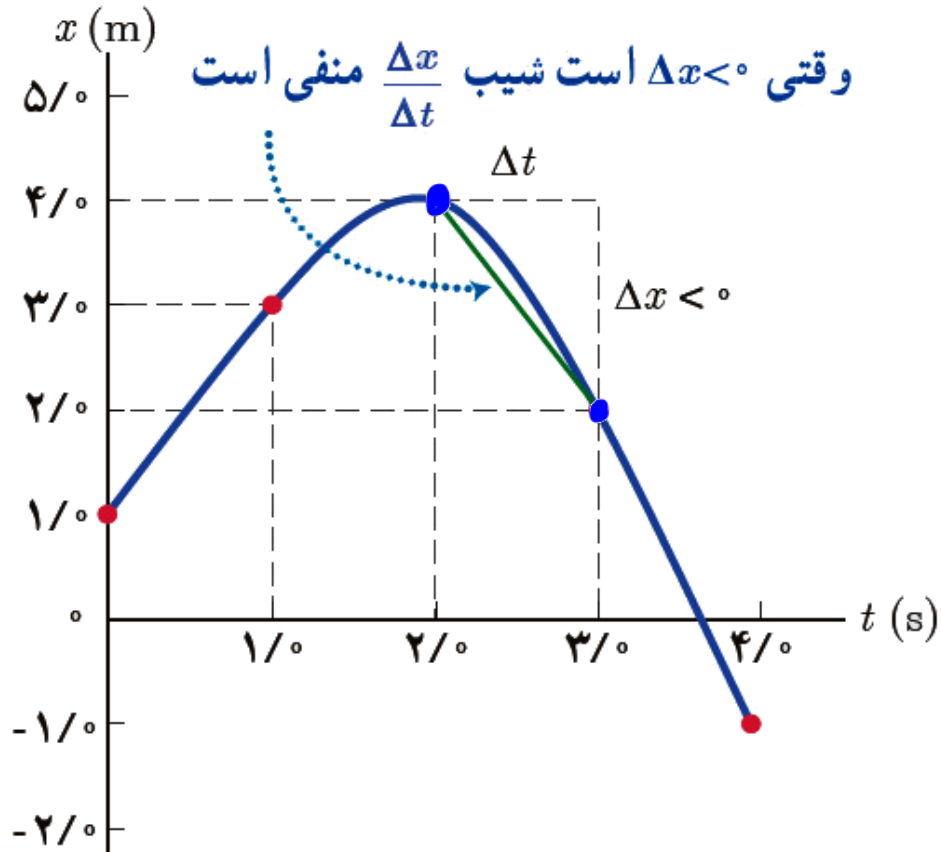

$$\tan \theta = \frac{\Delta x}{\Delta t} = \bar{v}$$

شیب بین دو نقطه در نمودار مکان - زمان زاویه
سرعت متوسط ←

مثال ۱-۴: با توجه به نمودار مکان - زمان شکل ۱-۴، سرعت متوسط ذره را در بازه زمانی $t_1 = 2\text{S}$ تا $t_2 = 3\text{S}$ بدست

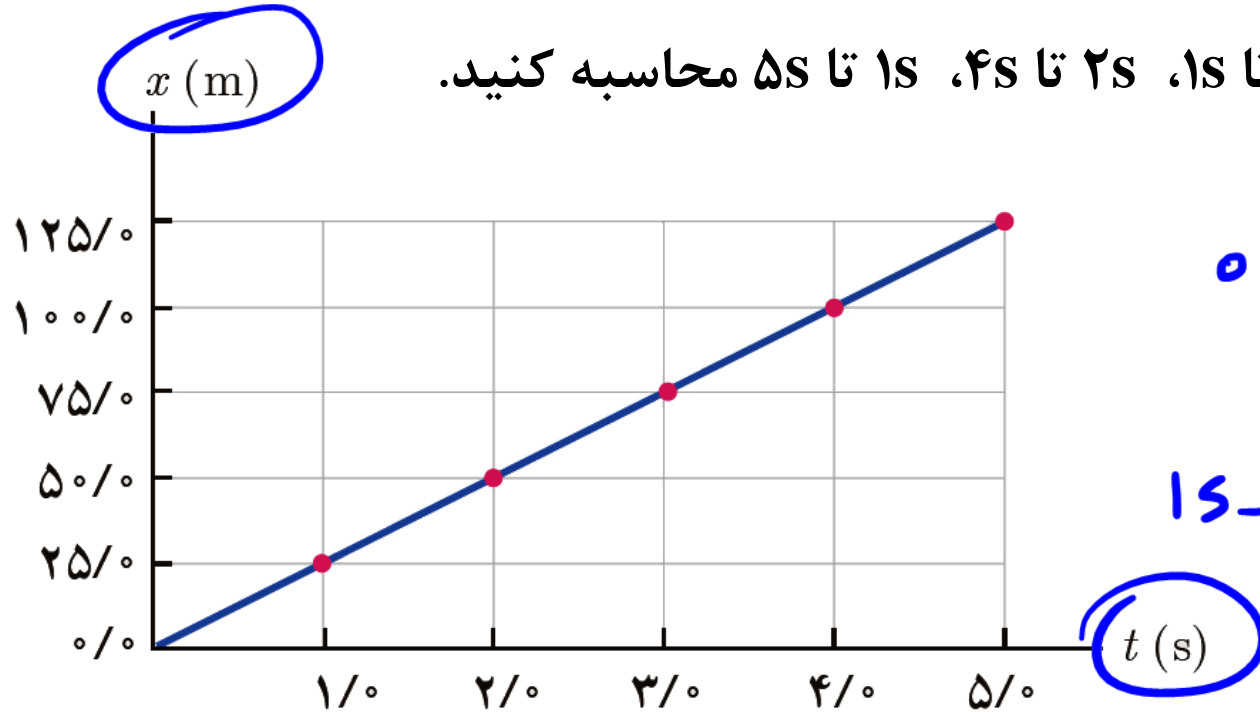
آورید.

$$\bar{v} = \frac{\Delta x}{\Delta t} = \frac{2 - 4}{3 - 2} = -2 \text{ m/s}$$

مثال ۱-۵: نمودار مکان - زمان موتورسواری که بر خط راست حرکت می کند مطابق شکل روبه رو است. سرعت

متوسط موتورسوار را در هر یک از بازه های زمانی ۰s تا ۱s، ۱s تا ۲s، ۲s تا ۳s، ۳s تا ۴s، ۴s تا ۵s محاسبه کنید.

$$0-1s \rightarrow \bar{v} = \frac{\Delta x}{\Delta t} = \frac{25-0}{1} = 25 \frac{m}{s}$$

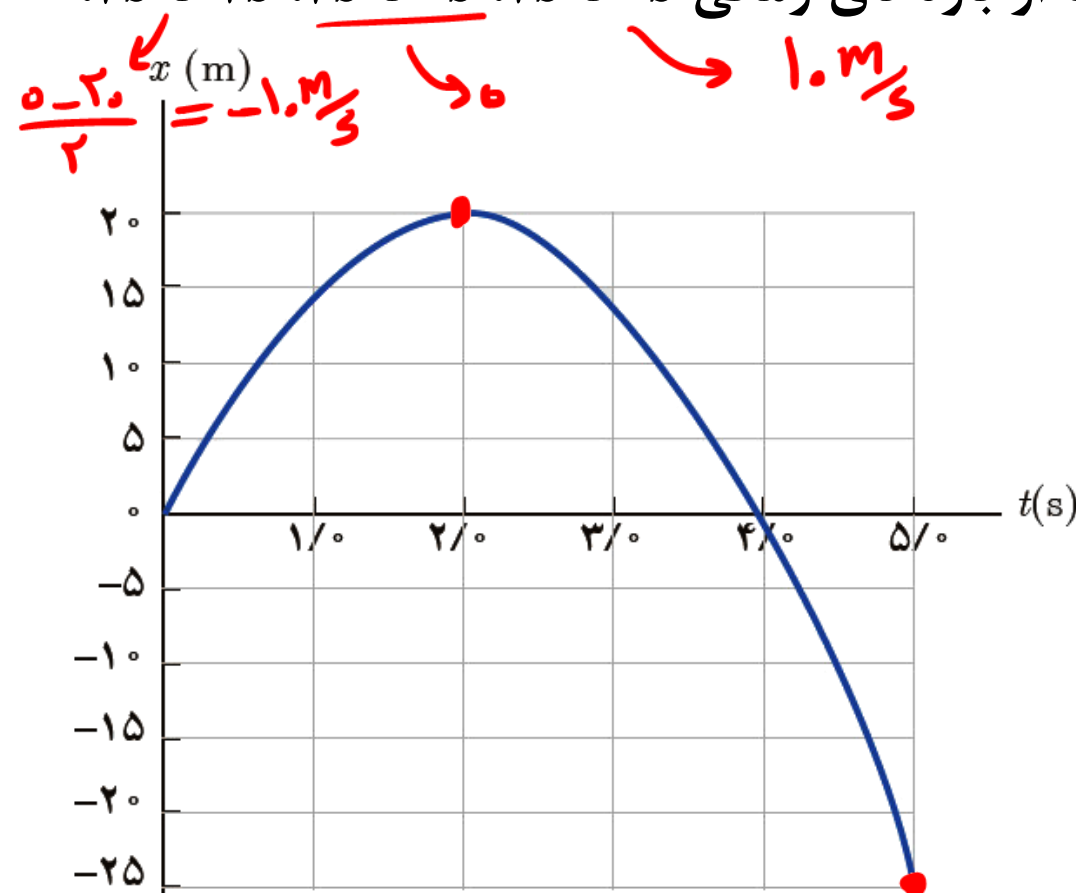
$$1s-2s \rightarrow \bar{v} = \frac{50-25}{2-1} = 25 \frac{m}{s}$$

محمد پوررضا

مثال ۱-۶

مثال ۱-۶: شکل روبه‌رو، نمودار مکان - زمان خودرویی را نشان می‌دهد که روی خط راست حرکت می‌کند. الف) با

استفاده از داده‌های روی شکل، سرعت متوسط خودرو را در هر یک از بازه‌های زمانی ۰s تا ۲s، ۰s تا ۴s، ۲s تا ۴s محاسبه کنید.

ب) در کدام یک از این بازه‌های زمانی، سرعت متوسط در جهت محور X و در کدام یک در خلاف جهت محور X است؟

$$0 - 5s \rightarrow \bar{v} = \frac{\Delta x}{\Delta t} = \frac{-25 - 0}{5} = -5 \frac{m}{s}$$

$$0 - 5s \rightarrow \bar{s} = \frac{d}{\Delta t} = \frac{20 + 45}{5} = 14 \frac{m}{s}$$

پرسش ۱-۳: با توجه به نمودار مکان - زمان شکل روبه‌رو به پرسش‌های زیر پاسخ دهید:

$$x=0$$

الف) متحرک چند بار از مبدأ مکان عبور می‌کند؟ t_2 و t_4

ب) در کدام بازه‌های زمانی متحرک در حال دور شدن از مبدأ است؟

$$0 \text{ تا } t_1 \quad t_4 \text{ تا } t_6 / t_2 \text{ تا } t_3$$

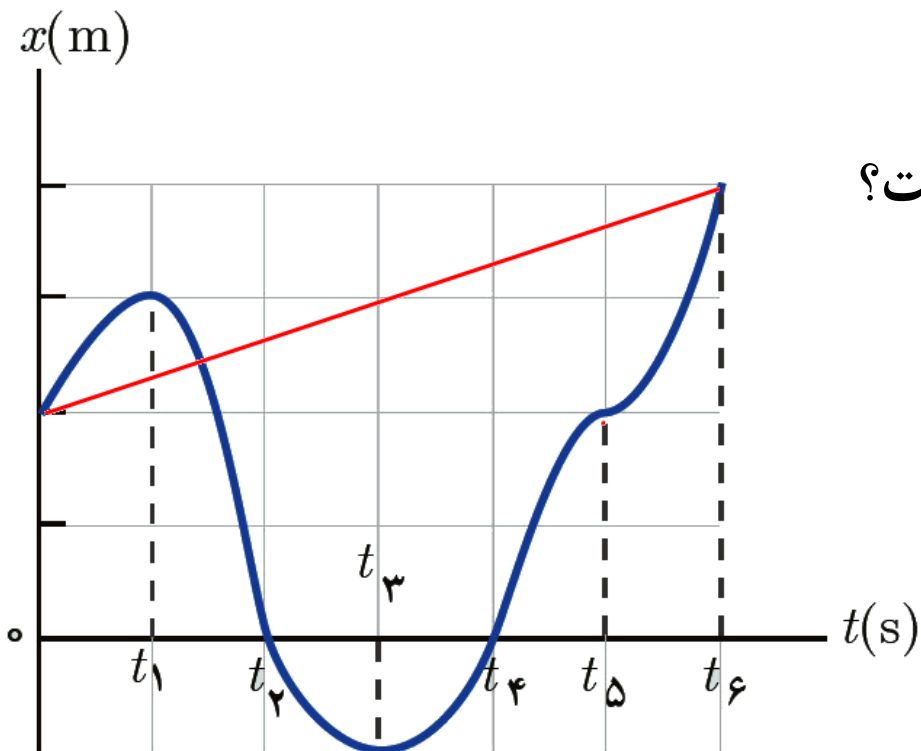
پ) در کدام بازه‌های زمانی متحرک در حال نزدیک شدن به مبدأ است؟

$$t_2 \text{ تا } t_3 / t_3 \text{ تا } t_4$$

ت) جهت حرکت چند بار تغییر کرده است؟ در چه لحظه‌هایی؟

$$t_1 \text{ و } t_3$$

ث) جابه‌جایی کل در جهت محور X است یا خلاف آن؟

تمرین ۱-۲: شکل روبه‌رو نمودار مکان - زمان دوچرخه‌سواری را نشان می‌دهد که روی مسیری مستقیم در حال حرکت است.

الف) در کدام لحظه‌ای دوچرخه‌سوار بیشترین فاصله از مبدأ را دارد؟ **۸s**

ب) در کدام بازه‌های زمانی دوچرخه‌سوار در جهت محور X حرکت می‌کند؟

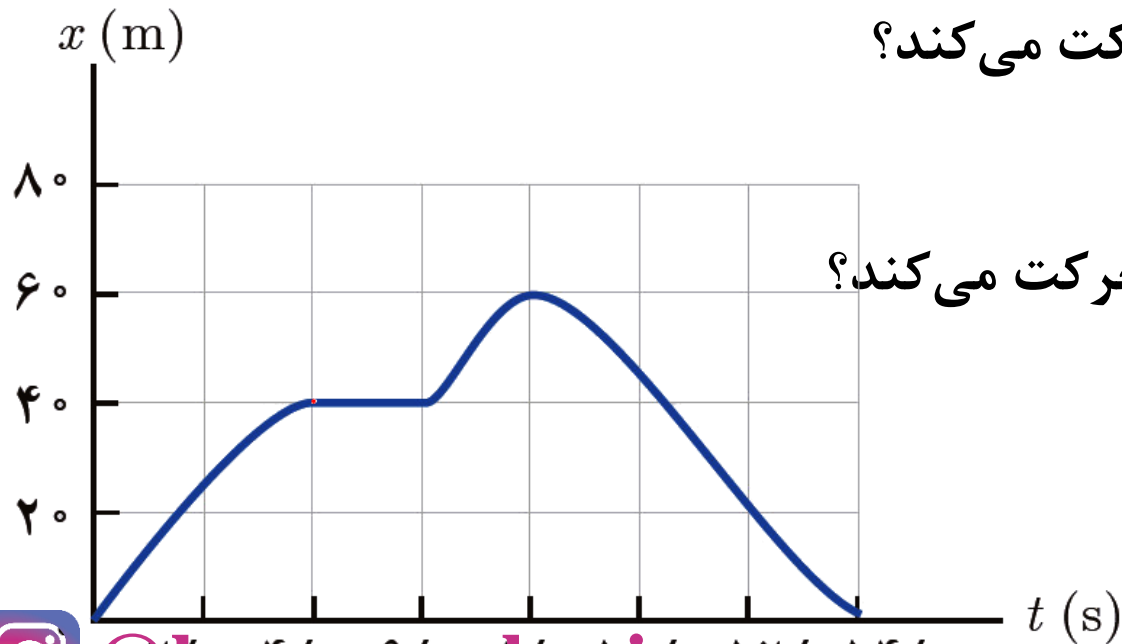
۰ تا ۴s / ۶s تا ۸s

پ) در کدام بازه زمانی دوچرخه‌سوار در خلاف جهت محور X حرکت می‌کند؟

۸s تا ۱۴s

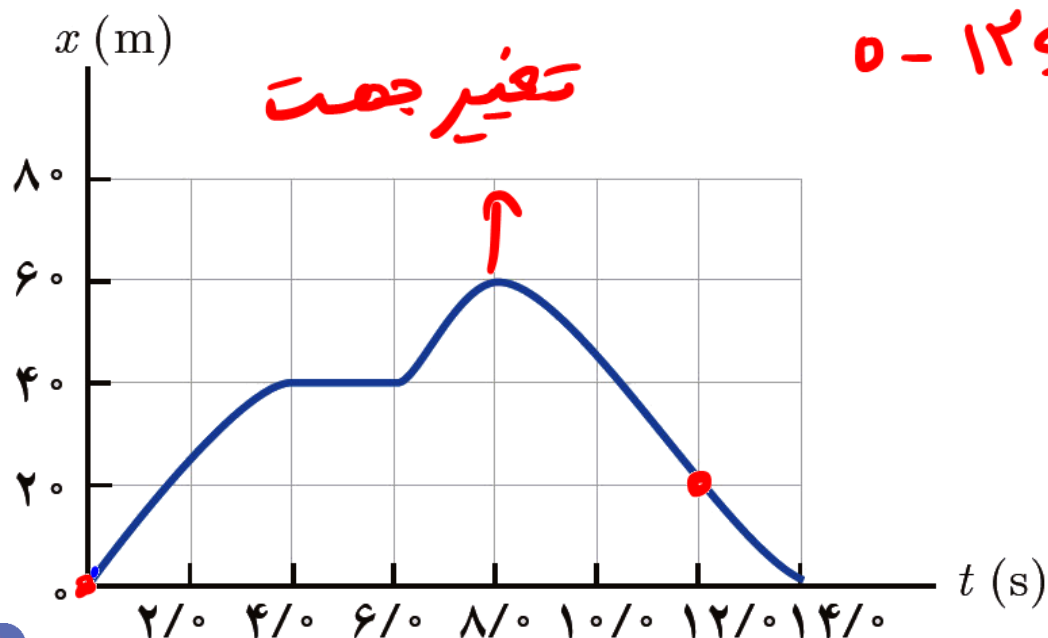
ت) در کدام بازه زمانی، دوچرخه‌سوار ساکن است؟

۴s تا ۶s

تمرین ۱-۲: شکل روبه‌رو نمودار مکان - زمان دوچرخه‌سواری را نشان می‌دهد که روی مسیری مستقیم در حال حرکت است.

(ث) تندی متوسط و سرعت متوسط دوچرخه‌سوار را در هر یک از بازه‌های زمانی 0 تا 2 s، 2 تا 4 s، 4 تا 6 s، 6 تا 8 s، 8 تا 12 s تا 12 s، 12 تا 14 s محاسبه کنید.

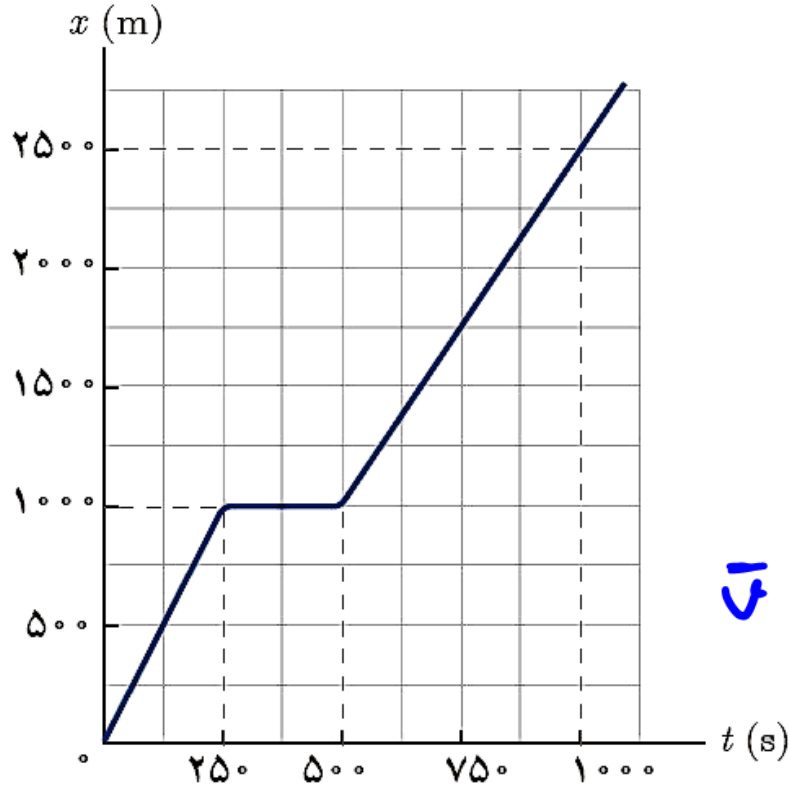
$$\bar{v} = \frac{\Delta x}{\Delta t} = \frac{20 - 0}{12 - 0} = \frac{20}{12} \frac{m}{s}$$

$$\bar{s} = \frac{l}{\Delta t} = \frac{40 + 40}{12} = \frac{100}{12} \frac{m}{s}$$

۶- شکل زیر نمودار مکان - زمان حرکت یک دونده دوی نیمه استقامت را در امتداد یک خط راست نشان می دهد.

الف) در کدام بازه زمانی دونده سریع تر دویده است؟ **۰ تا ۲۵۰**
کمیاب بیشتر

ب) در کدام بازه زمانی، دونده ایستاده است؟

۲۵۰ تا ۵۰۰

پ) سرعت دونده را در بازه زمانی صفر تا ۲۵۰ ثانیه حساب کنید.

$$\bar{v} = \frac{\Delta x}{\Delta t} = \frac{1000 - 0}{250 - 0} = 4 \text{ m/s}$$

ت) سرعت دونده را در بازه زمانی ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ ثانیه حساب کنید.

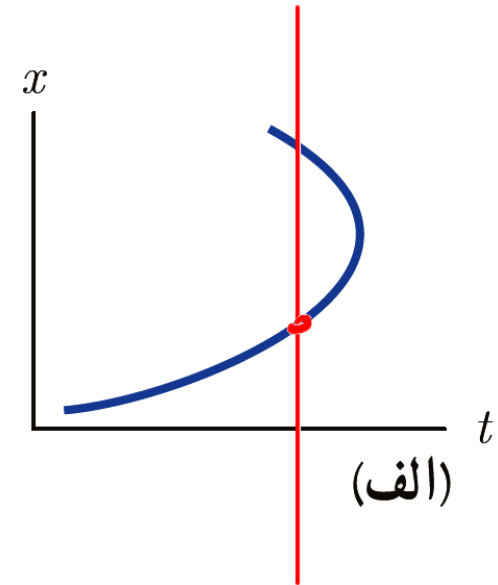
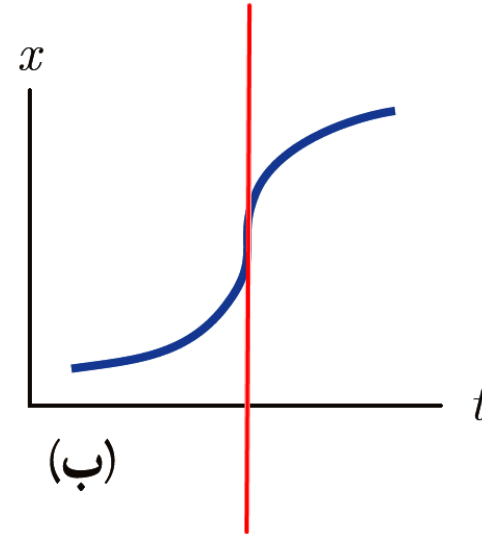
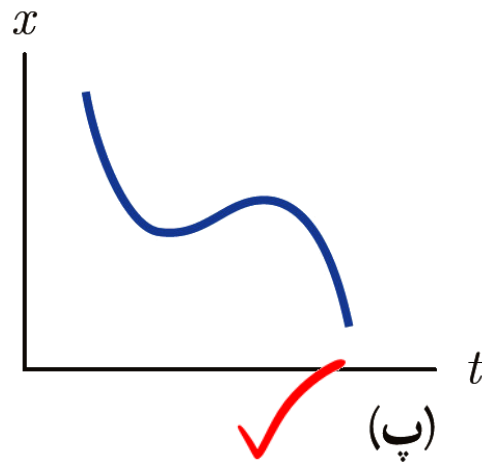
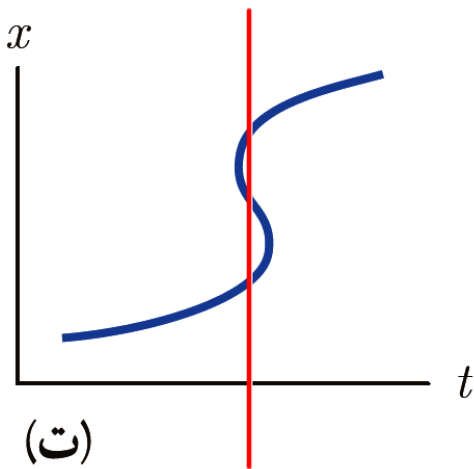
$$\bar{v} = \frac{2500 - 1000}{1000 - 500} = 3 \text{ m/s}$$

ث) سرعت متوسط دونده را در بازه زمانی صفر تا ۱۰۰۰ ثانیه حساب کنید.

$$\bar{v} = \frac{\Delta x}{\Delta t} = \frac{2500 - 0}{1000 - 0} = 2.5 \text{ m/s}$$

۷- توضیح دهید کدام یک از نمودارهای مکان - زمان شکل زیر می تواند نشان دهنده نمودار $x-t$ یک متحرک باشد.

متحرک نمی تواند در یک زمان در دو مکان مختلف باشد.

تندی لحظه‌ای و سرعت لحظه‌ای

(تندی متحرک در هر لحظه از زمان را **تندی لحظه‌ای** می‌نامند.) اگر هنگام گزارش تندی لحظه‌ای، به **جهت** حرکت متحرک نیز اشاره شود، در واقع سرعت لحظه‌ای آن را، که کمیتی برداری است بیان کرده‌ایم. **انزازه سرعت** از آنجا که در این فصل تنها حرکت اجسام بر خط راست بررسی می‌شود، سرعت لحظه‌ای متحرک را در حل مسئله‌ها بجای بردار \vec{v} بصورت v به کار می‌بریم. هر گاه متحرک در **جهت مثبت محور x** حرکت کند v **مثبت** است و هر گاه در **جهت منفی محور حرکت کند** v **منفی** است.

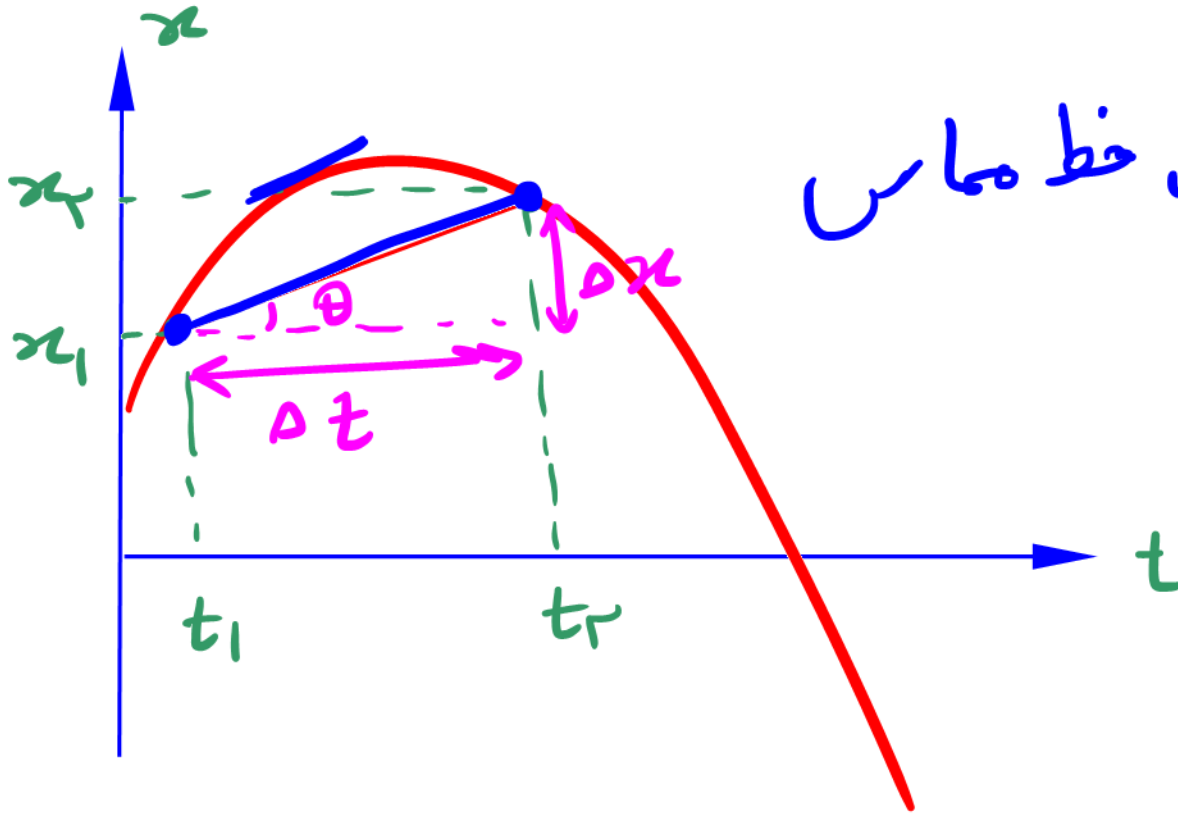
انزازه

نکته: هر گاه متحرکی بر روی مسیر مستقیم حرکت کند و در طول مسیر تغییر جهت ندهد، **جابجایی** با مسافت پیموده شده برابر خواهد بود. در این حالت اندازه سرعت متوسط با تندی متوسط برابر خواهد بود.

محمد پوررضا

پرسش ۱-۴

پرسش ۱-۴: از روی نمودار مکان - زمان توضیح دهید در چه صورت سرعت لحظه‌ای متحرک همواره با سرعت متوسط آن برابر است.

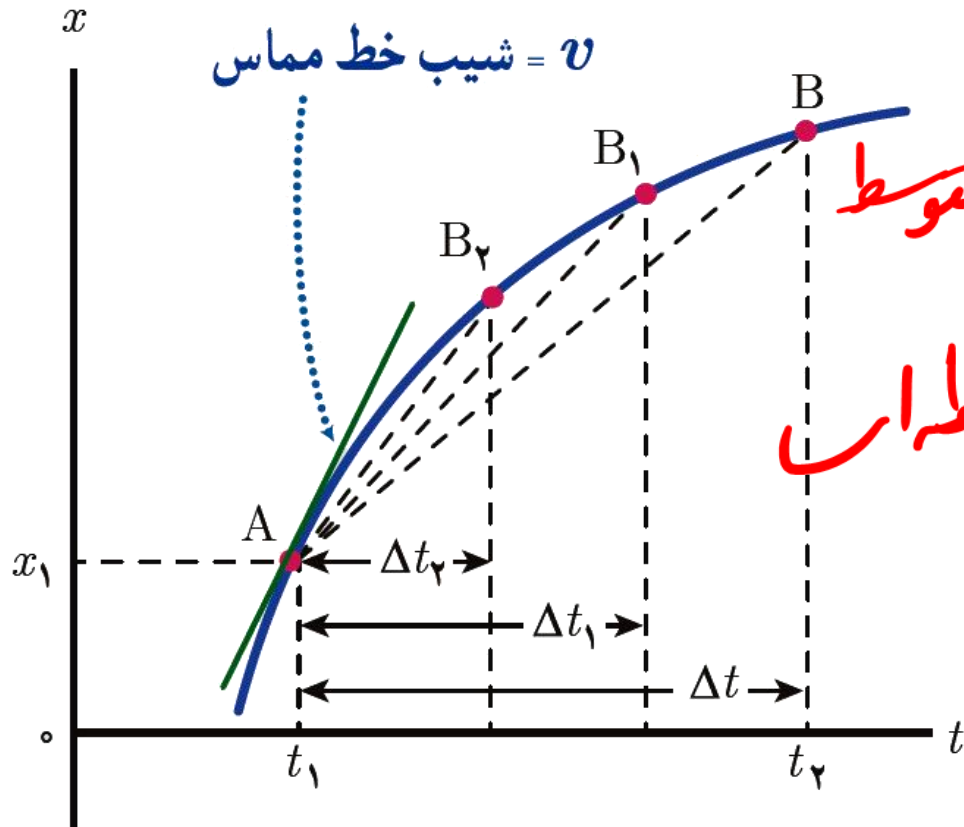

هرگاه شیب بین دو نقطه با شیب خط مماس
بر نمودار برابر شود.

محمد پوررضا

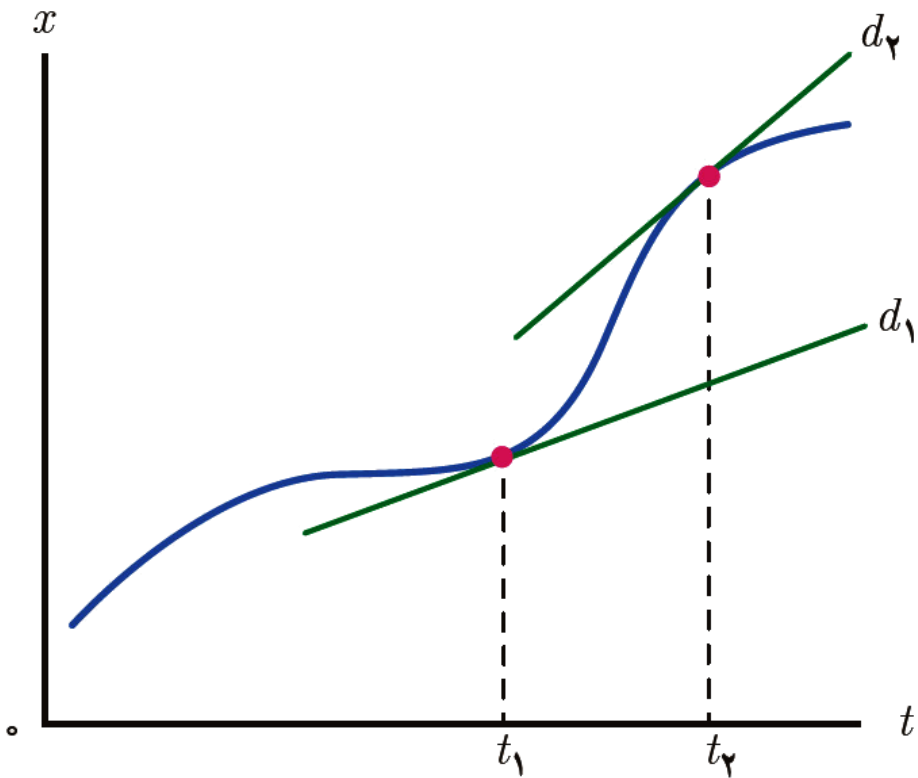
سرعت لحظه‌ای در نمودار مکان - زمان

سرعت در هر لحظه دلخواه t ، برابر شیب خط مماس بر نمودار مکان - زمان در آن لحظه است.

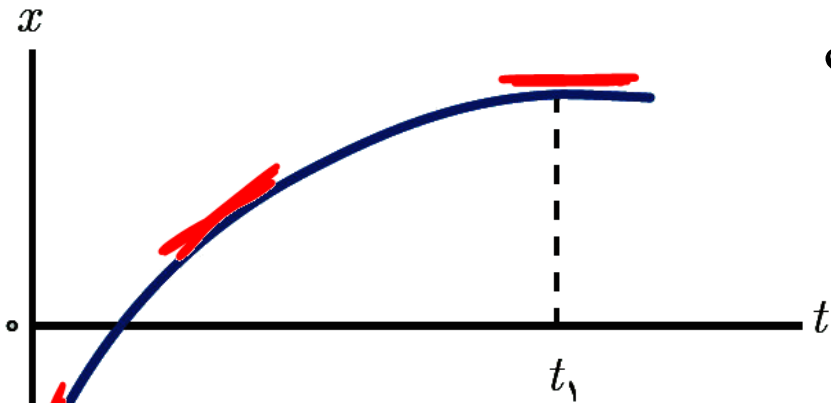
شیب بین دو نقطه در نمودار مکان - زمان ← سرعت متوسط
، ، خط مماس ← ، ، لحظه‌ای

مثال ۱-۷: شکل روبه‌رو نمودار مکان - زمان متحرکی را نشان می‌دهد که در امتداد محور x در حرکت است. d_1 و d_2 خط‌های مماس بر منحنی را در دو لحظه متفاوت نشان می‌دهند. در کدام لحظه سرعت متحرک بیشتر است؟ t_2

چون شیب بیشتر دارد.

پرسش ۱-۵: شکل روبه‌رو نمودار مکان - زمان متحرکی را نشان می‌دهد که در امتداد محور x در حرکت است.

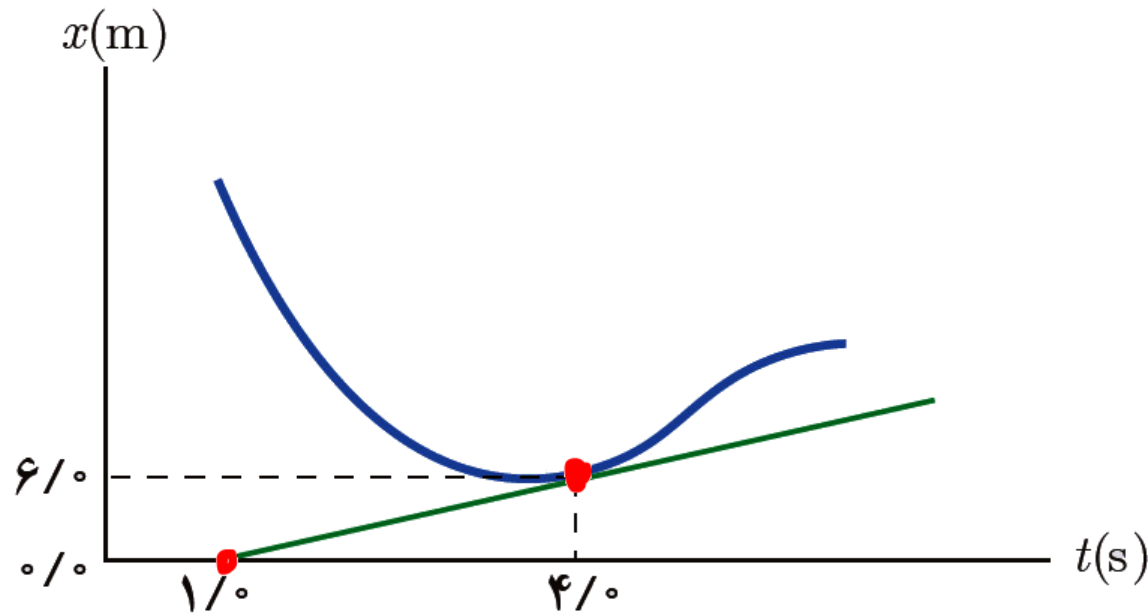
الف) از لحظه صفر تا لحظه t_1 سرعت متحرک رو به افزایش است یا کاهش؟

ب) اگر در لحظه t_1 خط مماس بر منحنی موازی محور زمان باشد، سرعت متحرک در این لحظه چقدر است؟

صفر

تمرین ۱-۳: شکل روبه‌رو نمودار مکان - زمان متحرکی را نشان می‌دهد. خط مماس بر منحنی در لحظه ۴S، رسم شده است. سرعت متحرک را در این لحظه پیدا کنید.

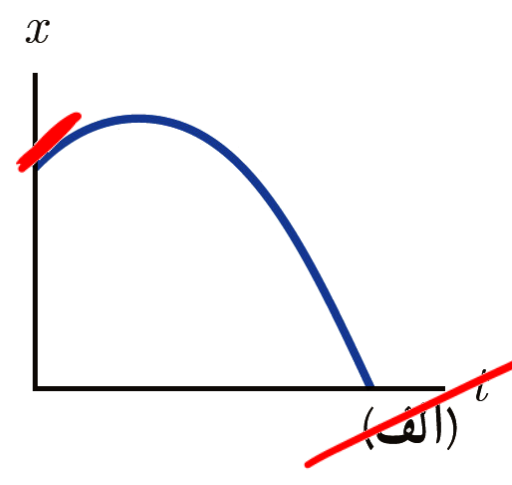
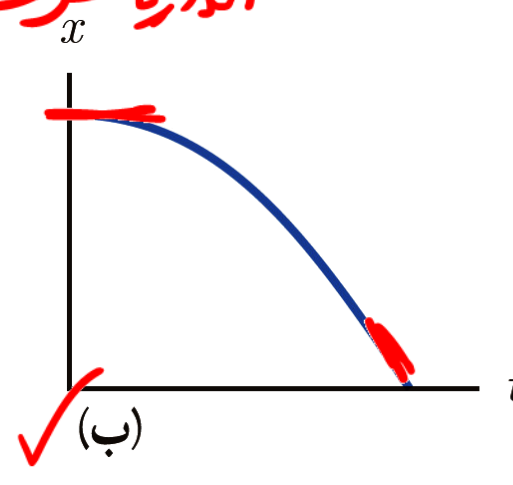
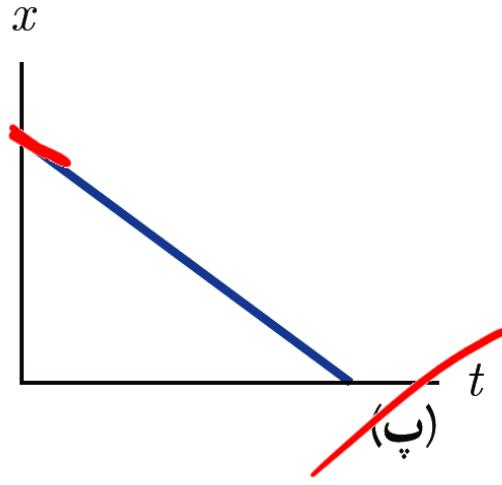
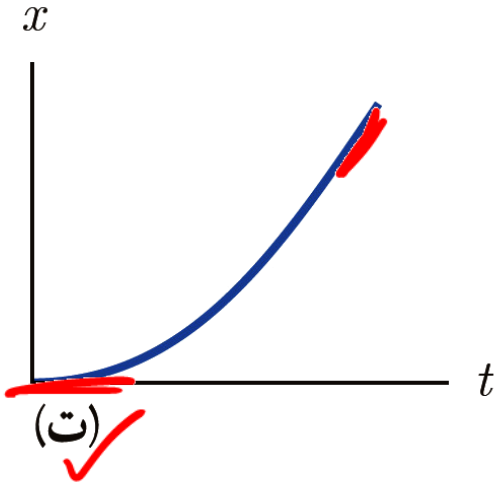
لحظه‌ای

$$\bar{v} = \frac{\Delta x}{\Delta t} = \frac{4}{4-1} = 2 \text{ m/s}$$

۸- توضیح دهید از نمودارهای مکان - زمان شکل زیر کدام موارد حرکت متحرکی را توصیف می کند که از حال سکون شروع به حرکت کرده و به تدریج بر تندی آن افزوده شده است.

اندازه سرعت

۹- شکل زیر نمودار مکان - زمان دو خودرو را نشان می دهد که در جهت محور X در حرکت اند.

الف) در چه لحظه هایی دو خودرو از کنار یکدیگر می گذرند؟
 t_1 و t_4
 جها برابر

ب) در چه لحظه ای تندی دو خودرو تقریباً یکسان است؟
 t_4

پ) سرعت متوسط دو خودرو را در بازه زمانی t_1 تا t_4 با هم مقایسه کنید.

$$\bar{v} = \frac{\Delta x}{\Delta t} = \frac{x_4 - x_1}{t_4 - t_1} \quad \text{برابرند}$$

محمد پوررضا

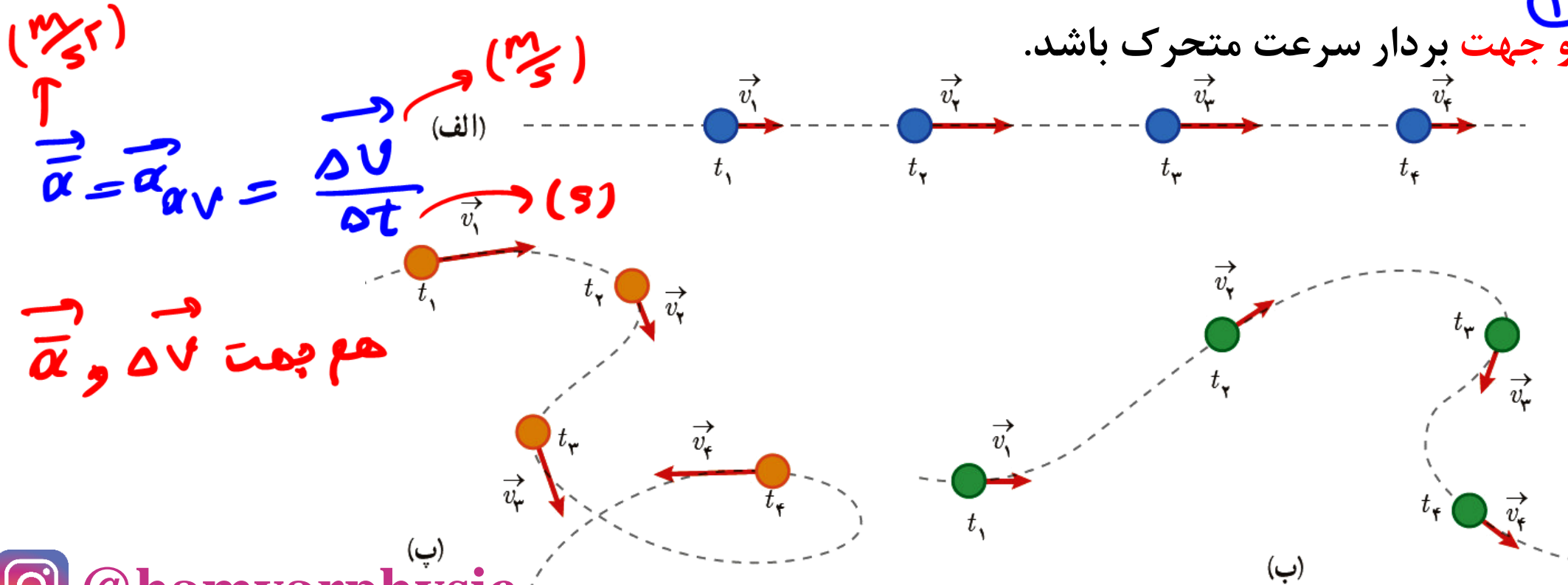
شتاب متوسط و شتاب لحظه‌ای

هرگاه سرعت جسمی تغییر کند حرکت آن **شتابدار** است. با توجه به اینکه بردار سرعت در هر نقطه از مسیر، بر

مسیر حرکت مماس است، تغییر سرعت جسم در نقاط مختلف مسیر حرکت می‌تواند به دلیل تغییر در **اندازه** بردار

سرعت (تندی) جسم باشد یا می‌تواند بدلیل تغییر در **جهت** بردار سرعت آن باشد، یا همچنین می‌تواند بدلیل

تغییر در **اندازه و جهت** بردار سرعت متحرک باشد.

$$v_1 = 0$$

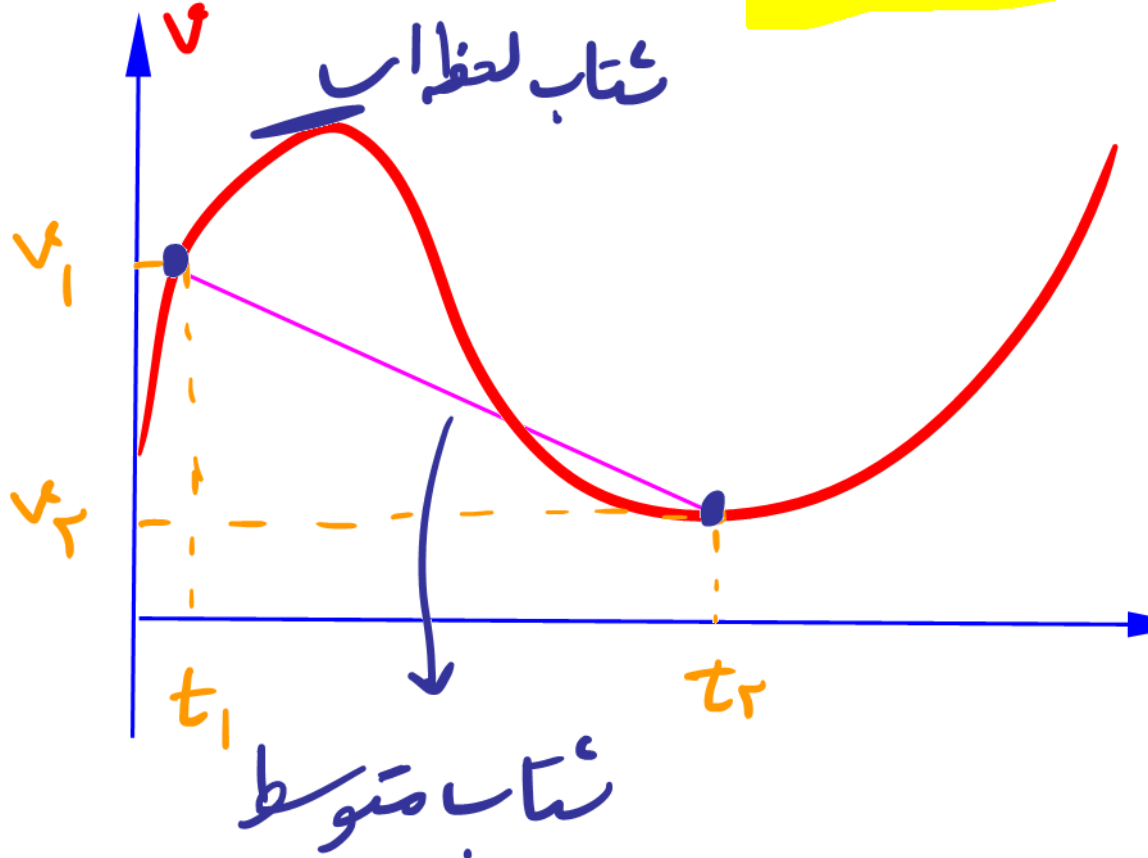
مثال ۱-۸: خودرویی از حال سکون در امتداد محور X شروع به حرکت می کند. پس از ۱۲ ثانیه، سرعت خودرو به ۲۴m/s در جهت محور X می رسد. شتاب متوسط خودرو را در این بازه زمانی به دست آورید.

$$\bar{a} = \frac{\Delta v}{\Delta t} = \frac{24 - 0}{12 - 0} = 2 \frac{m}{s^2}$$

شتاب متوسط و لحظه‌ای در نمودار سرعت - زمان

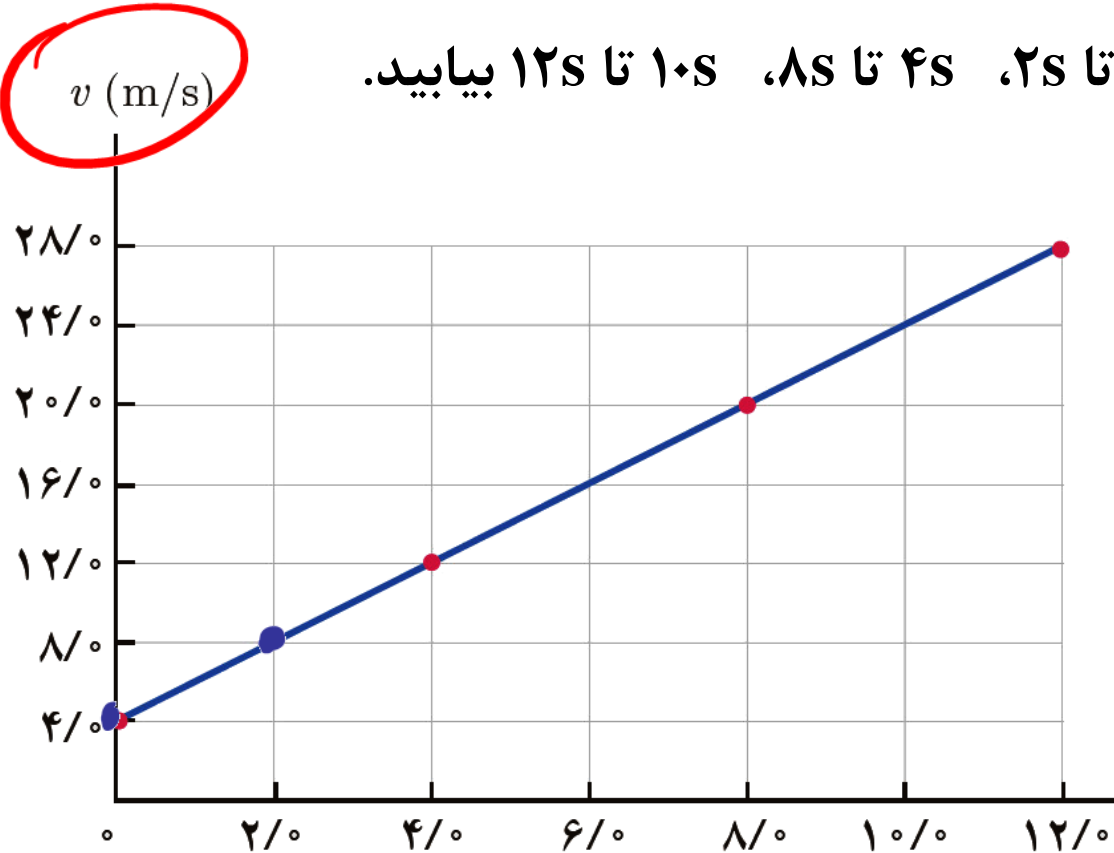
شتاب در هر لحظه دلخواه t ، برابر شیب خط مماس بر نمودار سرعت - زمان در آن لحظه است:

شتاب متوسط بین دو لحظه برابر شیب خطی است که نمودار سرعت - زمان را در آن دو لحظه قطع می‌کند:

شیب مماس	شیب دو نقطه	
سرعت لحظه‌ای	سرعت متوسط	مکان - زمان
شتاب لحظه‌ای	شتاب متوسط	سرعت - زمان

مثال ۹-۱: نمودار سرعت - زمان موتورسواری که در امتداد محور x حرکت می کند مطابق شکل روبه رو است. شتاب متوسط موتورسوار و جهت آن را در هر یک از بازه های زمانی $0s$ تا $2s$ ، $4s$ تا $8s$ ، $10s$ تا $12s$ بیابید.

$$\bar{a} = \frac{\Delta v}{\Delta t}$$

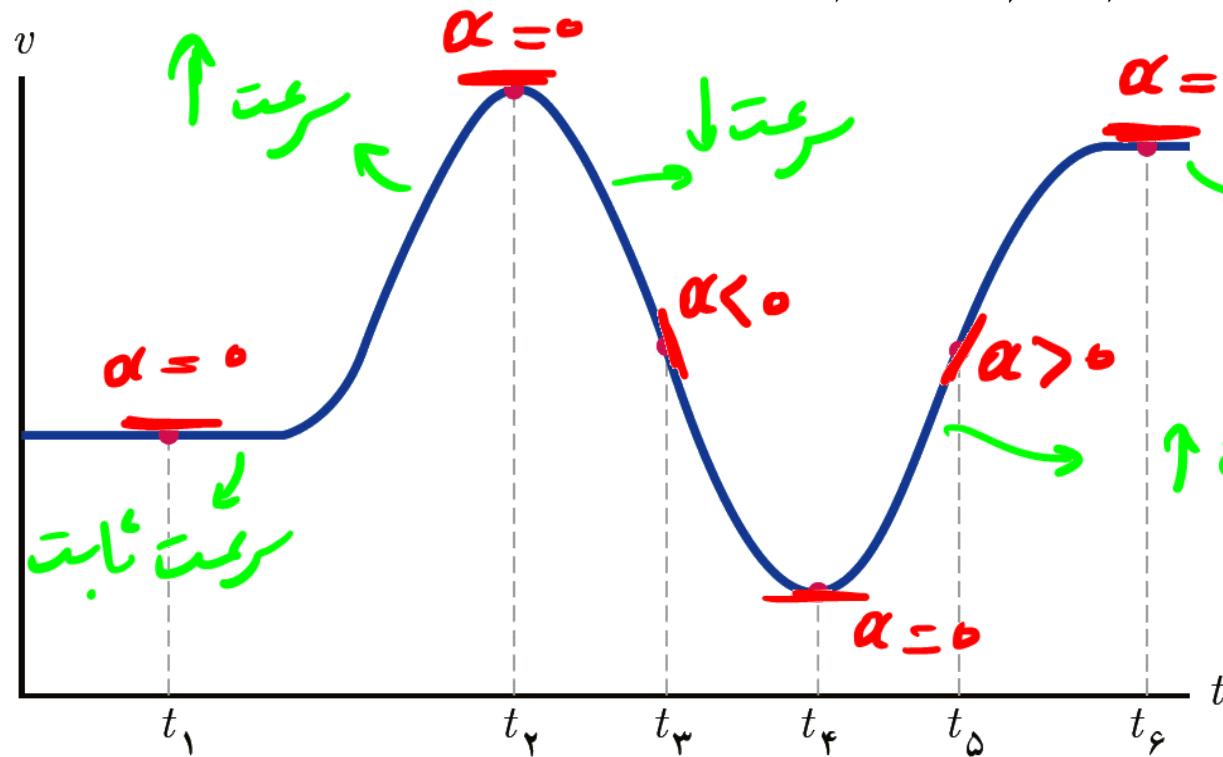
$$0 - 2s \rightarrow \bar{a} = \frac{8 - 4}{2 - 0} = 2 \frac{m}{s^2}$$

$$4s - 8s \rightarrow \bar{a} = \frac{20 - 12}{8 - 4} = 2 \frac{m}{s^2}$$

محمد پوررضا

پرسش ۱-۶

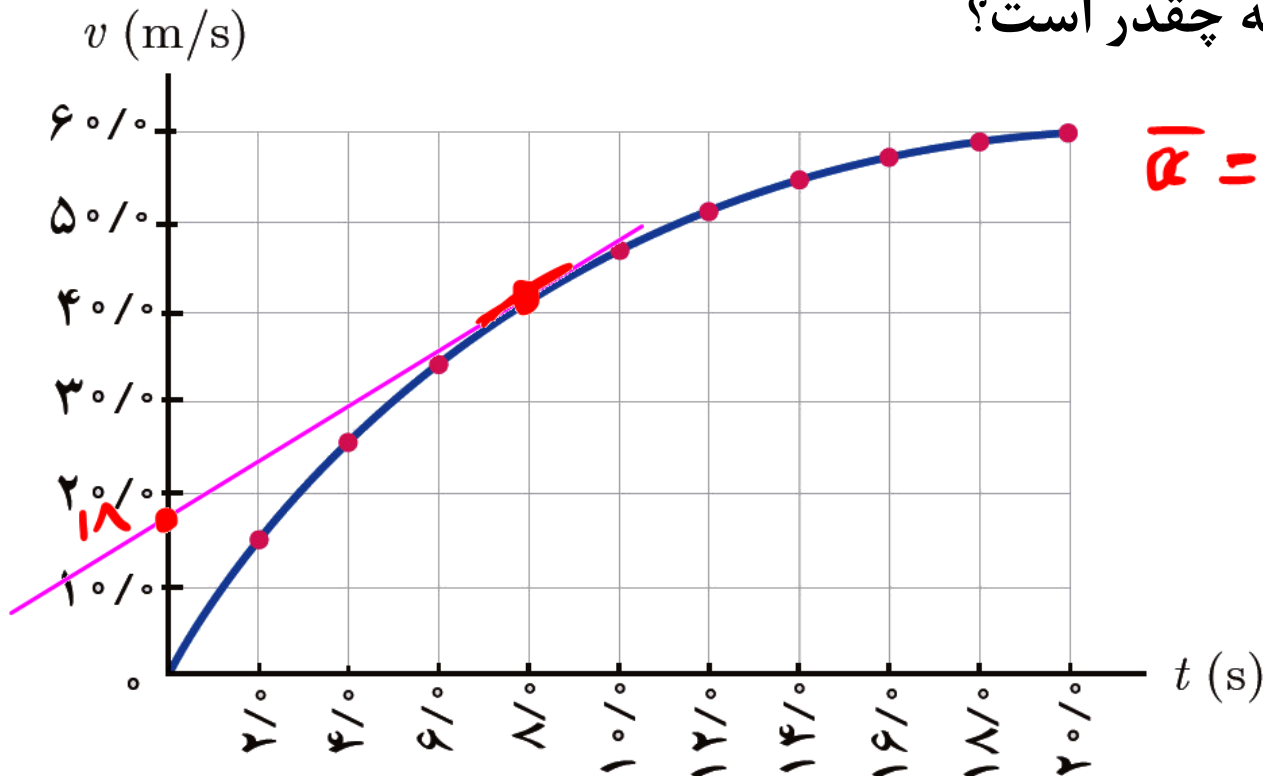
پرسش ۱-۶: شکل روبه‌رو نمودار سرعت - زمان دوچرخه‌سواری را نشان می‌دهد که در امتداد محور x در حرکت است. جهت شتاب دوچرخه‌سوار را در هر یک از لحظه‌های $t_1, t_2, t_3, t_4, t_5, t_6$ تعیین کنید.

در این نمودار سرعت کلاً مثبت است و اصلاً تغییر جهت ندارد

تمرین ۱-۴: نمودار سرعت - زمان خودرویی که در راستای محور X حرکت می کند، مطابق شکل روبه رو است.

الف) شتاب متوسط خودرو در بازه زمانی صفر تا ۲۰ ثانیه چقدر است؟

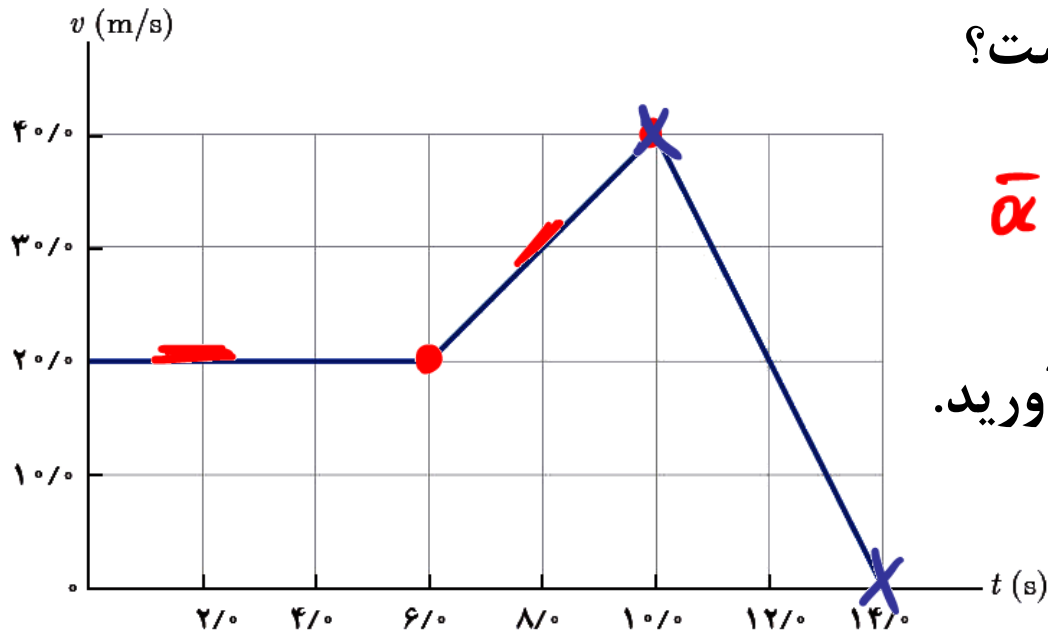
$$\bar{a} = \frac{\Delta v}{\Delta t} = \frac{40 - 0}{20 - 0} = 2 \frac{m}{s^2}$$

ب) شتاب خودرو را در لحظه ۸s بدست آورید.

$$a = \frac{40 - 18}{8 - 0} = \frac{22}{8} = 2.75 \frac{m}{s^2}$$

تمرین ۱-۵

تمرین ۱-۵: نمودار سرعت - زمان خودرویی که در راستای محور X حرکت می کند مطابق شکل روبه رو است.

الف) شتاب متوسط خودرو در بازه زمانی صفر تا ۱۴ ثانیه چقدر است؟

$$\bar{\alpha} = \frac{\Delta v}{\Delta t} = \frac{0 - 20}{14} = -\frac{20}{14} \frac{m}{s^2}$$

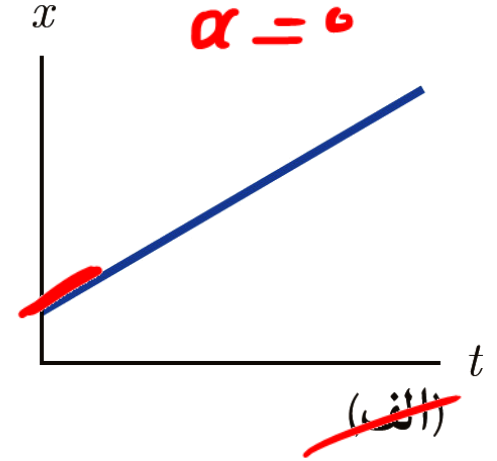
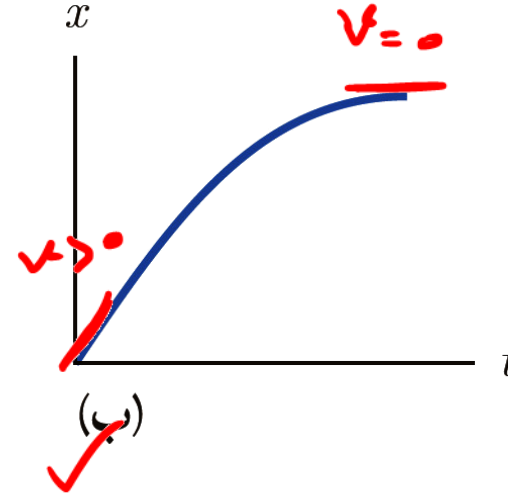
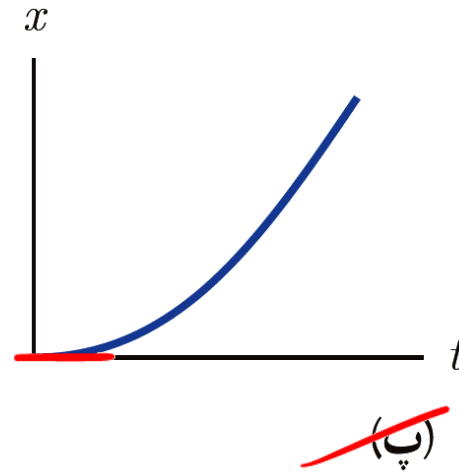
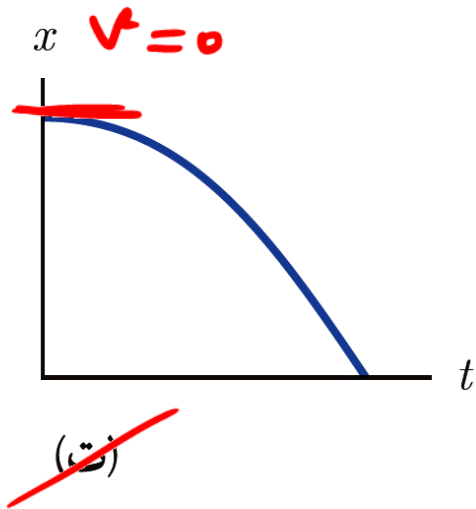
ب) شتاب خودرو را در هر یک از لحظه های ۲s، ۸s و ۱۱s بدست آورید.

$$\alpha = 0$$

$$\bar{\alpha}_{7-10} = \frac{40 - 20}{10 - 7} = 5 \frac{m}{s^2}$$

$$\bar{\alpha}_{10-14} = \frac{0 - 40}{14 - 10} = -10 \frac{m}{s^2}$$

۱۰- توضیح دهید کدام یک از نمودارهای مکان - زمان نشان داده شده، حرکت متحرکی را توصیف می کند که سرعت اولیه آن در جهت محور X و شتاب آن بر خلاف جهت محور X است.

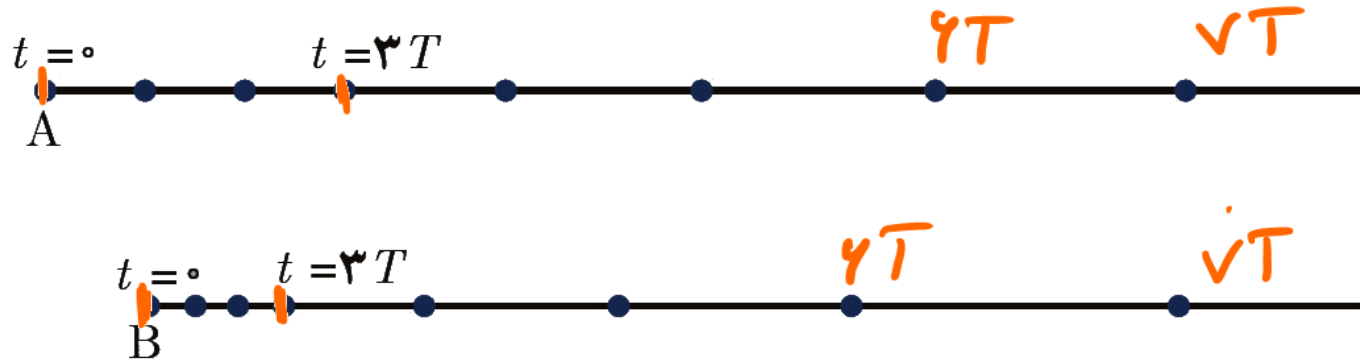

$$\bar{\alpha} = \frac{\Delta v}{\Delta t} < 0$$

$\bar{\alpha} < 0$

$$t = 2T$$

۱۱- هر یک از شکل‌های زیر مکان یک خودرو را در لحظه‌های $t = 0$ ، $t = T$ ، $t = 2T$ ، $t = 3T$ ، ... و $t = 7T$ نشان می‌دهد. هر دو خودرو در لحظه $t = 3T$ شتاب می‌گیرند. توضیح دهید،

(الف) سرعت اولیه کدام خودرو بیشتر است.

$v_A \leftarrow$ چو مسافت بیشتر رفته

(ب) سرعت نهایی کدام خودرو بیشتر است.

$B \leftarrow$ چو مسافت بیشتر رفته

(پ) کدام خودرو شتاب بیشتری دارد.

$B \leftarrow$ چو تغییر سرعت بیشتر داشته.

۱۲- معادله حرکت جسمی در SI بصورت $x = t^3 - 3t^2 + 4$ است.

الف) مکان متحرک را در $t = 0$ و $t = 2$ s به دست آورید.

$$t_1 = 0 \rightarrow x_1 = (0)^3 - 3(0)^2 + 4 = 4 \text{ m}$$

$$t_2 = 2 \text{ s} \rightarrow x_2 = (2)^3 - 3(2)^2 + 4 = 0$$

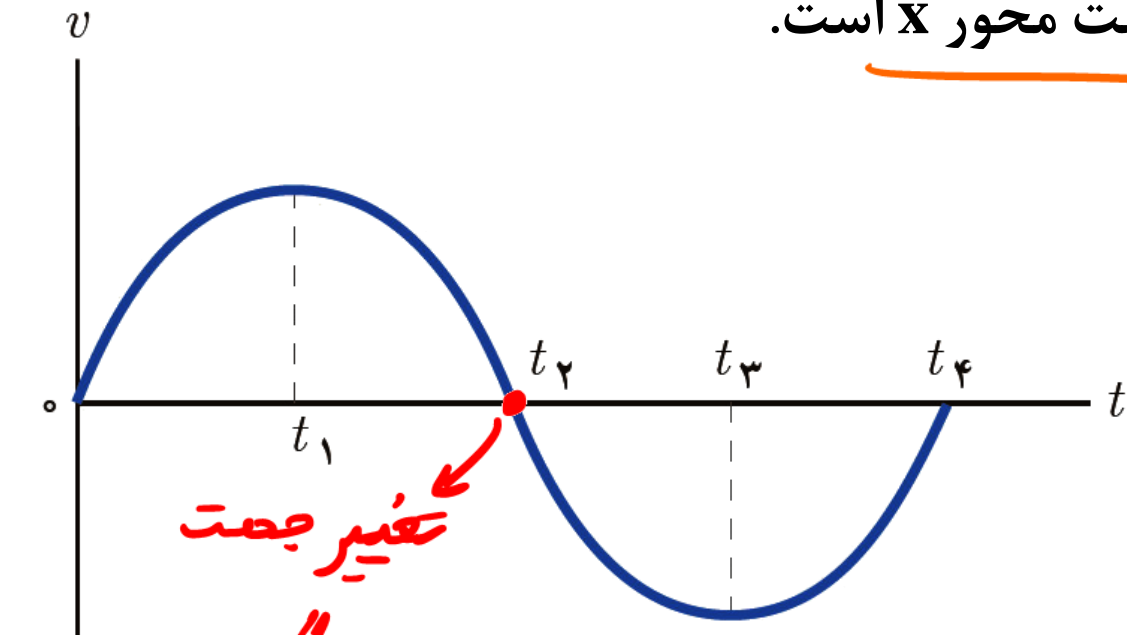
ب) سرعت متوسط جسم را در بازه زمانی صفر تا ۲ ثانیه پیدا کنید.

$$\bar{v} = \frac{\Delta x}{\Delta t} = \frac{0 - 4}{2 - 0} = \underline{\underline{-2 \frac{\text{m}}{\text{s}}}}$$

۱۳- نمودار سرعت - زمان متحرکی در شکل زیر نشان داده شده است. تعیین کنید در کدام بازه‌های زمانی بردار

شتاب در جهت محور X و در کدام بازه‌های زمانی در خلاف جهت محور X است.

t_3 تا t_1

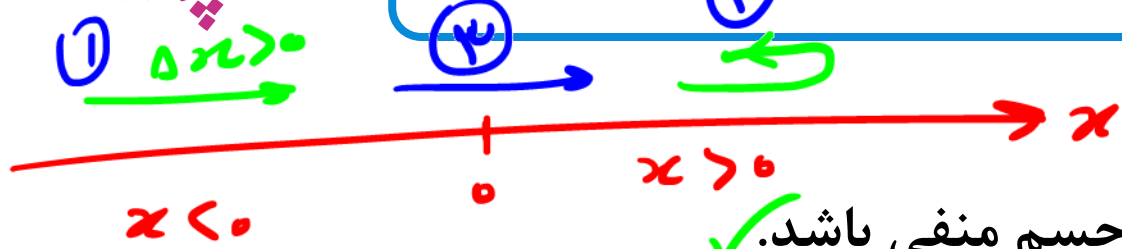
t_1 تا t_0

t_4 تا t_3

t_1 تا t_2 گاز
 t_2 تا t_3 ترمز
 t_3 تا t_4 گاز
 t_4 تا t_3 ترمز

تست

محمد پوررضا
دوره ①

کدام گزینه نا درست است؟

- ① ممکن است بردار جابجایی جسم مثبت باشد اما بردار مکان جسم منفی باشد. ✓
- ② ممکن است جهت حرکت تغییر کند اما بردار مکان آن تغییر جهت نداده باشد. ✓
- ③ ممکن است بردار مکان تغییر جهت دهد اما جهت حرکت متحرک ثابت بماند. ✓
- ④ با تغییر جهت حرکت، الزاما بردار مکان تغییر جهت می دهد. ✗

برداری مکان و جابجایی الزاما هم جهت نیستند.

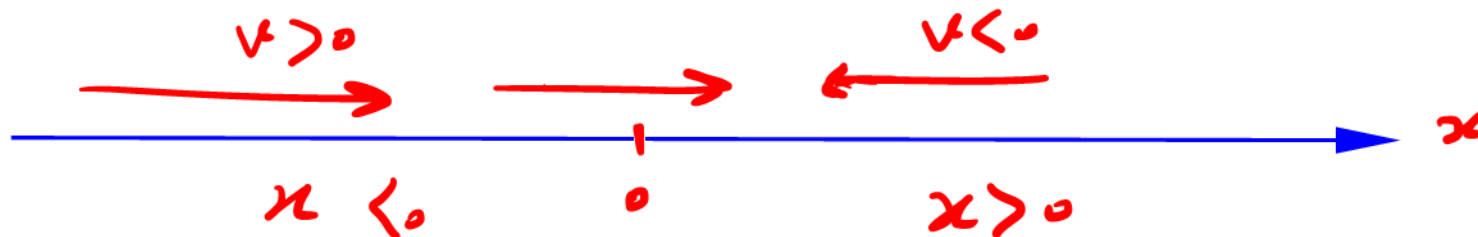
متحرکی روی محور x ها در حال حرکت است. کدام گزینه الزاماً صحیح است؟

(۱) با مثبت بودن سرعت متحرک، طول بردار مکان آن افزایش می یابد. **X**

(۲) در صورتی که علامت بردار مکان و بردار سرعت متحرک خلاف یکدیگر باشند، طول بردار مکان کاهش می یابد. **✓**

(۳) نمودار مکان- زمان متحرک نشانگر شکل مسیر حرکت آن است. **X**

(۴) به ازای هر بار تغییر جهت بردار مکان متحرک، علامت بردار سرعت متحرک نیز تغییر می کند. **X**

چند مورد از موارد زیر نا درست است؟

الف) تندی جسم در هر لحظه برابر با بزرگی سرعت جسم در آن لحظه است. ✓

ب) مادامی که متحرک تغییر جهت نمی‌دهد بزرگی سرعت متوسط در هر بازه زمانی برابر با تندی متوسط در آن بازه زمانی است. ✓

ج) اگر تندی متوسط یک متحرک در یک بازه زمانی برابر صفر باشد، بردار مکان متحرک در این بازه زمانی تغییر نکرده است. ✓

د) اگر در یک بازه زمانی جهت بردار مکان متحرک تغییر کند، الزاماً تندی متوسط و بزرگی سرعت متوسط با یکدیگر برابر نیستند. ✓

۳ (۴)

۲ (۳)

۱ (۲)

✓ ۱ (صفر)

کدام یک از گزینه‌های زیر الزاماً صحیح است؟

(۱) همواره تندی متوسط با اندازه سرعت متوسط متحرک برابر است. **X**

(۲) هرگاه متحرک روی خط راست حرکت کند، اندازه بردار جابه‌جایی و مسافت پیموده شده توسط متحرک برابر است. **X**

(۳) همواره تندی لحظه‌ای متحرک برابر با اندازه سرعت لحظه‌ای متحرک است. **✓**

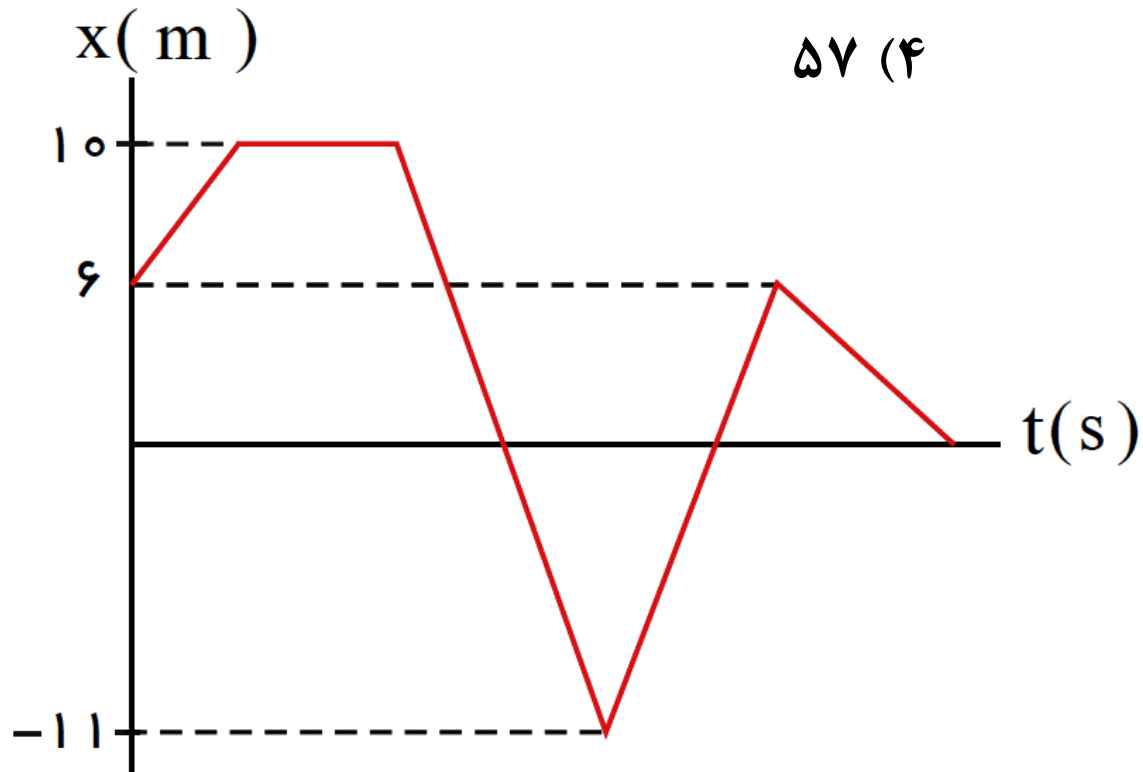
(۴) همواره شتاب متوسط و سرعت متوسط متحرک هم‌جهت هستند. **X**

تغییر سرعت

هم‌راستا و هم‌جهت $\rightarrow \rightarrow$

هم‌راستا و غیرهم‌جهت $\rightarrow \leftarrow$

در نمودار مکان - زمان شکل روبه‌رو مسافت پیموده شده توسط متحرک چند متر است؟

۵۷ (۴)

۴۸ (۳) ✓

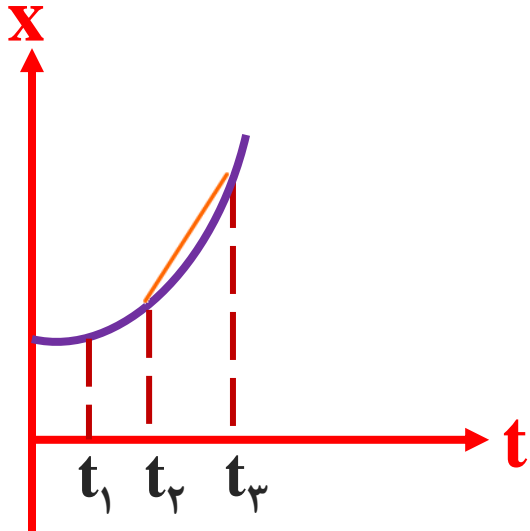
۳۶ (۲)

۲۷ (۱)

$$۴ + ۲۱ + ۱۷ + ۶ = ۴۸ \text{ m}$$

نمودار مکان - زمان متحرکی سهمی و مطابق شکل است. سرعت متوسط متحرک در کدام بازه زمانی بیشتر است؟

- (۱) t_1 تا 0 (۲) t_1 تا t_3 (۳) t_2 تا t_3 ✓ (۴) بستگی به اندازه فاصله‌های زمانی دارد.

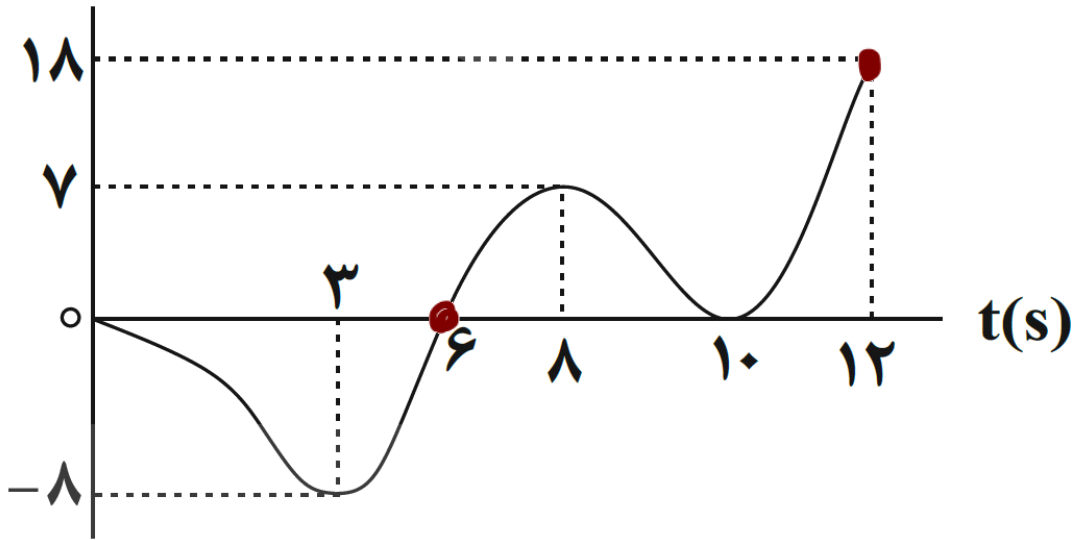

نمودار مکان - زمان متحرکی که روی خط راست در حرکت است، مطابق شکل زیر است. نسبت مدت زمانی که متحرک در خلاف جهت محور Xها حرکت می کند به مدت زمانی که بردار مکان متحرک در جهت مثبت محور Xها

x(m) ۱۲ ۵ ۶ ۳ → ۶

$۳ + ۲ = ۵$

است، کدام است؟

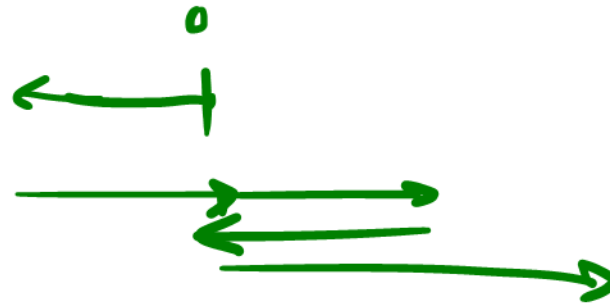

$\frac{۲}{۳}$ (۴)

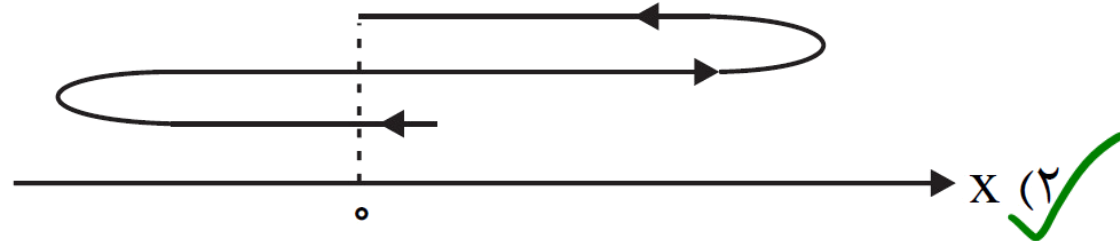
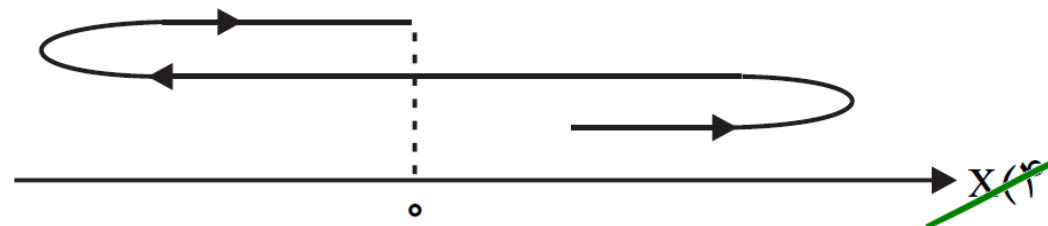
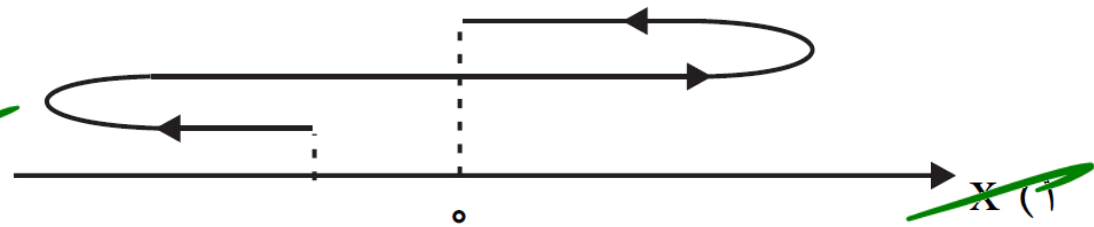
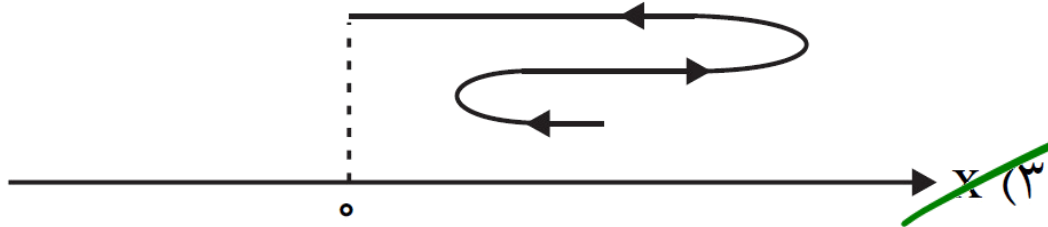
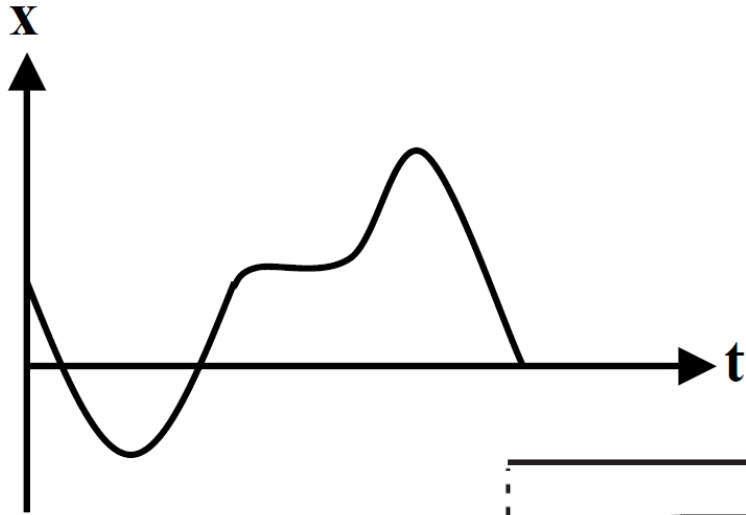
۱ (۳)

$\frac{۲}{۳}$ (۲)

$\frac{۵}{۶}$ (۱) ✓

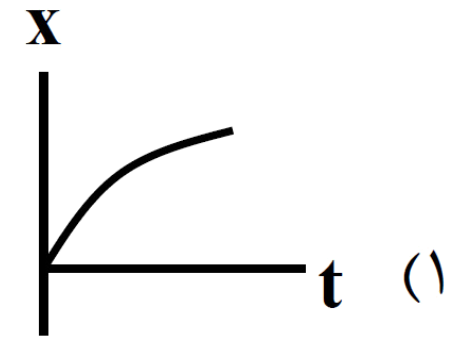
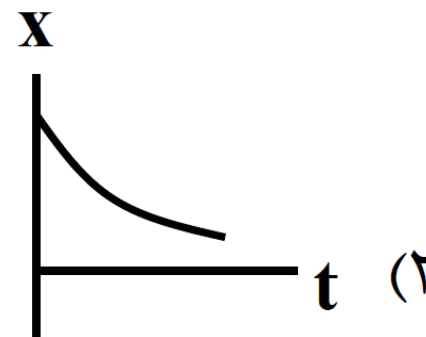
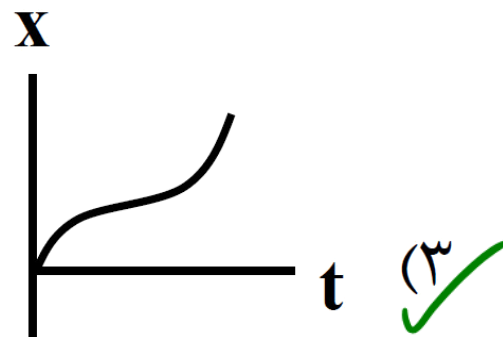
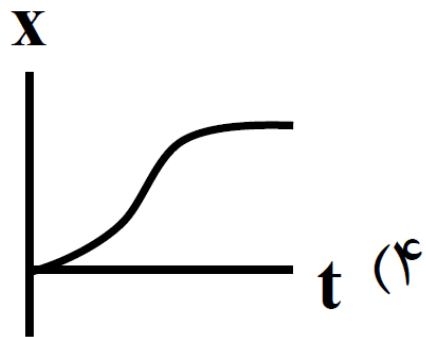
نمودار مکان - زمان متحرکی که روی محور X ها در حرکت است، مطابق شکل زیر می باشد. کدام گزینه مسیر حرکت این متحرک را روی محور X ها به درستی نمایش می دهد؟

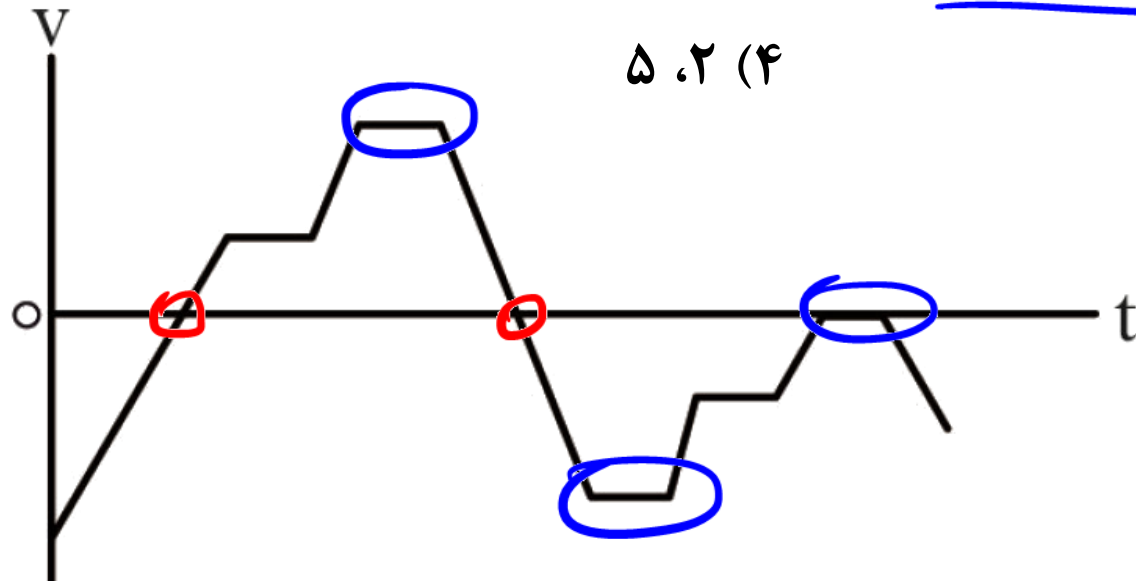
متحرکی روی خط راست از مکان $x=0$ بدون تغییر جهت تا مکان $x=L$ جابجا می شود. از این متحرک در بازه های زمانی یکسان عکس می گیریم و شکل مقابل مکان متحرک را در این لحظات نشان می دهد. کدام یک از نمودارهای

زیر می تواند نمودار مکان - زمان این متحرک باشد؟

 $x = 0$
 $x = L$

نمودار سرعت زمان حرکت متحرکی که روی محور x در حال حرکت است، به صورت مقابل است. در مدت زمان حرکت، به ترتیب، چند بار جهت حرکت و چند بار جهت شتاب آن تغییر کرده است؟

۵، ۲ (۴)

۵، ۳ (۳)

۳، ۲ (۲) ✓

۳، ۳ (۱)

محمد پوررضا

تست تجربی ۹۸

 $t=0$

متحرکی روی محور x حرکت می کند و در مبدا زمان از مکان $x_0 = -40\text{m}$ می گذرد و در لحظه $t_1 = 6\text{s}$ به مکان $x_1 = 100\text{m}$ می رسد و در نهایت در لحظه $t_2 = 10\text{s}$ از مکان $x_2 = 20\text{m}$ می گذرد. سرعت متوسط این متحرک در SI در این ۱۰ ثانیه، کدام است؟

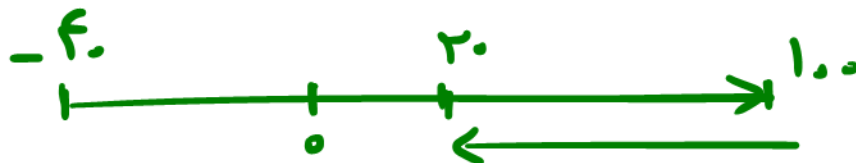
$$\bar{v} = \frac{\Delta x}{\Delta t} = \frac{20 - (-40)}{10} = \frac{60}{10} = 6 \text{ m/s}$$

(۱) ۲۲ (۲) ۱۴ (۳) ۶ ✓ (۴) ۴

اگر تند متوسط خواست :

$$\bar{v} = \frac{\Delta x}{\Delta t} = \frac{100 + 40}{10} = 14 \text{ m/s}$$

حداقل تند متوسط 6 m/s

نمودار مکان - زمان متحرکی مطابق شکل روبه‌رو، به صورت سهمی است. کدام مورد درست است؟

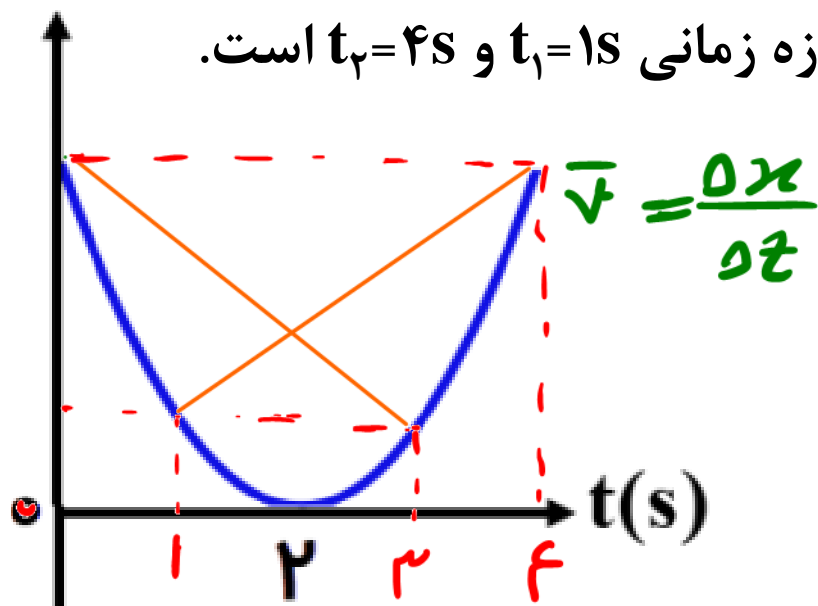
(۱) مسافت طی شده در ۳ ثانیه اول برابر مسافت طی شده در ۳ ثانیه دوم است. **X**

(۲) مسافت طی شده در ۳ ثانیه اول برابر بزرگی جابجایی این بازه زمانی است. **X**

(۳) بزرگی سرعت متوسط در ۴ ثانیه اول برابر بزرگی سرعت متوسط در بازه زمانی $t_1=1s$ و $t_2=5s$ است. **X**

(۴) بزرگی سرعت متوسط در ۳ ثانیه اول برابر بزرگی سرعت متوسط در بازه زمانی $t_1=1s$ و $t_2=4s$ است. **✓**

انرازه

نمودار مکان - زمان متحرکی که روی خطی راست حرکت می کند، مطابق شکل زیر است. در بازه زمانی صفر تا ۴s،

نسبت مسافت پیموده شده به اندازه جابه جایی متحرک کدام است؟

۰٫۲۵ (۴)

۲٫۵ (۳)

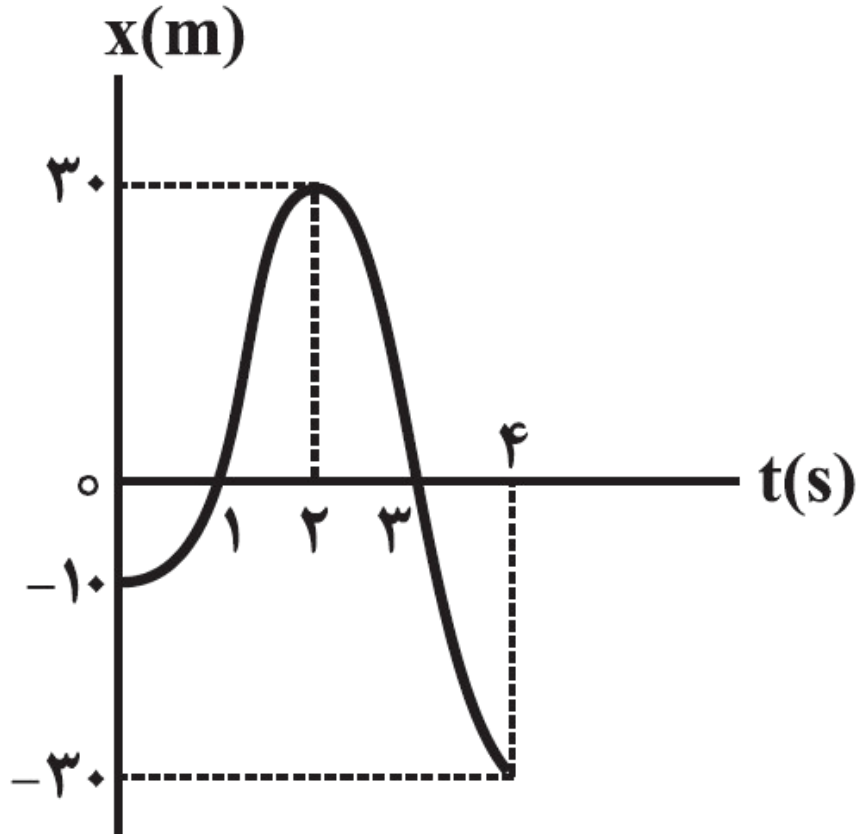
۵ (۲) ✓

۰٫۲ (۱)

$$\Delta x = -30 - (-10) = -20 \text{ m}$$

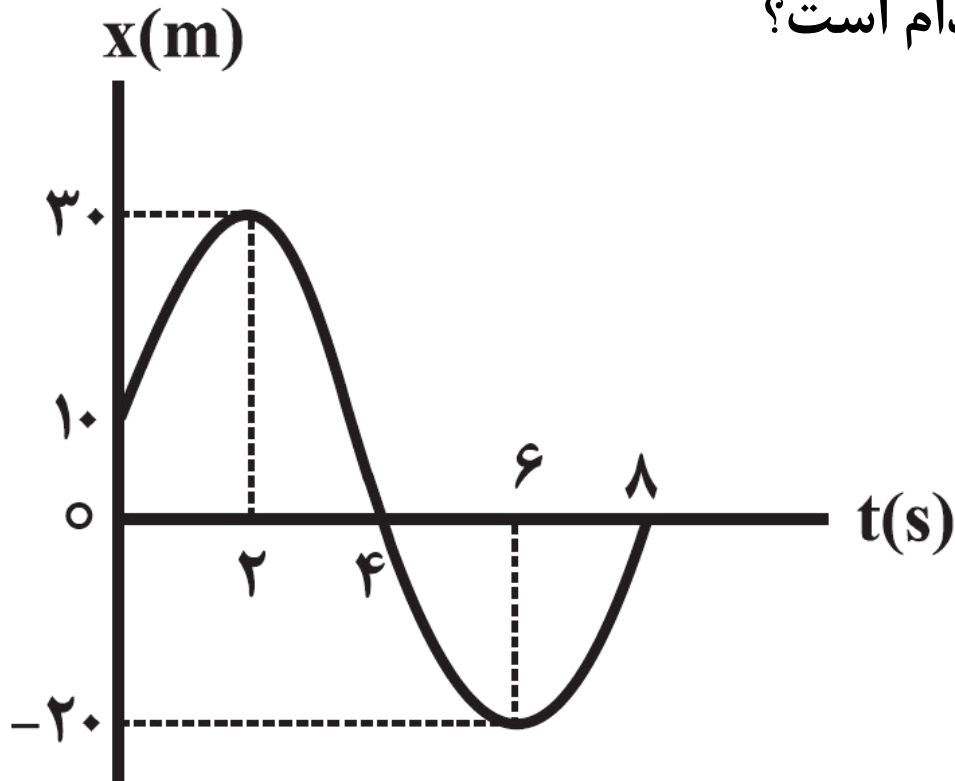
$$l = 40 + 10 = 100 \text{ m}$$

$$\frac{l}{|\Delta x|} = \frac{100}{20} = \underline{5}$$

نمودار مکان - زمان متحرکی که بر روی خط راست حرکت می کند، مطابق شکل زیر است. نسبت تندی متوسط

متحرک به اندازه سرعت متوسط متحرک در بازه زمانی صفر تا ۶S کدام است؟

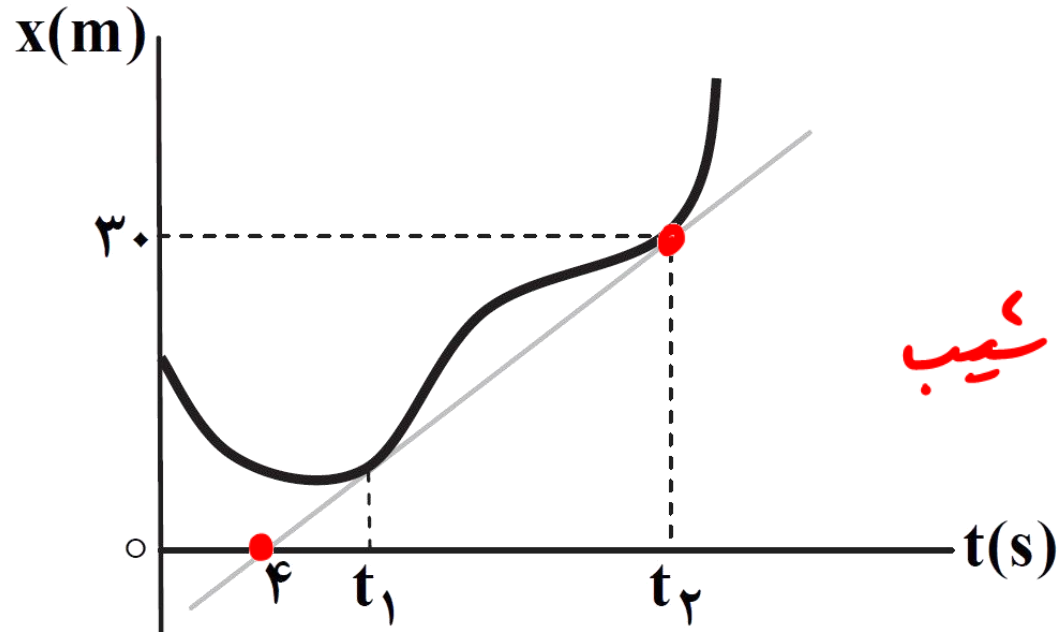

$$\frac{3}{7} \text{ (۴)} \quad \frac{7}{3} \text{ (۳)} \quad \frac{7}{5} \text{ (۲)} \quad 1 \text{ (۱)}$$

$$\frac{\bar{s}}{|\Delta t|} = \frac{\cancel{2} \cancel{m}}{|\Delta x|} = \frac{2}{|\Delta x|}$$

شکل روبه‌رو نمودار مکان - زمان متحرکی را نشان می‌دهد. اگر سرعت متحرک در لحظه t_1 برابر با 5m/s باشد، این

متحرک در چه لحظه‌ای (t_2) از مکان $x=30\text{m}$ عبور می‌کند؟

- ۱۰ (۴) ✓ ۹ (۳) ۸ (۲) ۷ (۱)

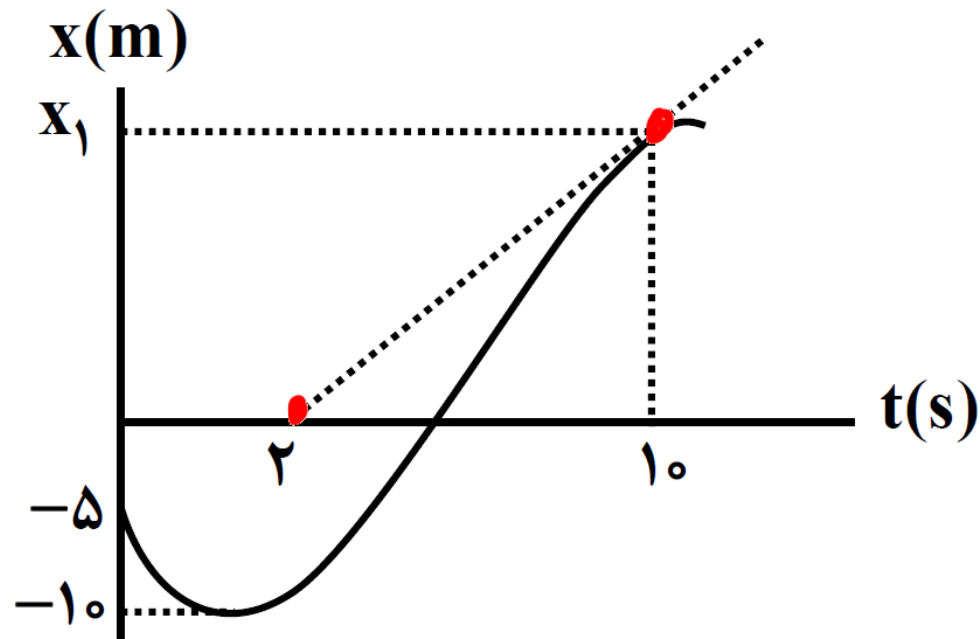
کمیاب

$$\frac{30}{t_2 - 4} = 5 \rightarrow 30 = 5t_2 - 20$$

$$5t_2 = 50 \rightarrow t_2 = 10$$

شکل مقابل نمودار مکان - زمان متحرکی را در حرکت روی خط راست نشان می‌دهد. اگر اندازه سرعت متوسط در ۱۰ ثانیه اول با اندازه سرعت در $t=10s$ برابر باشد/ در $t=10s$ اندازه سرعت چند m/s است؟

(۱) ۱,۲۵ (۲) ۲,۵ ✓ (۳) ۵ (۴) باید مقدار x_1 معلوم باشد.

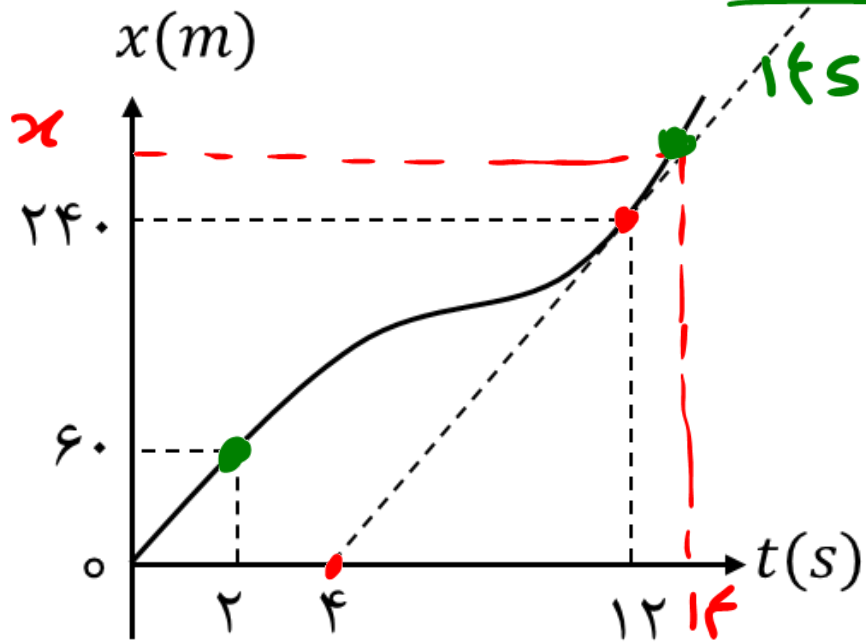
$$\frac{x_1 + 5}{10} = \frac{x_1}{10} \rightarrow x_1 + 5 = 10 \cdot \frac{x_1}{10}$$

$$x_1 = 20 \text{ m}$$

$$v_{10} = \frac{x_1}{10} = \frac{20}{10} = \underline{2,5 \frac{\text{m}}{\text{s}}}$$

نمودار مکان - زمان متحرکی مطابق شکل زیر است. اگر تندی در لحظه $t=12s$ برابر تندی متوسط در بازه $t_1=2s$ تا

$t_2=14s$ باشد / سرعت متوسط ۲ ثانیه اول چند برابر سرعت متوسط ۲ ثانیه هفتم است؟

(خط d مماس بر نمودار در لحظه $t=12s$ است.)

- $\frac{1}{3}$ (۱) ✓
- $\frac{1}{2}$ (۲)
- $\frac{3}{5}$ (۳)
- $\frac{2}{4}$ (۴)

$$\frac{24.0}{8} = \frac{x - 0}{12} \rightarrow x - 0 = 36 \rightarrow x = 36.0m$$

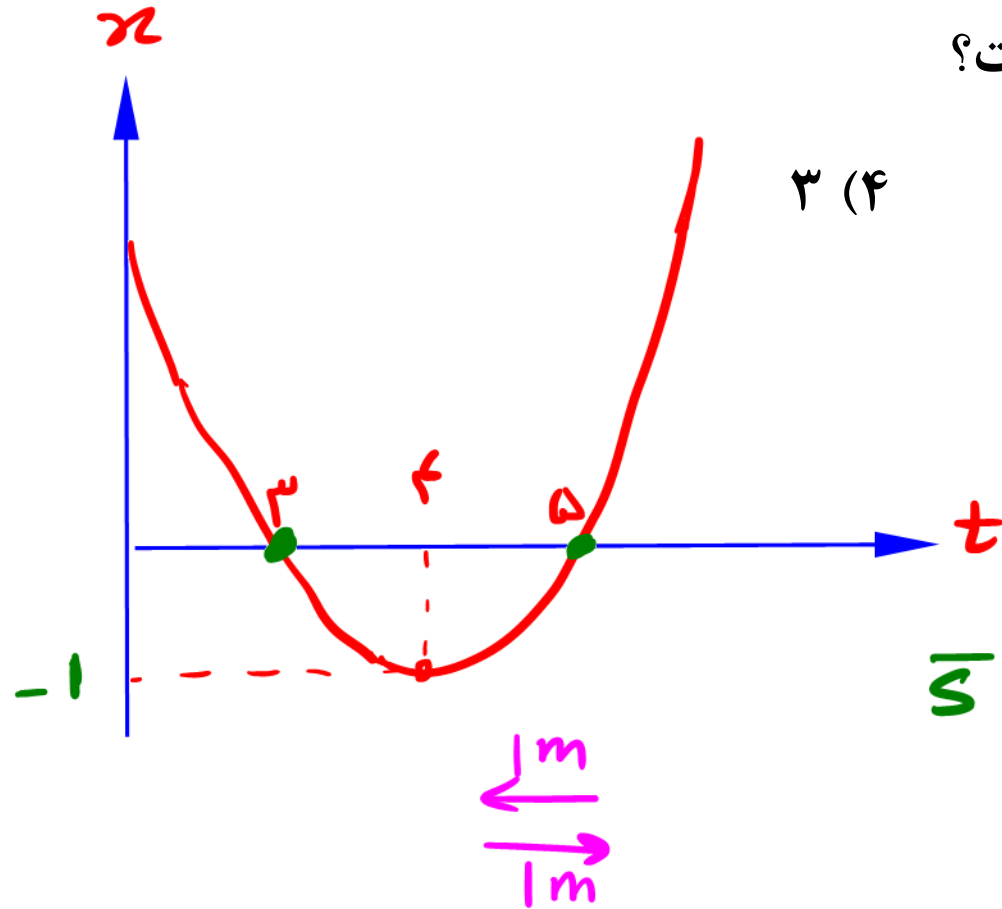
$$\frac{\bar{v}_{0-2}}{\bar{v}_{12-14}} = \frac{\frac{6.0}{2}}{\frac{18.0}{2}} = \frac{3.0}{9.0} = \frac{1}{3}$$

محمد پوررضا

تست

$$(t-3)(t-5)$$

معادله مکان - زمان متحرکی در SI به صورت $x = t^2 - 8t + 15$ است. در بازه زمانی که بردار مکان متحرک در خلاف جهت محور X بوده، تندی متوسط متحرک چند متر بر ثانیه است؟

(۱) صفر

۱ (۲) ✓

۲ (۳)

۳ (۴)

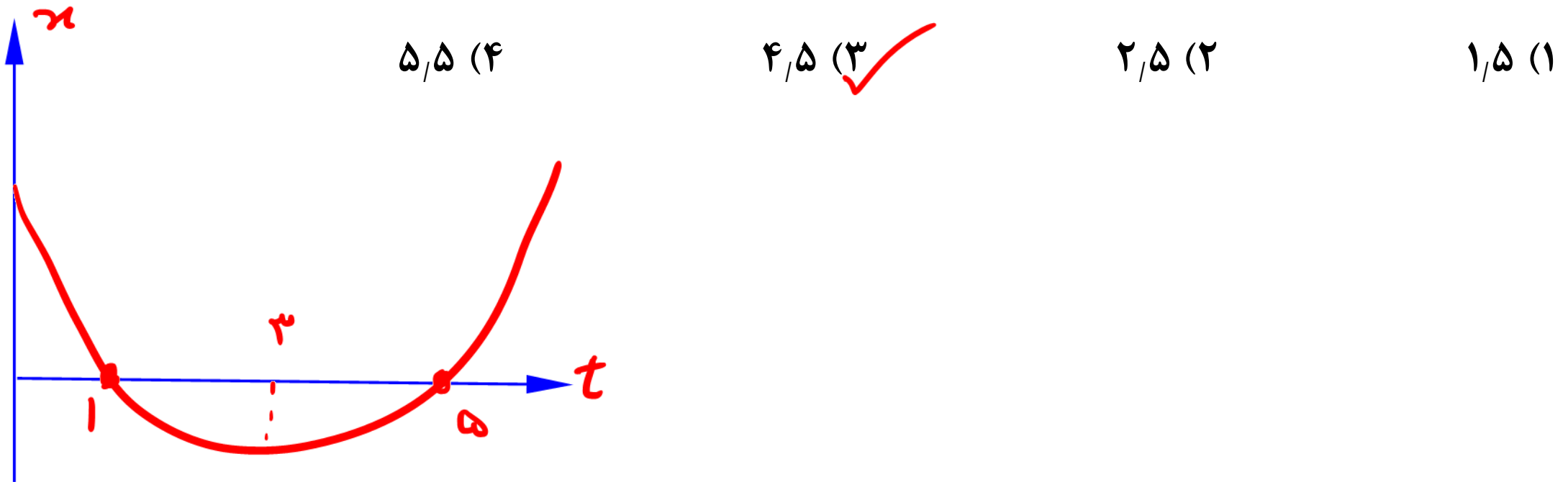
$$t^2 - 8(t) + 15 = -1m$$

$$\bar{v} = \frac{2}{5-3} = 1 \frac{m}{s}$$

معادله مکان - زمان متحرکی که روی محور x ها در حال حرکت است، در SI به صورت $x = t^2 - 6t + 5$ است. در چه لحظه‌ای از لحظه‌های زیر بر حسب ثانیه، متحرک در حال نزدیک شدن به مبدا مکان است؟

$$(t-1)(t-5) = 0$$

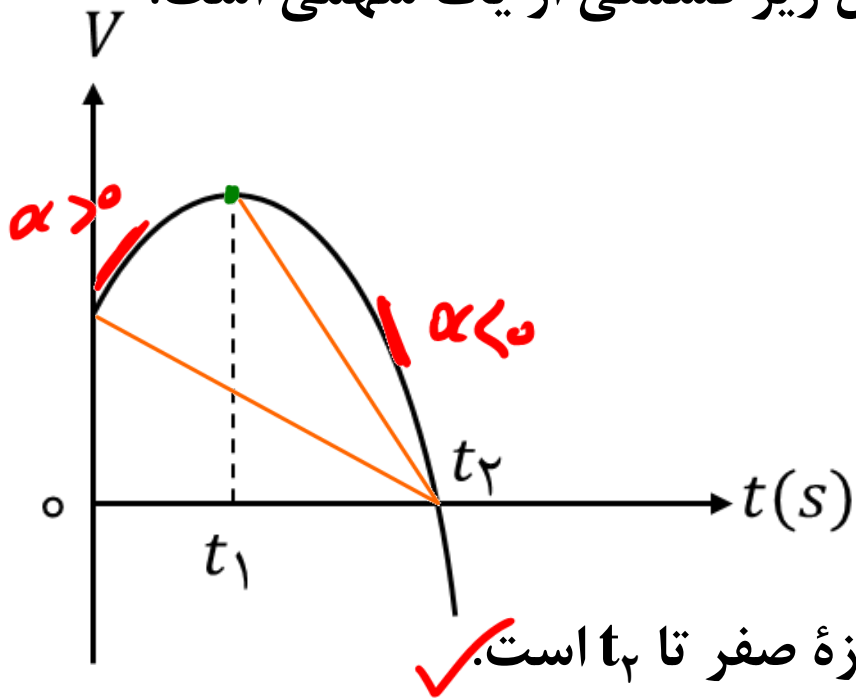

تست تجربی ۱۴۰۰

محمد پوررضا

نمودار سرعت - زمان متحرکی که روی محور X حرکت می کند، مطابق شکل زیر قسمتی از یک سهمی است.

کدام مورد درست است؟

(۱) در بازه صفر تا t_1 تندی در حال کاهش است.

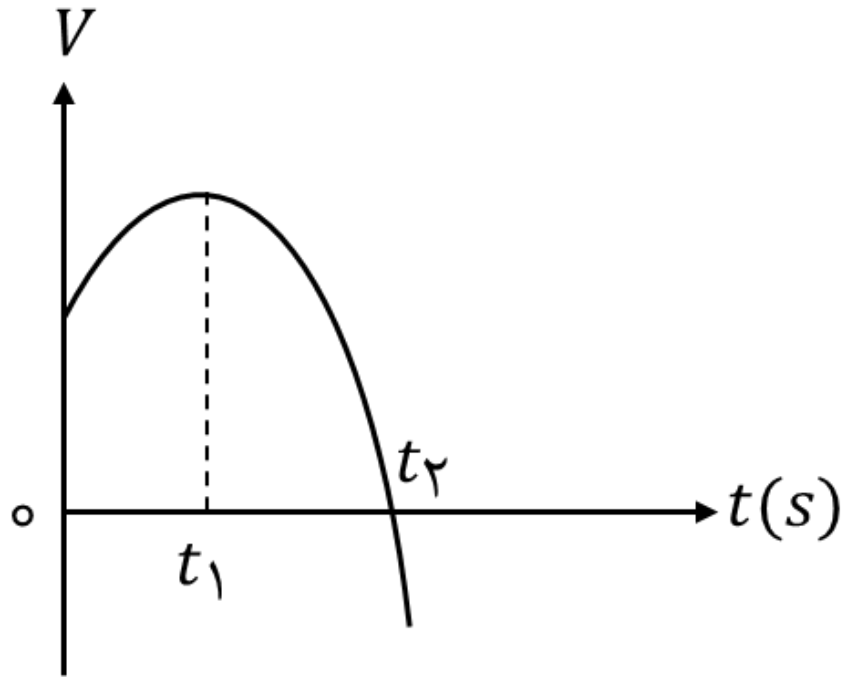
(۲) بزرگی شتاب در لحظه صفر و t_2 برابر است.
شتاب لحظاتی

(۳) در بازه صفر تا t_2 شتاب خلاف جهت محور X است.

(۴) بزرگی شتاب متوسط در بازه t_1 تا t_2 بیشتر از بزرگی شتاب متوسط در بازه صفر تا t_2 است.

$v=0$ ترمز t_1 گاز دادن
→ ←
گاز t_2

نمودار سرعت - زمان متحرکی که روی محور X حرکت می کند، مطابق شکل زیر است. کدام موارد زیر درست است؟

الف) جهت سرعت و شتاب در لحظه t_1 تغییر کرده است.

ب) در بازه زمانی t_1 تا t_2 حرکت در جهت محور X است.

پ) در بازه زمانی صفر تا t_1 تندی در حال کاهش است.

ت) بردار شتاب در بازه زمانی صفر تا t_2 خلاف جهت محور X است.

پ (۲)

ب (۱)

پ و ت (۴)

الف و ت (۳)

متحرکی در مسیر مستقیم حرکت می کند و معادله سرعت - زمان آن در SI بصورت $v = 2t^2 - 4t - 2$ است. شتاب متوسط آن در ۲ ثانیه دوم حرکت چند متر بر مجذور ثانیه است؟

۲۵ - ۴۵

۸ (✓)

۶ (۳)

۴ (۲)

۲ (۱)

$$t_1 = 2s \rightarrow v_1 = -2 \frac{m}{s}$$

$$t_2 = 4s \rightarrow v_2 = 14 \frac{m}{s}$$

$$\bar{a} = \frac{\Delta v}{\Delta t} = \frac{14 - (-2)}{4 - 2} = \frac{16}{2} = 8 \frac{m}{s^2}$$

تست تجربی ۱۴۰۰

محمد پوررضا

①

متحرکی روی محور X در حال حرکت است. بردار شتاب متوسط آن در بازه زمانی $t_1=5s$ تا $t_2=10s$ در SI برابر $4\vec{i}$ - و در بازه زمانی $t_2=10s$ تا $t_3=12s$ برابر $2\vec{i}$ است. بردار شتاب متوسط آن در بازه زمانی $t_1=5s$ تا $t_3=12s$ در SI، کدام

است؟ $\Delta v_2 = 4 \frac{m}{s}$ $\rightarrow \Delta v_2 = \frac{4v_2}{2}$

$-\frac{2}{7}\vec{i}$ (۱) $-\frac{16}{7}\vec{i}$ (۲) ✓ $4\vec{i}$ (۳) $8\vec{i}$ (۴)

$$a_1 = \frac{\Delta v_1}{\Delta t_1} \rightarrow -4 = \frac{\Delta v_1}{5} \rightarrow \Delta v_1 = -20 \frac{m}{s}$$

$$\Delta v = \Delta v_1 + \Delta v_2 = -20 + 4 = -16 \frac{m}{s}$$

$$\bar{a} = \frac{\Delta v}{\Delta t} = \frac{-16}{7} \frac{m}{s^2}$$

محمد پوررضا

 تست تجربی خ ۱۴۰۰
 $\vec{v}_1 = -2 \frac{m}{s}$

①

متحرکی روی محور x در حال حرکت است، بردار شتاب متوسط آن در بازه زمانی $t_1 = 0s$ تا $t_2 = 10s$ در SI برابر $2\vec{i}$ -

②

و در بازه زمانی $t_1 = 0s$ تا $t_2 = 15s$ برابر $\frac{2}{3}\vec{i}$ است. بردار شتاب متوسط آن در بازه زمانی $t_1 = 10s$ تا $t_2 = 15s$ در SI، کدام

$$\vec{v}_2 = 2 \frac{m}{s}$$

$$\vec{v} = 1 \frac{m}{s}$$

است؟

$$\frac{4}{3}\vec{i} \quad (4)$$

$$6\vec{i} \quad (3) \quad \checkmark$$

$$4\vec{i} \quad (2)$$

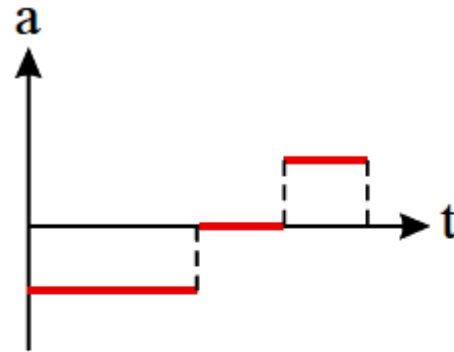
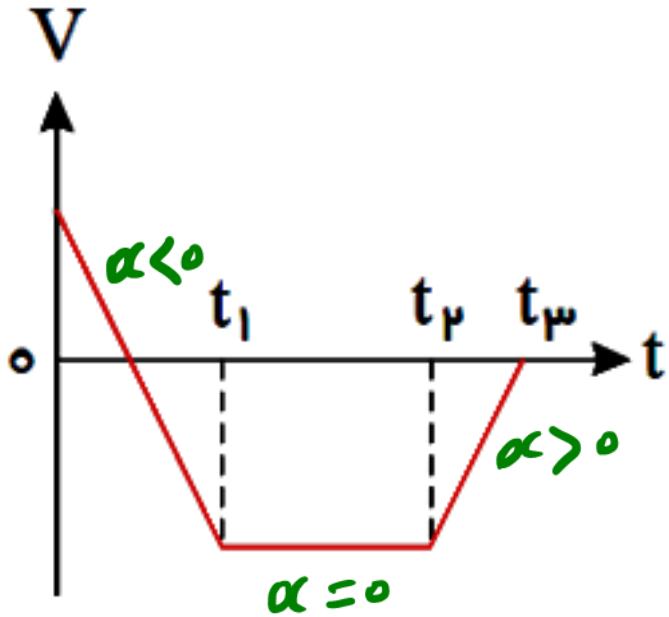
$$2\vec{i} \quad (1)$$

$$\vec{a}_2 = \frac{2}{5} = 4 \frac{m}{s^2}$$

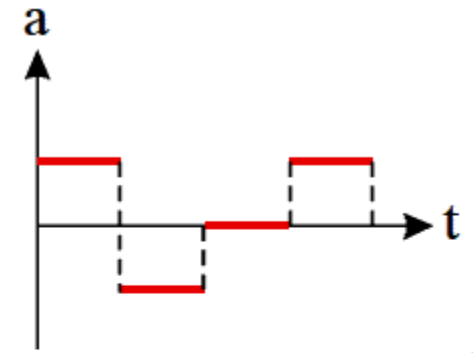

نمودار سرعت - زمان متحرکی که روی خط راست حرکت می کند، مطابق شکل مقابل است. نمودار شتاب - زمان

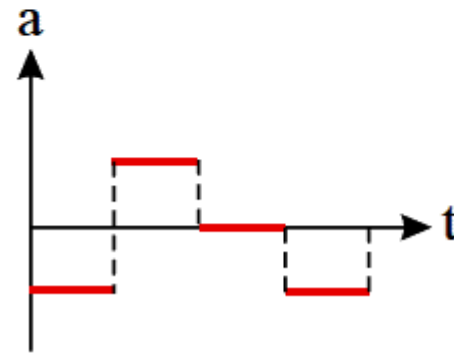
این متحرک مطابق کدام گزینه است؟

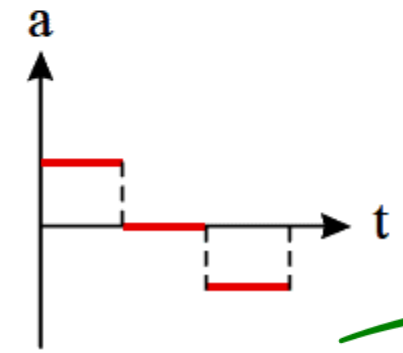
(۳) ✓

(۱) ✓

(۴) ✓

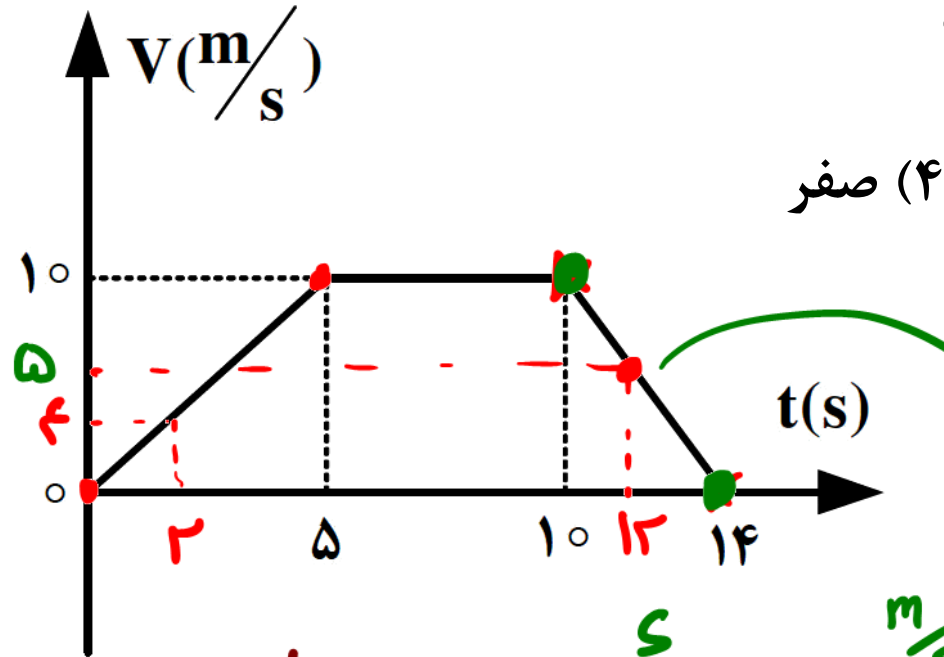

(۲) ✓

تست تجربی ۹۲

متحرکی در مسیر مستقیم حرکت می کند و نمودار سرعت - زمان آن مطابق شکل زیر است. شتاب متوسط این

متحرک در بازه زمانی $t=2s$ تا $t=12s$ ، چند متر بر مربع ثانیه است؟

(۴) صفر

(۳) $\frac{7}{10}$

(۲) $\frac{5}{10}$

(۱) $\frac{1}{10}$ ✓

$$\bar{a} = \frac{\Delta v}{\Delta t} = \frac{5 - 4}{12 - 2} = \frac{1}{10} \frac{m}{s^2}$$

بازه $0 \leq t \leq 5$ ← ۵

$\frac{m}{s^2}$
۱۰

بازه $6s \leq t \leq 12s$ ← ۶

$\frac{m}{s^2}$
۱۰

$$a = \frac{4}{2}$$

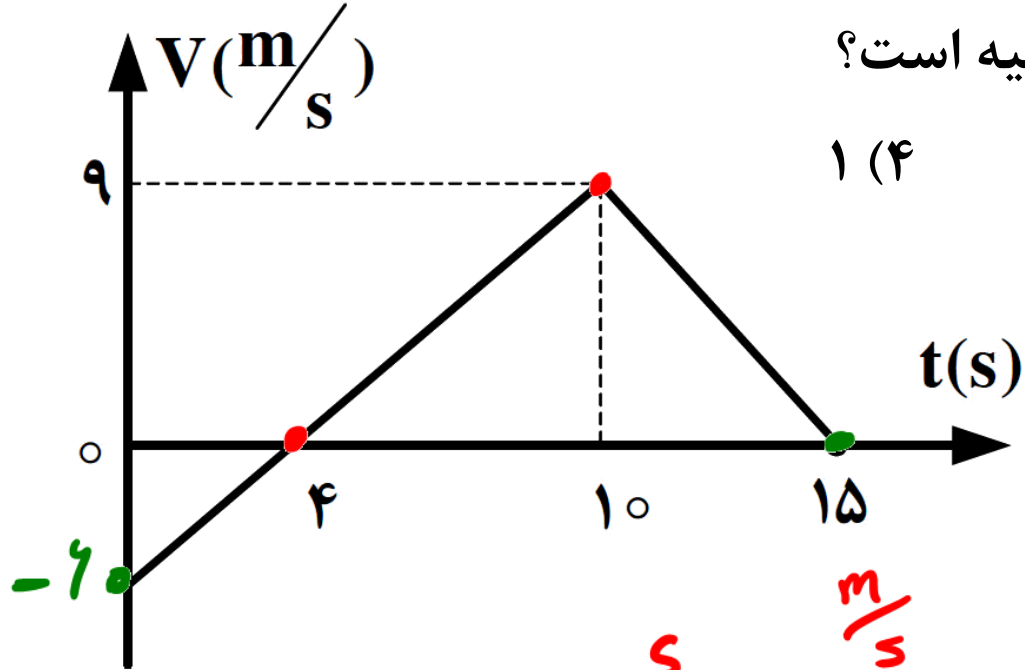
(۴)

۲

(۵)

شکل زیر، نمودار سرعت - زمان متحرکی است که روی محور X حرکت می کند. مطابق شکل زیر است شتاب

متوسط متحرک در بازه زمانی $t=0$ تا $t=15$ چند متر بر مجذور ثانیه است؟

۱۰s تا ۴s بازه ۶
 ۴s تا ۰ بازه ۴

$\frac{m}{s}$

۹

۴

$$\bar{a} = \frac{\Delta v}{\Delta t} = \frac{0 - (-6)}{15} = \frac{6}{15} = 0,4 \frac{m}{s^2}$$

محمد پوررضا

سرعت و تندی متوسط در چند مرحله‌ای

$$\bar{v} = \frac{\Delta x_1 + \Delta x_2}{\Delta t_1 + \Delta t_2}$$

$$\bar{v} = \frac{v_1 t_1 + v_2 t_2}{\Delta t_1 + \Delta t_2}$$

$$\bar{v} = \frac{\Delta x_1 + \Delta x_2}{\frac{\Delta x_1}{v_1} + \frac{\Delta x_2}{v_2}}$$

$$v = \frac{\Delta x}{\Delta t} \rightarrow \Delta x = vt$$

$$\Delta t = \frac{\Delta x}{v}$$

متحرکی مسافت‌های متوالی x ، $2x$ ، $3x$ را به ترتیب با سرعت‌های v ، $2v$ ، $3v$ طی می‌کند. سرعت متوسط آن در این حرکت چند v است؟

۲,۵ (۴)

۲ (۳) ✓

۱,۵ (۲)

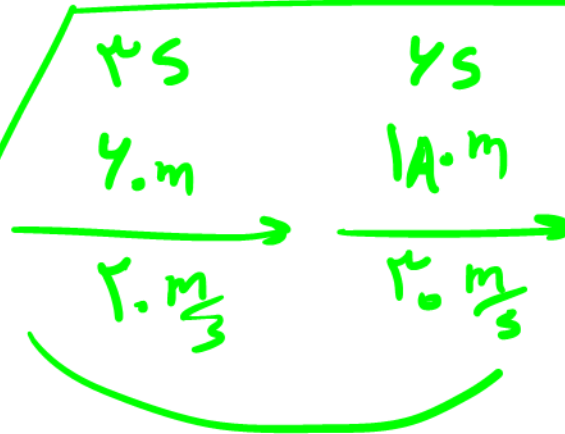
۱ (۱)

$$\bar{v} = \frac{\Delta x_1 + \Delta x_2}{\frac{\Delta x_1}{v_1} + \frac{\Delta x_2}{v_2}} \rightarrow \bar{v} = \frac{x + 2x + 3x}{\frac{x}{v} + \frac{2x}{2v} + \frac{3x}{3v}} = \frac{6x}{3x/v} = 2v$$

متحرکی $\frac{2}{5}$ مسافتی را با تندی 20m/s و $\frac{3}{5}$ آن را با تندی 30m/s و در یک جهت طی می کند. تندی متوسط این

متحرک چند متر بر ثانیه است؟

$$\bar{v} = \frac{\Delta x_1 + \Delta x_2}{\frac{\Delta x_1}{v_1} + \frac{\Delta x_2}{v_2}} = \frac{\frac{2}{5} \Delta x + \frac{3}{5} \Delta x}{\frac{\frac{2}{5} \Delta x}{20} + \frac{\frac{3}{5} \Delta x}{30}} = \frac{\Delta x}{\frac{\Delta x}{50} + \frac{\Delta x}{50}} = \frac{\Delta x}{\frac{2\Delta x}{50}} = 25 \text{ m/s}$$

$$\bar{v} = \frac{4 + 18}{9} = \frac{22}{9}$$

$$\bar{v} = 24,4 \text{ m/s}$$

محمد پور رضا

تست

همیار فیزیک

www.HamyarPhysics.ir

 $\frac{1}{4} \Delta x$

متحرکی $\frac{1}{4}$ اول مسیر خود را با سرعت ثابت $\frac{v}{4}$ و بقیه مسیر را با سرعت ثابت $\frac{v}{2}$ طی می کند. سرعت متوسط متحرک چند برابر v است؟

~~۴ (۴)~~

۰,۳۷۵ (۳)

~~۲,۵ (۲)~~

۰,۴ (۱) ✓

$$\bar{v} = \frac{\Delta x_1 + \Delta x_2}{\frac{\Delta x_1}{v_1} + \frac{\Delta x_2}{v_2}} = \frac{\frac{1}{4} \Delta x + \frac{3}{4} \Delta x}{\frac{\frac{1}{4} \Delta x}{\frac{v}{4}} + \frac{\frac{3}{4} \Delta x}{\frac{v}{2}}} = \frac{\Delta x}{\frac{\Delta x}{4} + \frac{3 \Delta x}{2v}} = \frac{2v}{5} = \boxed{0,4 v}$$

۲-۱- حرکت با سرعت ثابت

ساده ترین نوع حرکت، حرکت با سرعت ثابت است.

$$2 \frac{m}{s}$$

در این نوع حرکت، اندازه و جهت سرعت متحرک در طول مسیر ثابت است.

در این حرکت شیب نمودار مکان - زمان متحرک در طول حرکت **ثابت** و در نتیجه سرعت متوسط متحرک در هر بازه زمانی دلخواه، **برابر** سرعت لحظه‌ای آن است.

معادله حرکت با سرعت ثابت

$$\bar{v} = v = \frac{\Delta x}{\Delta t} \rightarrow v = \frac{\Delta x}{t - t_0} \rightarrow \boxed{\Delta x = vt}$$

$$x - x_0 = vt \rightarrow \boxed{x = vt + x_0}$$

معادله مکان-زمان
در حرکت با سرعت ثابت

نمودار حرکت با سرعت ثابت

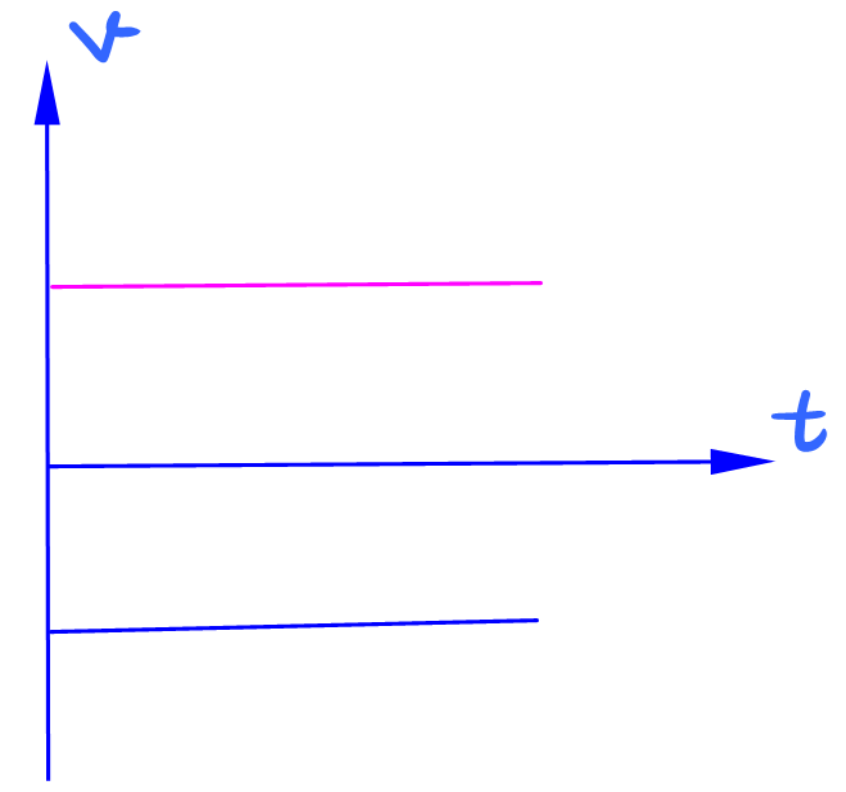
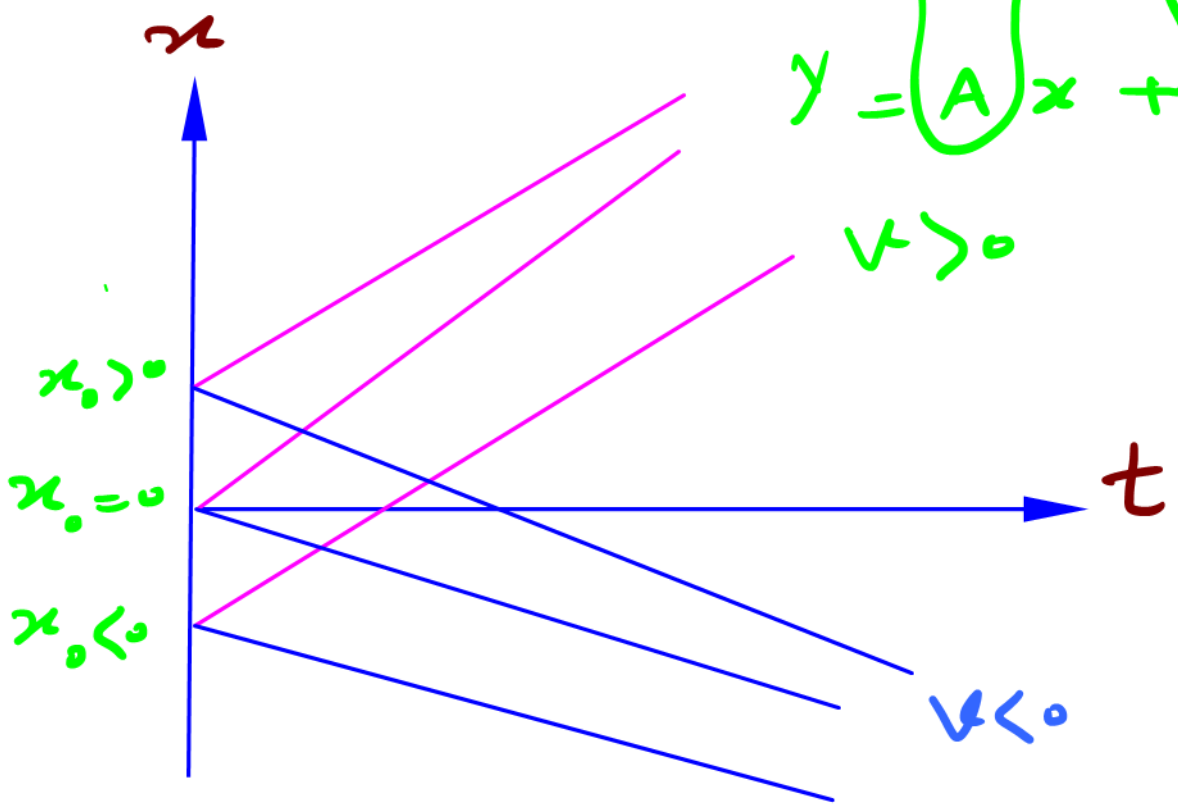
$$x = vt + x_0$$
$$y = Ax + B$$

$$v > 0$$

$$v > 0$$

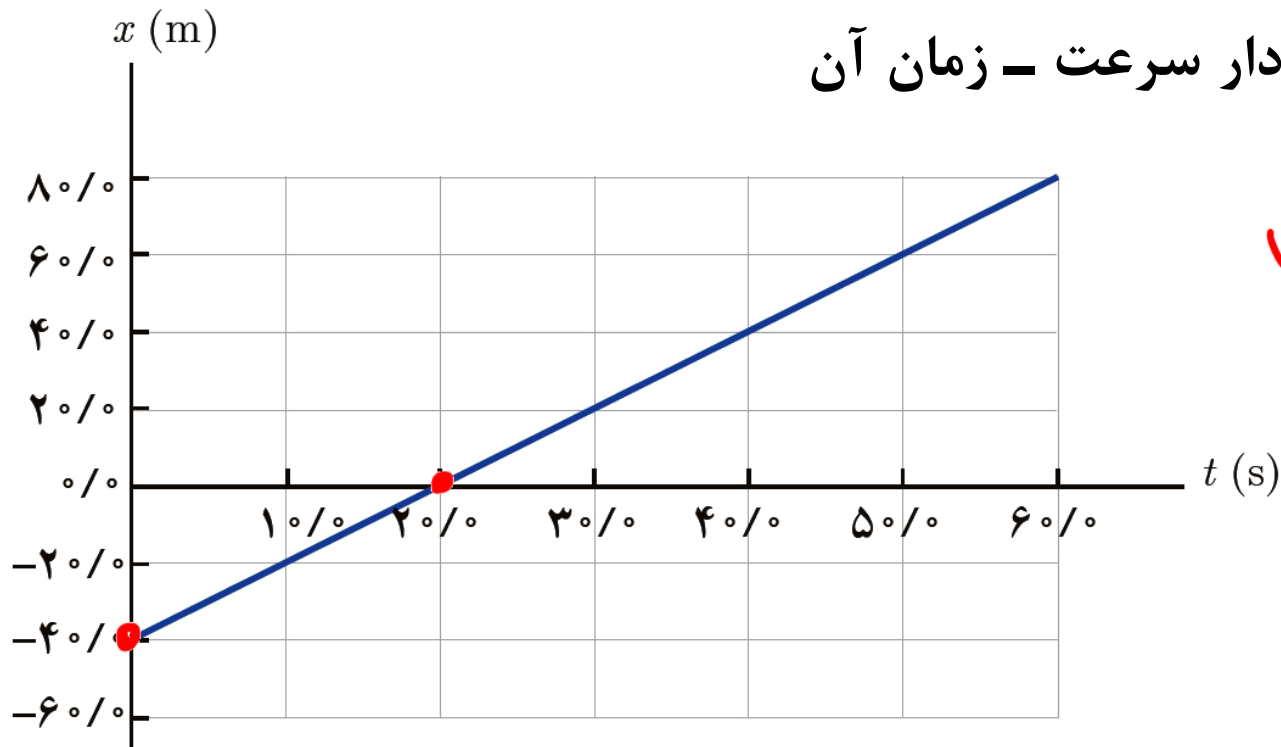
$$v < 0$$

$$v < 0$$

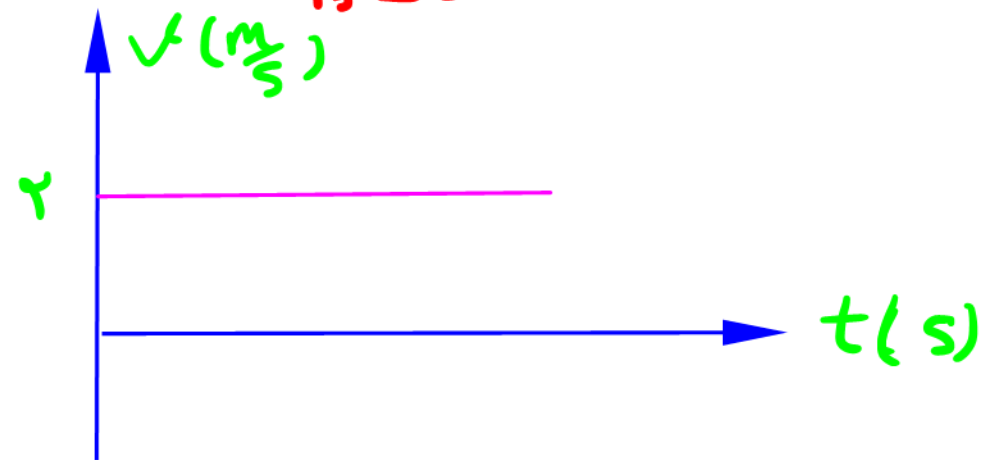

مثال ۱-۱۰: شکل روبه‌رو بخشی از نمودار مکان - زمان شخصی را نشان می‌دهد که با سرعت ثابت حرکت می‌کند. الف) شخص در مبدأ زمان در چه مکانی قرار دارد؟ $-4, m$ -

ب) سرعت حرکت این شخص را بدست آورید و نمودار سرعت - زمان آن را رسم کنید.

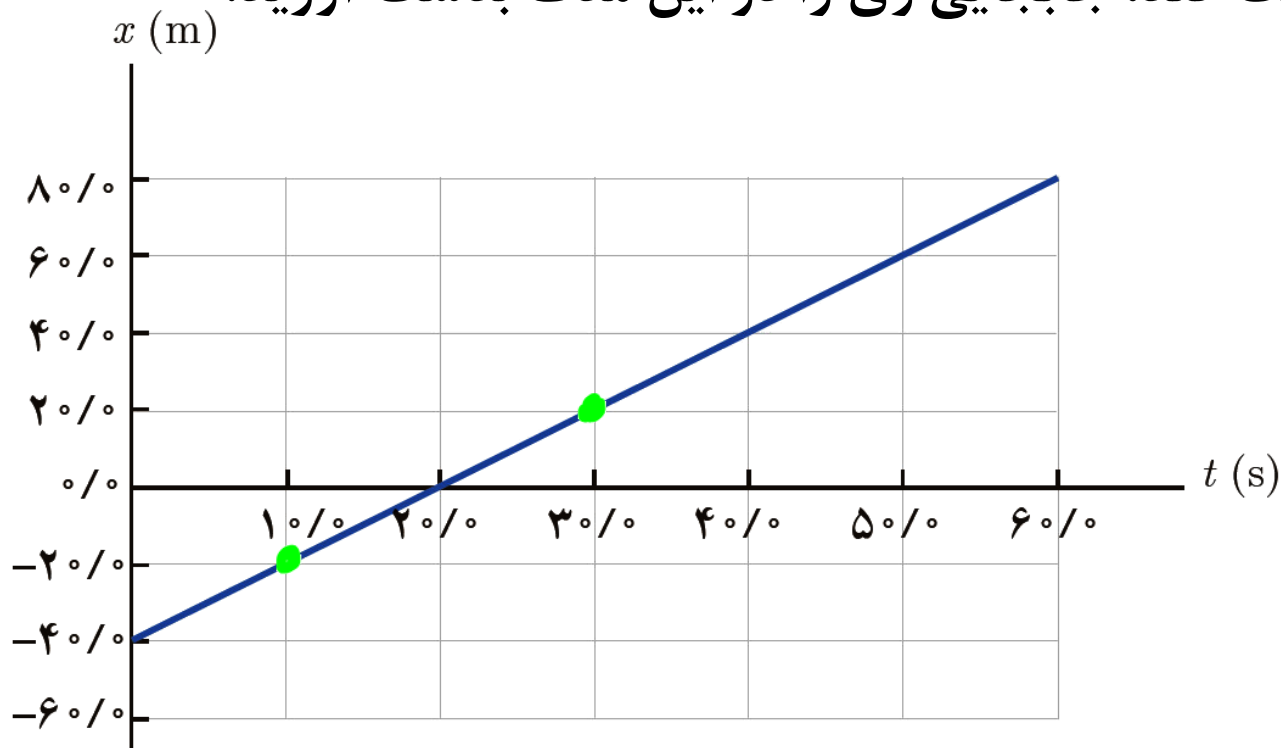

$$v = \frac{\Delta x}{\Delta t} = \frac{0 - (-40)}{20 - 0} = 2 \frac{m}{s}$$

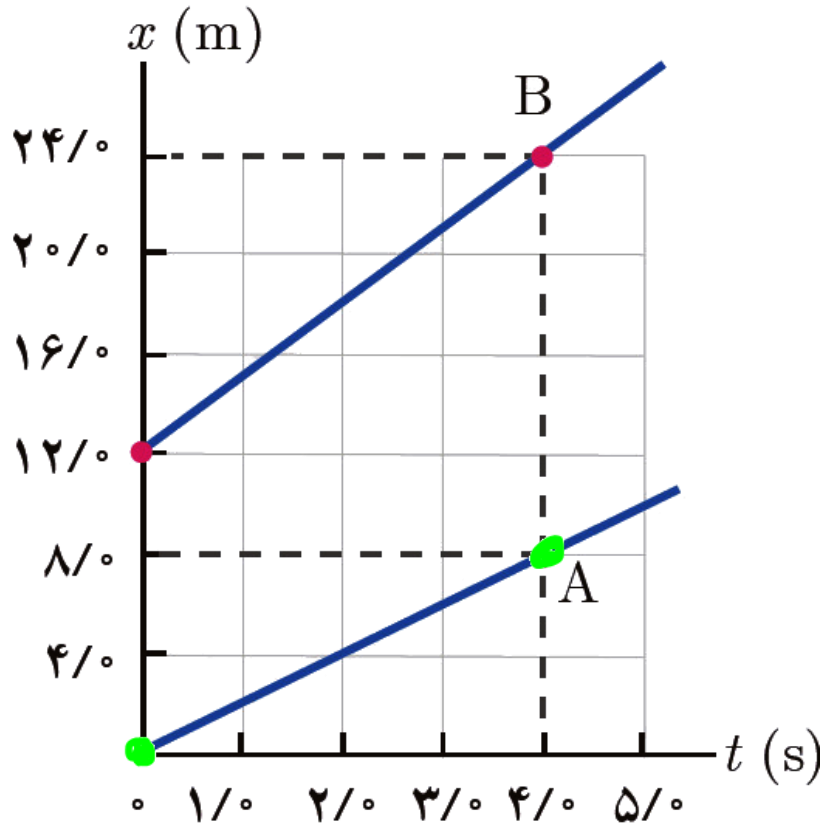
مثال ۱-۱۰: پ) در چه لحظه یا لحظه‌هایی شخص در فاصله ۲۰ متری از مبدأ محور قرار دارد؟ ۱.۵ و ۳.۵

ت) اگر شخص به مدت ۵ دقیقه به همین صورت حرکت کند، جابجایی وی را در این مدت بدست آورید.

$$\Delta x = v t = 2 \times (5 \times 60) = 70 \text{ m}$$

تمرین ۱-۶: شکل مقابل نمودار مکان - زمان دو متحرک A و B را نشان می‌دهد که در راستای محور X حرکت می‌کنند.

سرعت هر متحرک را پیدا کنید و معادله مکان - زمان آن‌ها را بنویسید.

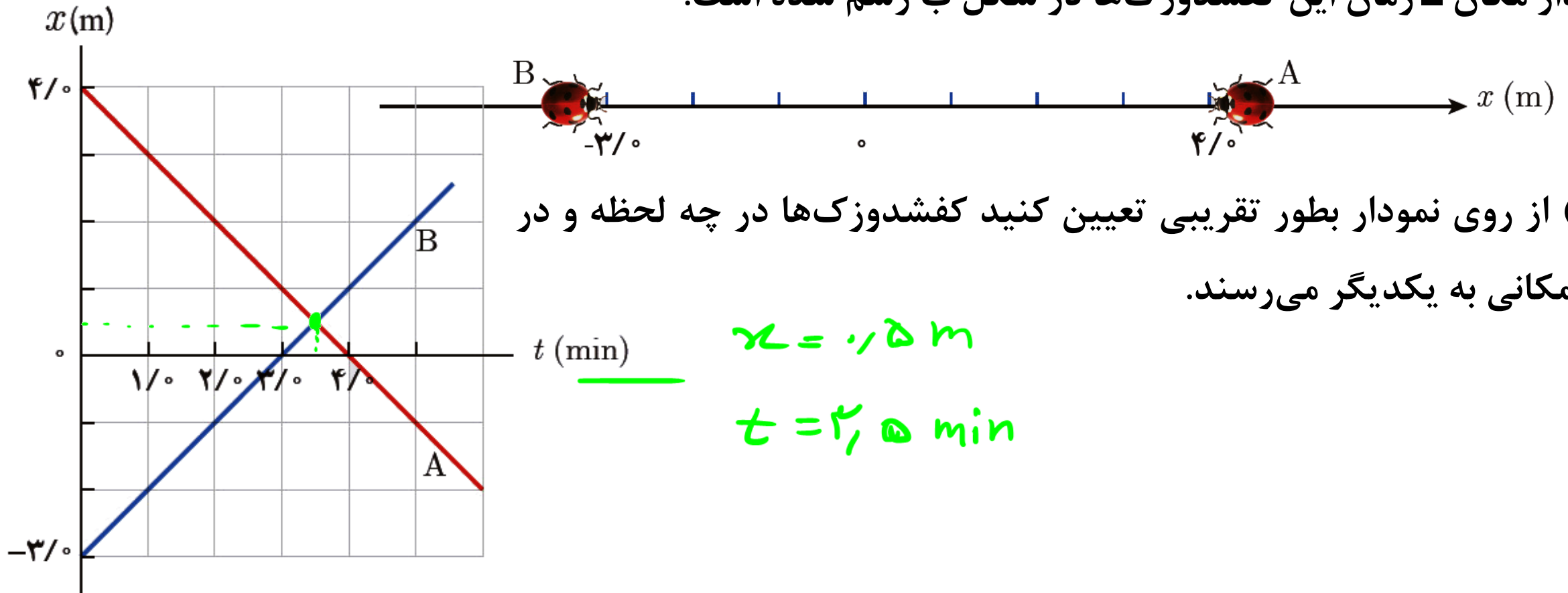
$$v_A = \frac{8-0}{4-0} = 2 \frac{m}{s} \quad \text{و} \quad v_B = 3 \frac{m}{s}$$

$$x = vt + x_0$$

$$\rightarrow x_A = 2t$$

$$\rightarrow x_B = 3t + 12$$

تمرین ۱-۷: شکل الف، مکان دو کفشدوزک A و B را که در راستای محور x حرکت می کنند در لحظه نشان می دهد. نمودار مکان - زمان این کفشدوزک ها در شکل ب رسم شده است.

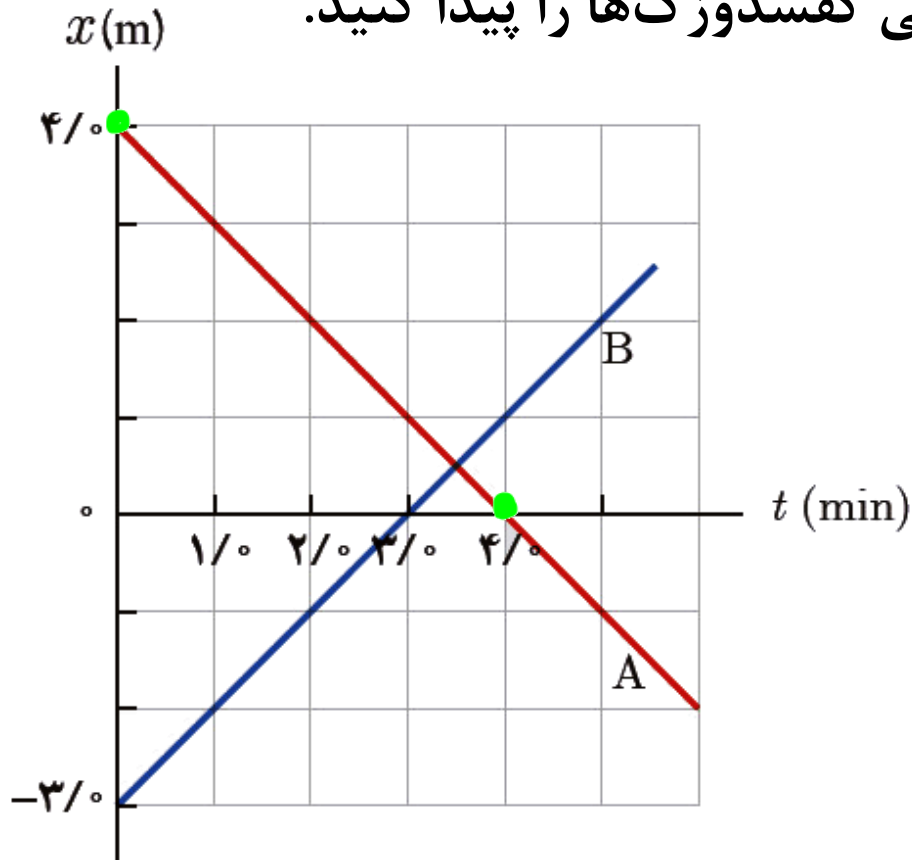

الف) از روی نمودار بطور تقریبی تعیین کنید کفشدوزک ها در چه لحظه و در چه مکانی به یکدیگر می رسند.

$$x = 0,75 \text{ m}$$

$$t = 1,5 \text{ min}$$

تمرین ۱-۷: ب) با استفاده از معادله مکان - زمان، زمان و مکان همرسی کفشدوزک‌ها را پیدا کنید.

$$v_A = -1 \frac{m}{min}$$

$$v_B = +1 \frac{m}{min}$$

$$x = vt + x_0$$

$$\begin{cases} x_A = -t + 4 \\ x_B = t - 3 \end{cases}$$

$$x_A = x_B \rightarrow -t + 4 = t - 3$$

$$2t = 7 \rightarrow t = \underline{\underline{3.5 \text{ min}}}$$

$$x_A = -3.5 + 4 = \underline{\underline{0.5 \text{ m}}}$$

مسائل فصل

محمد پوررضا

۱۴- جسمی با سرعت ثابت بر مسیری مستقیم در حرکت است. اگر جسم در لحظه $t_1 = 5s$ در مکان $x_1 = 4m$ و در

$$v = \frac{\Delta x}{\Delta t} = \frac{36 - 4}{20 - 5} = 2 \frac{m}{s}$$

لحظه $t_2 = 20s$ در مکان $x_2 = 36m$ باشد،

(الف) معادله مکان - زمان جسم را بنویسید.

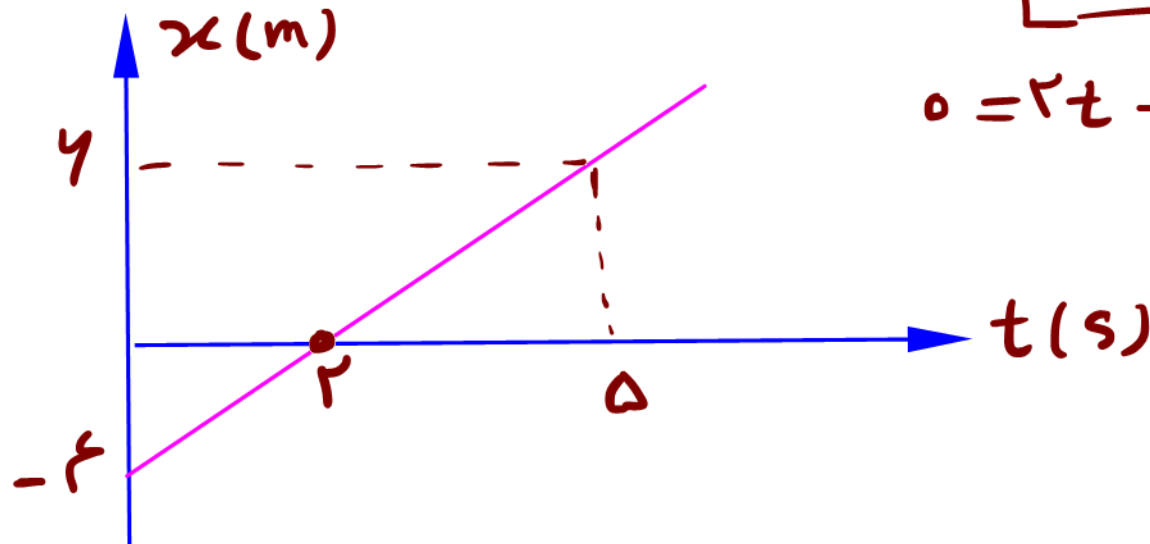
(ب) نمودار مکان - زمان جسم را رسم کنید.

$$x = vt + x_0 \rightarrow x = 2t + x_0$$

$$4 = 2(5) + x_0 \rightarrow x_0 = -6m$$

$$\rightarrow \boxed{x = 2t - 6}$$

$$0 = 2t - 6 \rightarrow t = 3s \quad (ب)$$

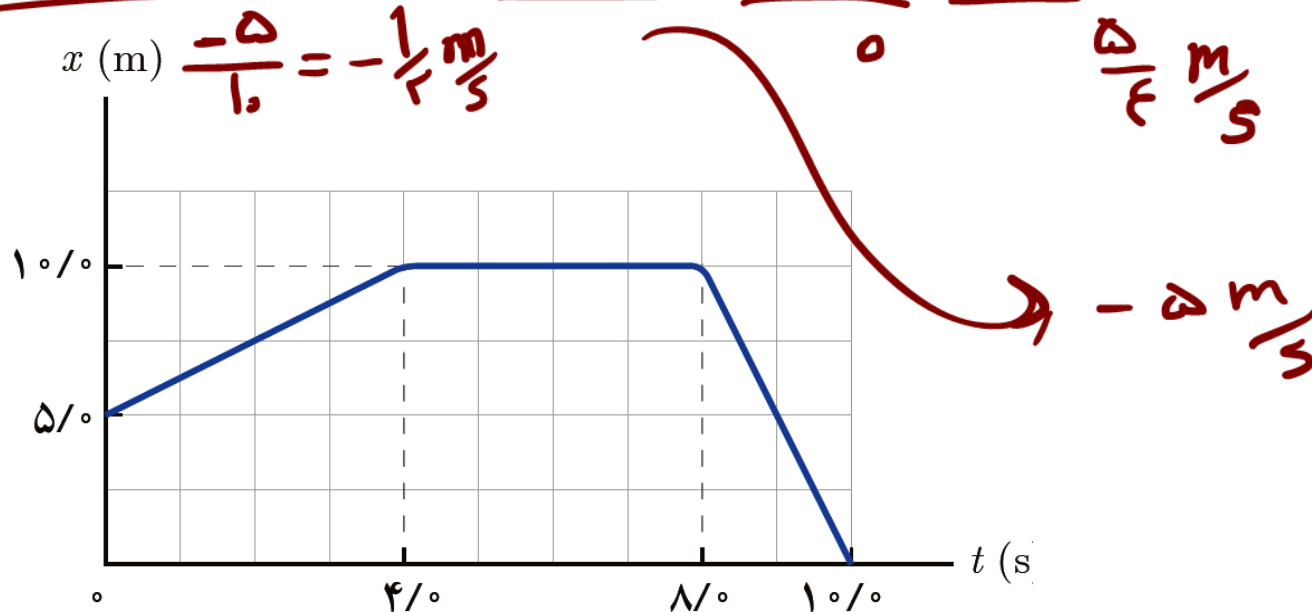
۱۵- شکل زیر نمودار مکان - زمان متحرکی را نشان می‌دهد که در امتداد محور x حرکت می‌کند.

الف) جابه‌جایی و مسافت پیموده شده توسط متحرک در کل زمان حرکت چقدر است؟

$$\Delta x = 0 - 5 = -5 \text{ m} \quad \text{و} \quad l = 15 \text{ m}$$

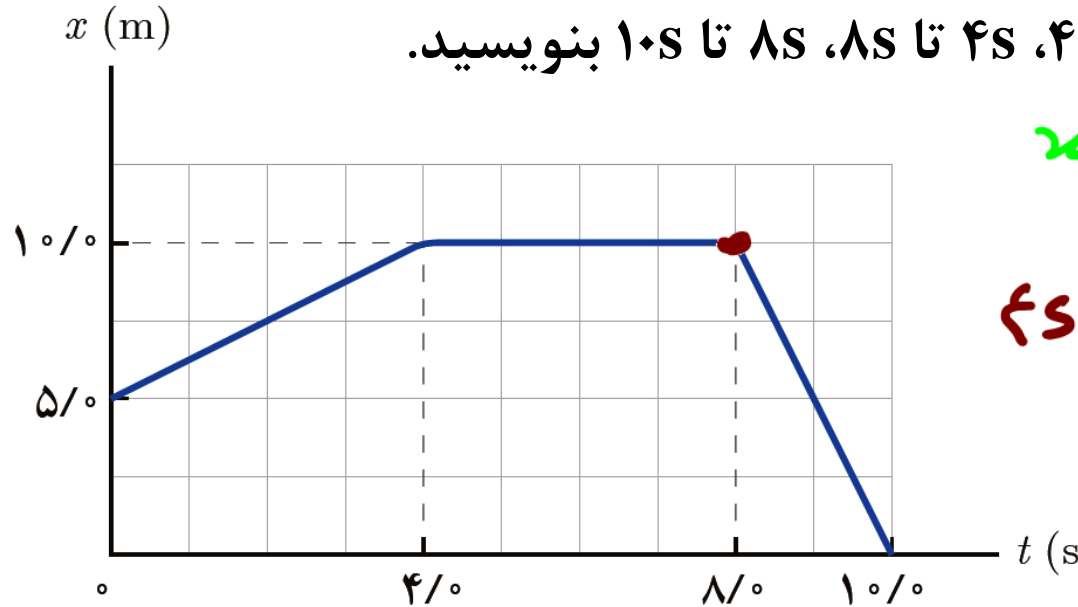
ب) سرعت متوسط متحرک را در هر یک از بازه‌های زمانی 0 تا 4s ، 4s تا 8s ، 8s تا 10s و همچنین در کل زمان

حرکت بدست آورید.

۱۵- شکل زیر نمودار مکان - زمان متحرکی را نشان می‌دهد که در امتداد محور X حرکت می‌کند.

پ) معادله حرکت متحرک را در هر یک از بازه‌های زمانی ۰ تا ۴s، ۴s تا ۸s، ۸s تا ۱۰s بنویسید.

$$x = vt + x_0$$

$$4s \text{ تا } 0 \rightarrow x = \frac{5}{4}t + 5$$

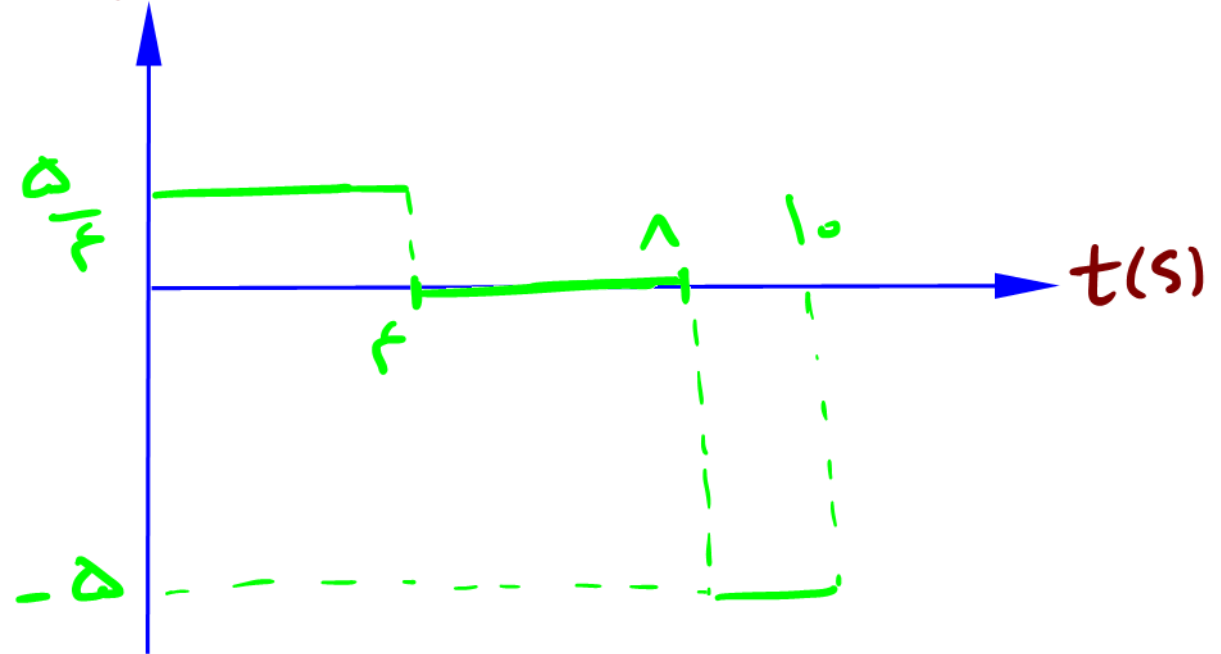
$$8s \text{ تا } 4s \rightarrow x = 10m$$

$$10s \text{ تا } 8s \rightarrow x = -5t + 10$$

۱۵- شکل زیر نمودار مکان - زمان متحرکی را نشان می دهد که در امتداد محور X حرکت می کند.

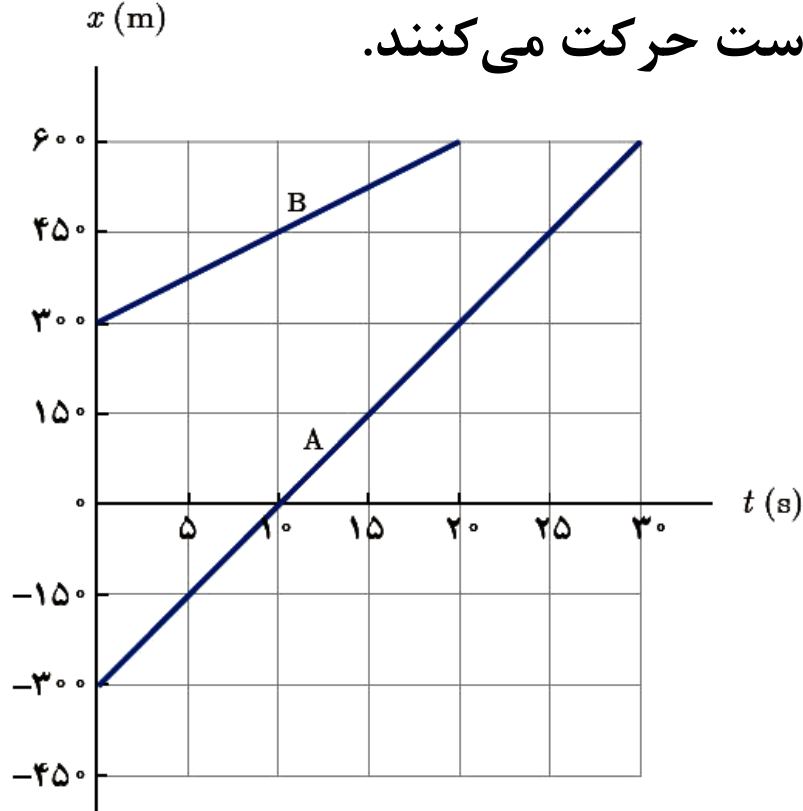

(ت) نمودار سرعت - زمان متحرک را رسم کنید. v ($\frac{m}{s}$)

۱۶- شکل زیر نمودار مکان - زمان دو خودرو را نشان می دهد که روی خط راست حرکت می کنند.

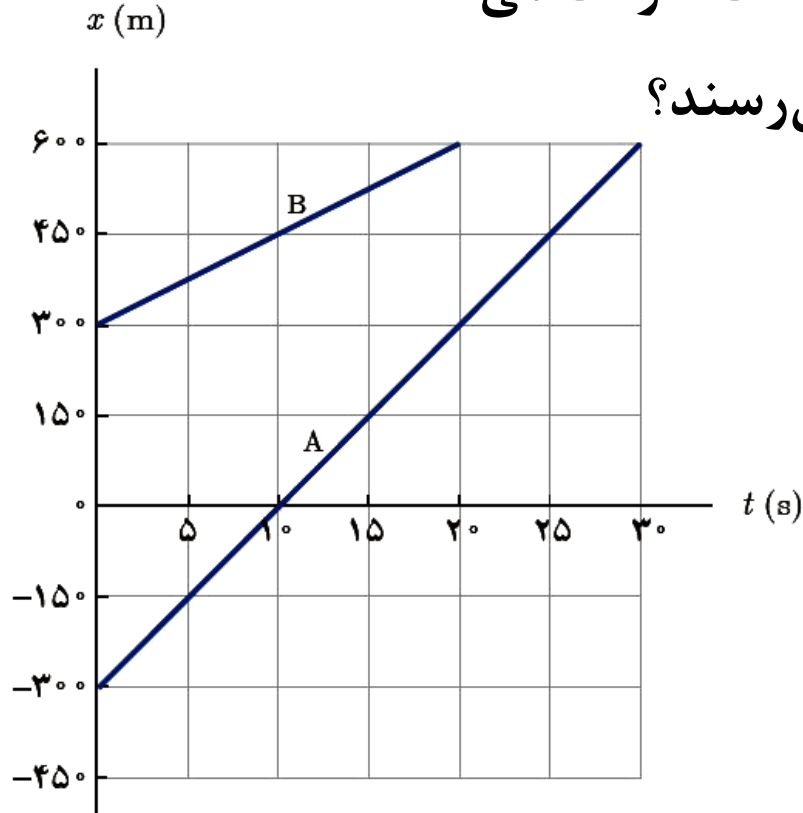
الف) معادله حرکت هر یک از آنها را بنویسید.

$$x_A = 30t - 300 \quad \text{و} \quad x_B = 15t + 300$$

۱۶- شکل زیر نمودار مکان - زمان دو خودرو را نشان می دهد که روی خط راست حرکت می کنند.

(ب) اگر خودروها با همین سرعت حرکت کنند، در چه زمان و مکانی به هم می رسند؟

$$20t - 300 = 15t + 300$$

$$15t = 600 \rightarrow t = 40 \text{ s}$$

$$x = 900 \text{ m}$$

۱۷- دانستن محل قرارگیری یک ماهواره در مأموریت‌های فضایی و اطمینان از اینکه ماهواره در مدار پیش‌بینی شده قرار گرفته، یکی از مأموریت‌های کارشناسان فضایی است. بدین منظور تپ‌های الکترومغناطیسی را که با سرعت نور در فضا حرکت می‌کنند، به طرف ماهواره مورد نظر می‌فرستند و بازتاب آن توسط ایستگاه زمینی دریافت می‌شود. اگر زمان رفت و برگشت یک تپ 0.24 ثانیه باشد، فاصله ماهواره از ایستگاه زمینی، تقریباً چقدر است؟

$$v = 3 \times 10^8 \frac{m}{s}$$

$$t_{رفت} = \frac{0.24}{2} = 0.12s$$

$$\Delta x = vt = 3 \times 10^8 \times 0.12 = 0.36 \times 10^8 m$$

متحرکی مسافتی با تندی ۷. در مدت ۸ ثانیه و همان مسافت را تندی ۷+۳ در مدت ۵ ثانیه طی می کند. ۷. چند متر بر ثانیه است؟ (حرکت بر روی مسیر مستقیم است.)

$$s = vt$$

۸ (۴)

۵ (۳) ✓

۴ (۲)

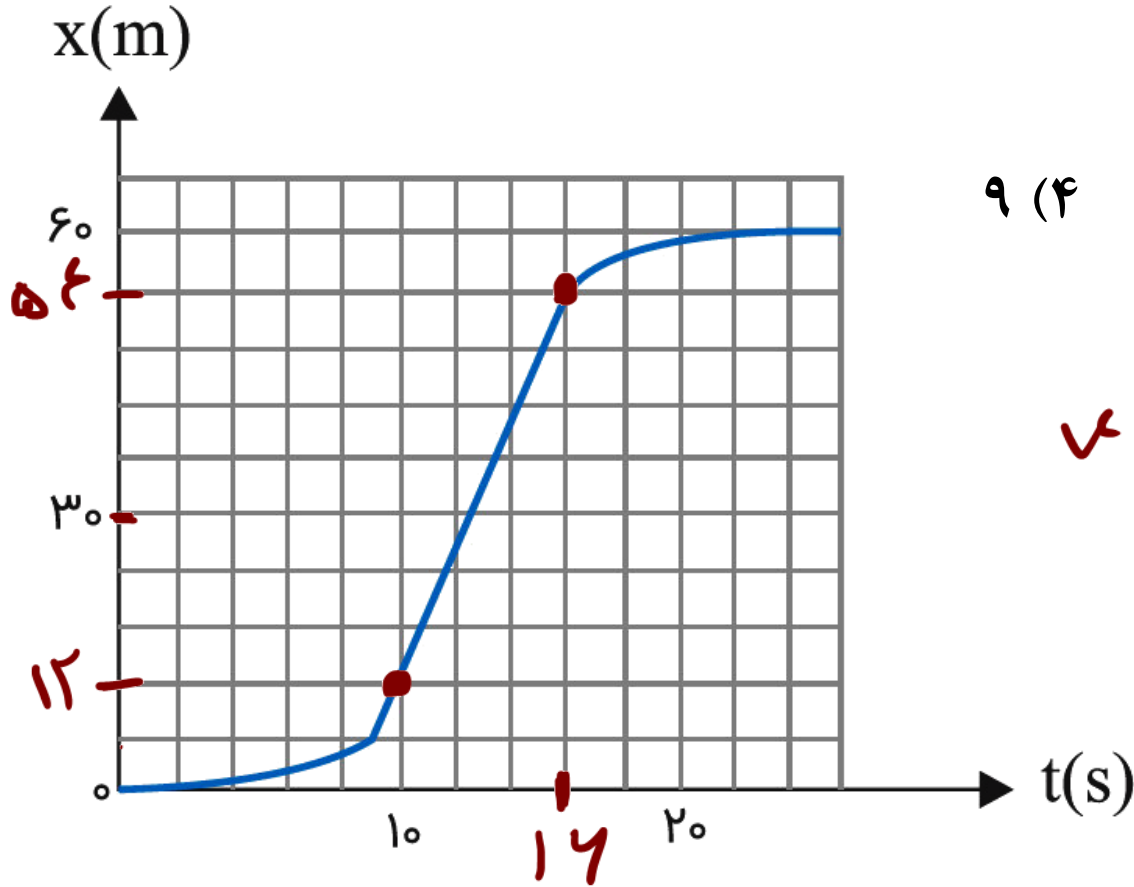
۳ (۱)

$$v_0 \times 8 = (v_0 + 3) \times 5 \rightarrow v_0 = 5 \frac{m}{s}$$

$$8v_0 = 5v_0 + 15$$

شکل زیر، نمودار مکان - زمان متحرکی است که در مسیر مستقیم حرکت کرده است. بیشینه سرعت آن چند متر بر ثانیه است؟

۹ (۴)

۷ (۳) ✓

۵ (۲)

۳ (۱)

$$v = \frac{\Delta x}{\Delta t} = \frac{54 - 12}{14 - 10} = \frac{42}{4} = 7 \text{ m/s}$$

قطاری از روی پلی به طول ۴۰۰m می‌گذرد. اگر سرعت آن ثابت و برابر ۳۰m/s باشد و ۲۰s طول بکشد تا از پل عبور

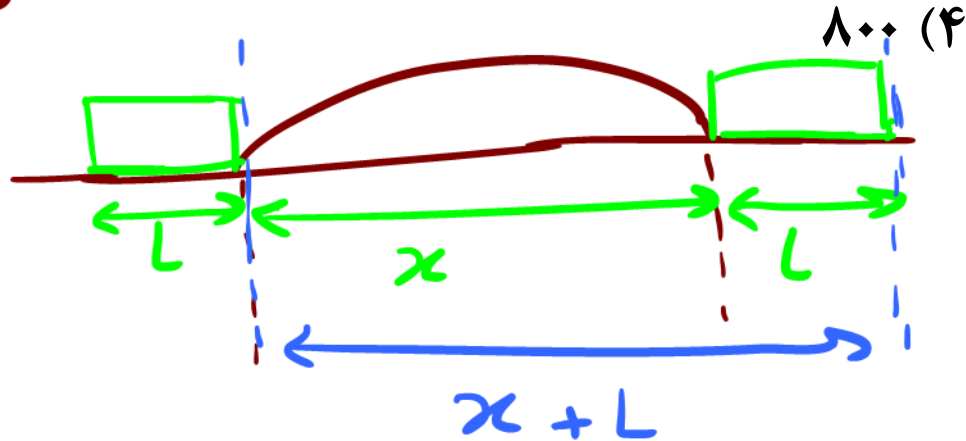
کند، طول قطار چند متر است؟

۲۰۰ (۱) ✓

۴۰۰ (۲)

۶۰۰ (۳)

۸۰۰ (۴)

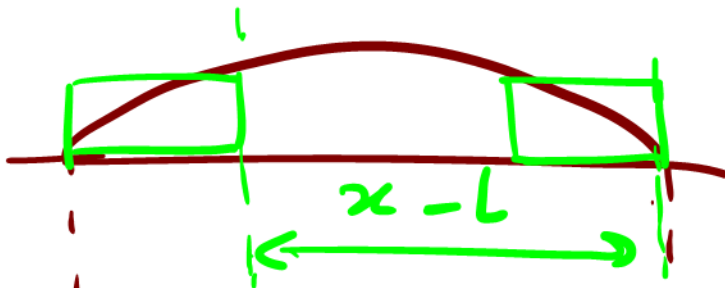
$$x + L = vt$$

$$400 + L = 30 \times 20 \rightarrow \underline{L = 200 \text{ m}}$$

چند ثانیه بطور کامل روس پل بوده :

$$x - L = vt$$

$$400 - 200 = 30t \rightarrow t = \frac{200}{30} \text{ s}$$

محمد پور رضا

تست

قطاری به طول ۲۰۰ متر با سرعت ثابت ۷۲ km/h به پل به طول ۳۰۰ متر می‌رسد. اگر مدت زمانی را که طول می‌کشد تا قطار به طور کامل از روی پل بگذرد با t_1 و همچنین مدت زمانی را که قطار به طور کامل روی پل بوده

 $x - L$

است با t_2 نشان دهیم، نسبت $\frac{t_1}{t_2}$ کدام است؟ $x + L$

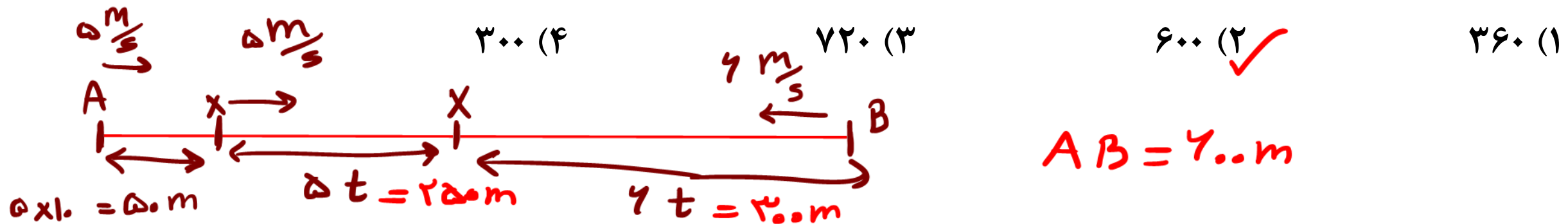
۳ (۴)

 $\frac{1}{3}$ (۳) $\frac{1}{5}$ (۲)

۵ (۱) ✓

$$\begin{cases} 300 + 200 = 20 \cdot t_1 \\ 300 - 200 = 20 \cdot t_2 \end{cases} \rightarrow \frac{t_1}{t_2} = 5$$

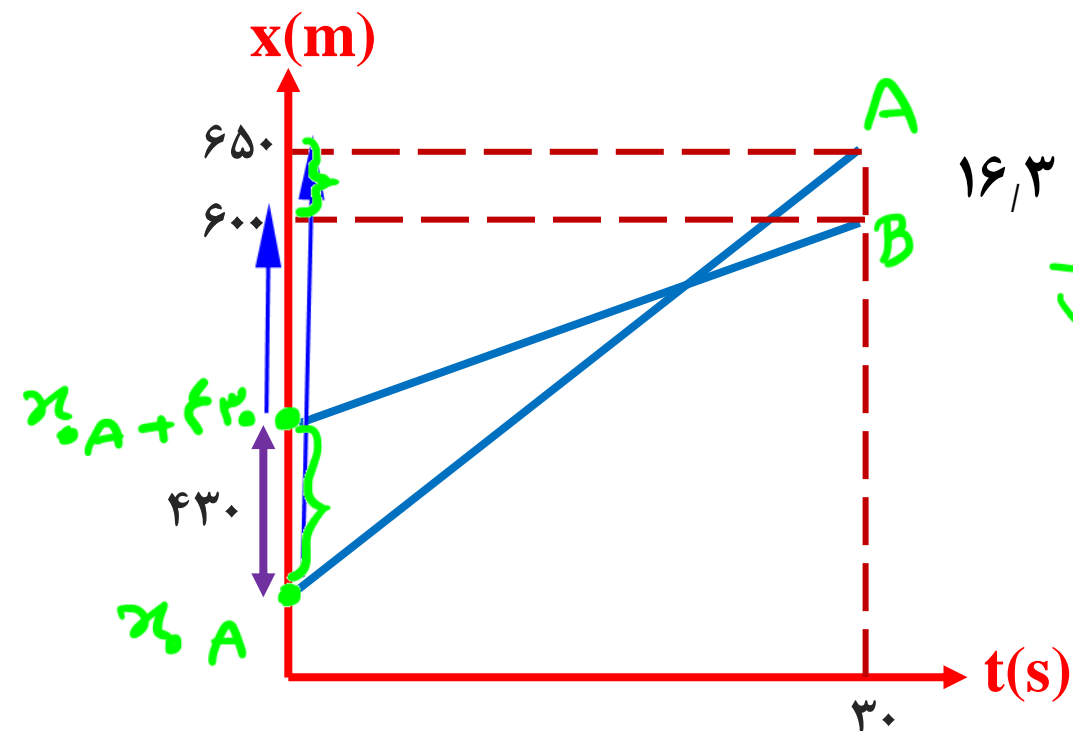
متحرکی با سرعت ثابت 5m/s در $t=0$ از نقطه A روی محور x گذشته و به سمت B پیش می‌رود. 10 ثانیه بعد متحرک دیگری با سرعت ثابت 6m/s از نقطه B گذشته و به سوی A می‌رود. اگر دو متحرک در وسط مسیر به هم برسند، فاصله AB چند متر است؟ (حرکت روی خط راست است.)

$$5x_A = 6x_B \rightarrow 5t + 50 = 6t \rightarrow t = 50 \text{ s}$$

نمودار مکان - زمان دو متحرک A و B به صورت شکل زیر است. سرعت متحرک A چند متر بر ثانیه بیشتر از

سرعت متحرک B است؟

$$16,3 \text{ (۴)}$$

$$16 \text{ (۳)}$$

$$12,6 \text{ (۲)}$$

$$12 \text{ (۱)}$$

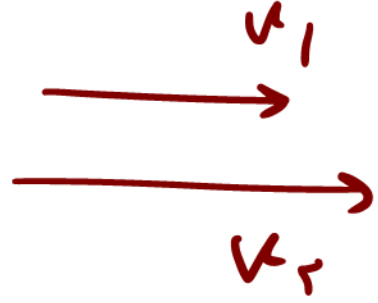
$$\bar{v}_A - \bar{v}_B = \frac{450 - x_A}{30} - \frac{400 - (x_A + 43)}{30}$$

$$\frac{50 + 43}{30} = \frac{93}{30} = 14 \frac{m}{s}$$

روش دوم:

$$\frac{43 + 50}{30} = 14 \frac{m}{s}$$

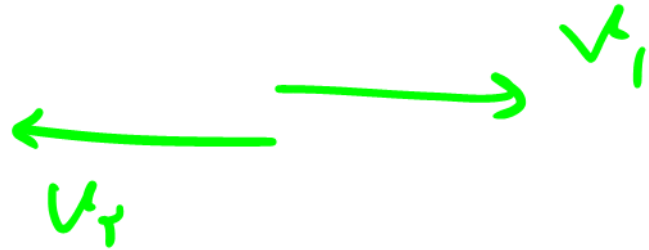
سرعت نسبی

$$v'_{\text{نسبی}} = |v_2 - v_1|$$

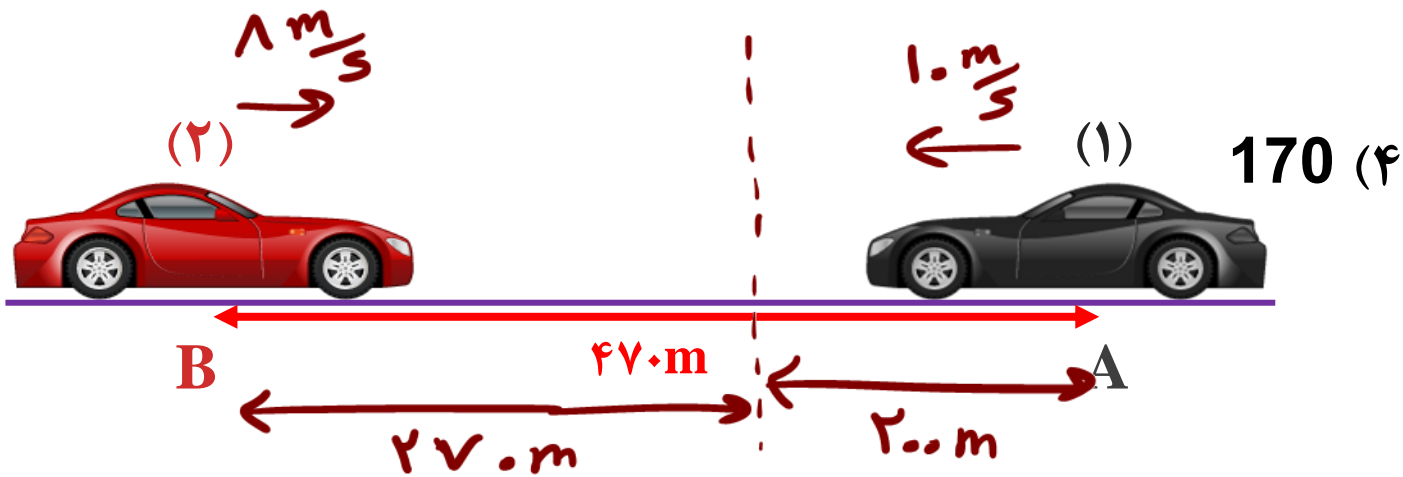
$$\Delta x = v' t$$

اضلاع جابجایی ها

$$v'_{\text{نسبی}} = v_1 + v_2$$

مطابق شکل دو خودرو از فاصله ۴۷۰ متری یکدیگر به ترتیب با سرعت‌های 10 m/s و 8 m/s از نقاط A و B بسوی هم در حرکتند. اگر خودروی (۱)، 20 s زودتر راه افتاده باشد، در لحظه‌ای که دو خودرو از کنار هم می‌گذرند، اندازه جابجایی خودروی (۲) چند متر است؟

$$\Delta x_2 = v_2 t = 8 \times 15 = \underline{120\text{ m}}$$

جابجایی خودروی (۲) چند متر است؟

- ۱۲۰ (۱) ✓
۱۵۰ (۲)
۳۲۰ (۳)
۱۷۰ (۴)

$$v' = 10 + 8 = 18\text{ m/s}$$

$$\Delta x = v' t \rightarrow 270 = 18 \times t$$

$$t = \frac{270}{18} = 15\text{ s}$$

محمد پوررضا

تست

قطار A به طول 200m و قطار B به طول 300m به ترتیب با تندی ثابت 40m/s و 30m/s در یک جهت در حال حرکت هستند. پس از لحظه‌ای که انتهای قطار B به اندازه 100 متر جلوتر از ابتدای قطار A قرار دارد، حداقل چند ثانیه طول می‌کشد تا قطار A از قطار B سبقت گرفته و بطور کامل از آن عبور کند؟

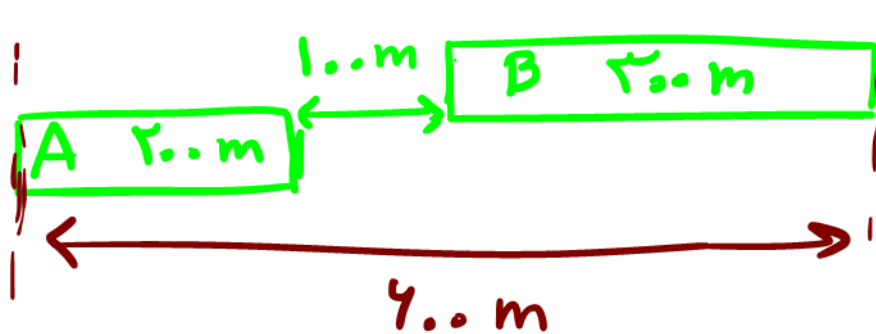
$$v' = 10 \frac{\text{m}}{\text{s}}$$

۱۰ (۴)

۵۰ (۳)

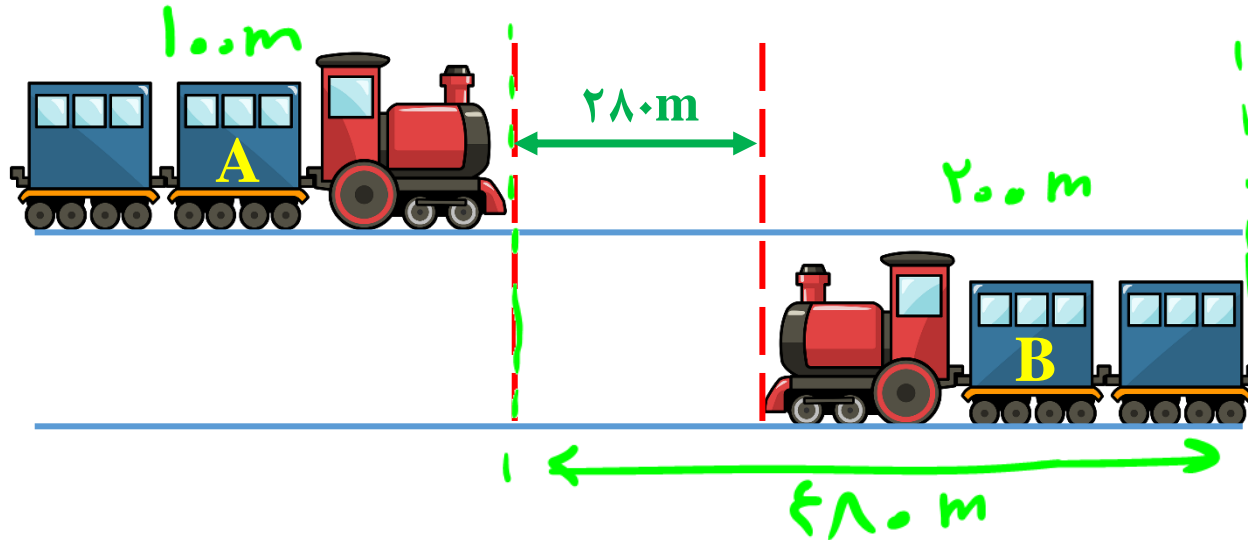
۶۰ (۲) ✓

۱۲ (۱)

$$400 = 10 \cdot t \rightarrow t = 40 \text{ s}$$

دو قطار A و B به طول های ۱۰۰ و ۲۰۰ متر در فاصله 280m از هم قرار دارند و در جهت های مخالف به سمت یکدیگر در حرکت اند. اگر سرعت قطارها $v_A = 25\text{m/s}$ و $v_B = 15\text{m/s}$ باشد، پس از چند ثانیه ابتدای قطار A، انتهای قطار B را ملاقات می کند؟

$$v = 15 + 25 = 40 \frac{\text{m}}{\text{s}}$$

$$14 \text{ (4)}$$

$$7 \text{ (3)}$$

$$12 \text{ (2) ✓}$$

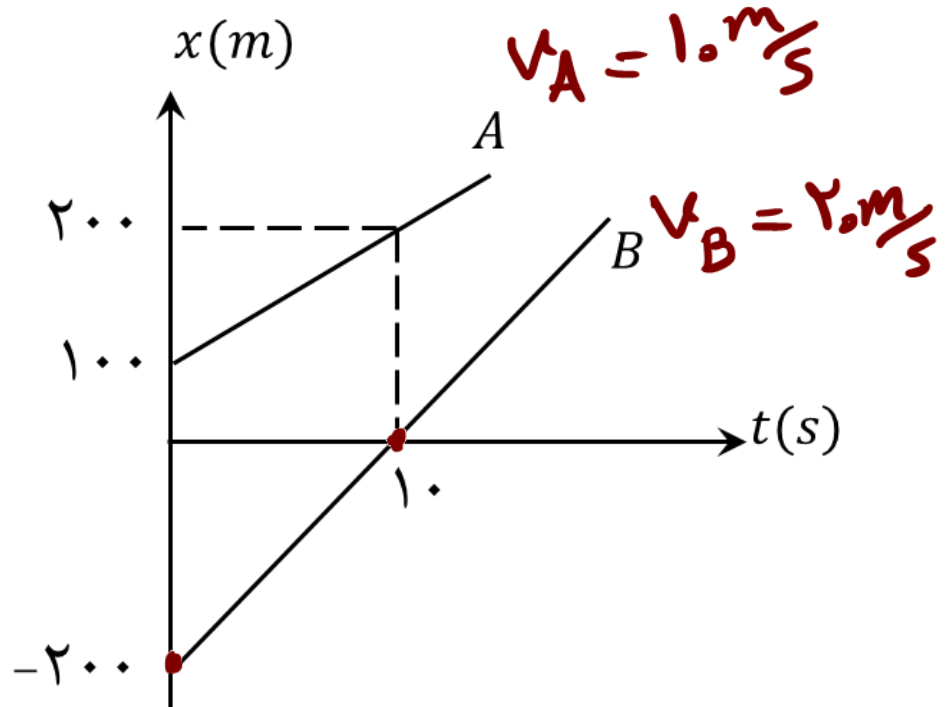
$$6 \text{ (1)}$$

$$\Delta x = v' t$$

$$480 = 40 \cdot t \rightarrow t = 12\text{s}$$

شکل زیر، نمودار مکان - زمان دو متحرک A و B را نشان می‌دهد. در این مسیر، به مدت چند ثانیه فاصله دو

متحرک از هم، کمتر یا مساوی ۲۰ متر است؟

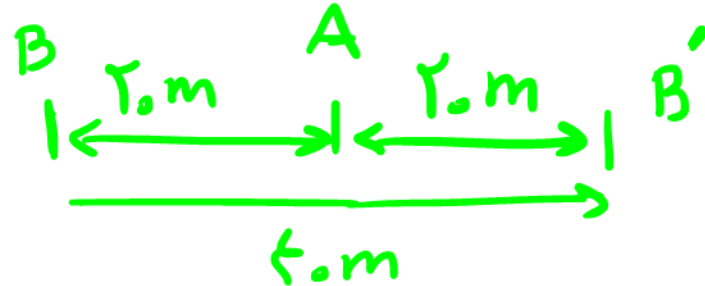
۲ (۴)

۴ (۳ ✓)

۶ (۲)

۸ (۱)

$$v' = 20 - 10 = 10 \frac{m}{s}$$

$$40 = 10 \cdot t \rightarrow t = 4s$$

$$280 = 10 \cdot t_1 \rightarrow t_1 = 28s$$

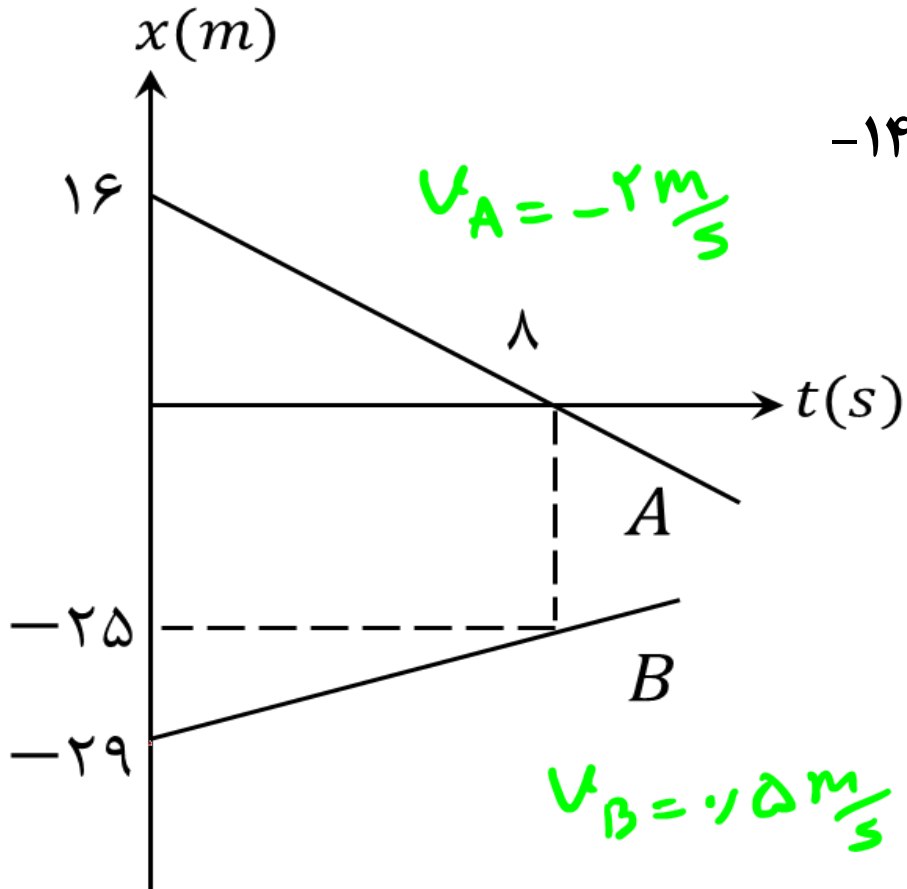
روش دوم:

$$320 = 10 \cdot t_2 \rightarrow t_2 = 32s \quad \rightarrow \Delta t = 4s$$

شکل زیر، نمودار مکان - زمان دو متحرک را نشان می‌دهد که روی محور X حرکت می‌کنند. در لحظه‌ای که دو

متحرک به هم می‌رسند، مکان آنها در SI کدام است؟

-۱۴ (۴)

-۱۶ (۳)

-۱۸ (۲)

-۲۰ (۱) ✓

$$v' = 2 + 1.5 = 3.5 \frac{m}{s}$$

$$\Delta x = v' t$$

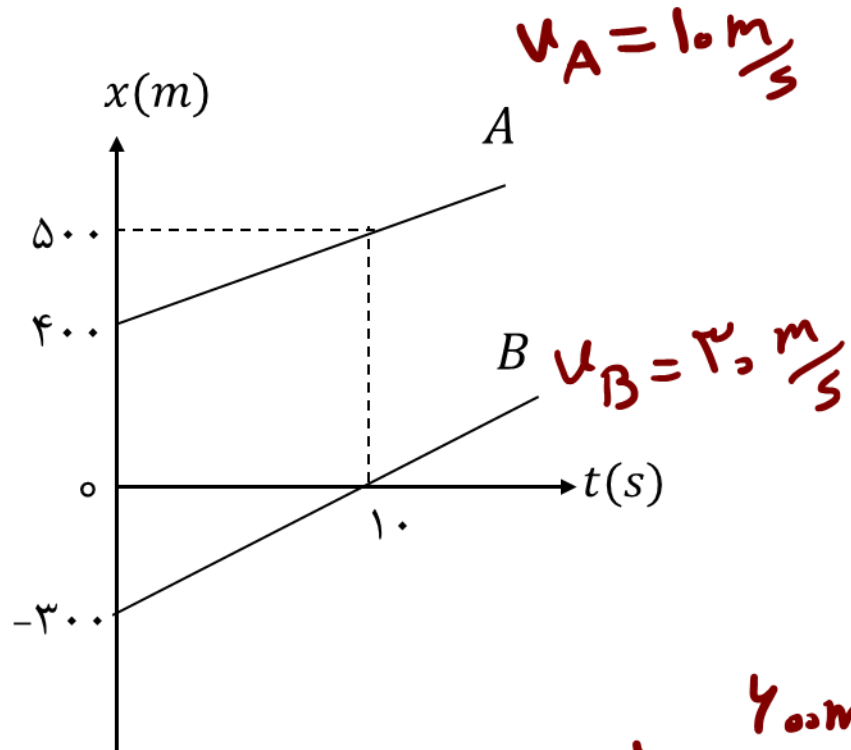
$$16 + 29 = \frac{5}{2} t \rightarrow 45 = \frac{5}{2} t \rightarrow t = 18 s$$

$$\Delta x_B = 18 \times 1.5 = 9 m \rightarrow x_B = -20 m$$

محمد پوررضا

تست تجربی خ ۱۴۰۰

نمودار مکان - زمان دو خودرو که روی خط راست حرکت می کنند، مطابق شکل زیر است. در لحظه های t_1 و t_2 و $t_2 > t_1$ فاصله دو متحرک از هم 600m است. $\frac{t_2}{t_1}$ کدام است؟

$$v' = 30 - 10 = 20 \text{ m/s}$$

$$\begin{cases} 100 = 20 t_1 \rightarrow 5\text{s} \\ 700 + 200 = 20 t_2 \rightarrow 45\text{s} \end{cases} \rightarrow \frac{t_2}{t_1} = 13$$

- ۱۵ (۱)
- ۱۳ (۲) ✓
- ۸ (۳)
- ۵ (۴)

